

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN ve SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM PSİKOLOJİSİ BÖLÜMÜ
DOKTORA ÇALIŞMASI**

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE

OKULÖNCESİ EĞİTİMDE

ÇAĞDAŞ YAPILANMA

YÖNTEMLERİ

**Hazırlayan
Suat İ. GÜNSEL**

**Danışman
Doç.Dr. Biran MERTAN**

**1994
LEFKOŞA - K.K.T.C.**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	2
I - GİRİŞ	6
1 - OKULÖNCESİ EĞİTİMDE KÜLTÜRLER ARASI FARKLILIKLAR	6
1.1 - Avrupa Ülkelerinden Örnekler	10
1.1.a. - Danimarka	11
1.1.b. - Fransa	14
1.2. - Japonya.....	18
1.3. - Amerika Birleşik Devletleri	21
1.4. - Türkiye	25
1.5. Kuzey Kıbrıs'ta Okulöncesi Eğitim	28
1.5.a. - Osmanlı Dönemi.....	28
1.5.b. - İngiliz Dönemi	29
1.5.c. - Günümüzde Son Durum.....	31
2 - OKULÖNCESİ EĞİTİMDE FİZİKİ DÜZENLEME	32
II - YÖNTEM	43
1 - Örneklem.....	44
2 - Kullanılan Ölçme Araçları	49
3 - Verilerin Bilgisayar Yolu ile Değerlendirilmesi	50
4 - Varsayım	51

III - SONUÇLAR VE TARTIŞMALAR	55
1. Aile Yapısı ve Çalışma Yaşamı	56
1.1. Aile Yapısı ve Çalışma Yaşamı Üzerine Tartışma	63
2. Çocuk Bakım Sistemi	67
2.1. Çocuk Bakım Sistemi üzerine Tartışma	78
3. Çocuk Gelişimi	83
3.1 Çocuk Gelişimi Üzerine Tartışma	89
IV - ÖNERİLER ve SONSÖZ	91
KAYNAKLAR	98
EKLER	107
<u>Ek. 1.</u> T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü (1989) tarafından hazırlanan okulöncesi eğitim ilkeleri ve amaçları	107
<u>Ek. 2.</u> Okulöncesi eğitimde kullanılan bazı araç-gereç örnekleri	111
<u>Ek. 3.</u> Kuzey Kıbrıs'ta 1993-1994 ders yılında ilkokul bünyesinde ve anaokullarına bağlı anasınıfların listesi	117
<u>Ek. 4. a.</u> Kuzey Kıbrıs'ta 5 ayrı bölgede anasınıfında çocuğu bulunan çalışan anneler için hazırlanmış anket	120
<u>Ek. 4. b.</u> Kuzey Kıbrıs'ta 5 ayrı bölgede anasınıfında çocuğu bulunan çalışmayan anneler için hazırlanmış anket	127
<u>Ek. 5.</u> Piaget'nin bilişsel gelişim aşamaları	134
<u>Ek. 6.</u> Yaşam Kavramları	135
<u>Ek. 7.</u> Okulöncesi çocukların günlük diyetleri	136

TABLO LİSTESİ

<u>TABLO 1:</u> 0-6 Yaşındaki çocukların devlet bakım/egitim olanakları dağılımı (%).....	12
<u>TABLO 2:</u> Anaokulu egitmeninin vasıfları.....	20
<u>TABLO 3:</u> Kreş egitmeninin vasıfları.....	20
<u>TABLO 4:</u> 12-18 aylık Amerikan çocukları üzerinde yapılan “ <i>Yabancı Durum</i> ” gözlemi Bağlanma Profili oranı (%).....	24
<u>TABLO 5:</u> Kuzey Kıbrıs geneline göre anket çalışmasına katılım oranı	45
<u>TABLO 6:</u> Çalışan/Çalışmayan anneye göre anasınıf tipleri.....	46
<u>TABLO 7:</u> Çalışan/Çalışmayan annelere ve bölgelere göre ankete katılan anasınıf velisi dağılımı	47
<u>TABLO 8:</u> Kuzey Kıbrıs genelinde cinsiyete göre anket çalışmasına katılım	48
<u>TABLO 9:</u> Anne/Babaların öğrenim düzeyi (%)	58
<u>TABLO 10:</u> Anne/Babaların çalıştıkları sektör (%)	59
<u>TABLO 11:</u> Annelerin çocuklarını kundaklama ve emzirme dönemleri (%)	83
<u>TABLO 12:</u> Çocukların yürüme ve konuşma yaşları (%)	84
<u>TABLO 13 :</u> Anasınıf öğrencisinin annenin ifadesine göre bildikleri (%).....	88

GRAFİK LİSTESİ

GRAFİK 1: Çalışan/Çalışmayan annelerin uyrukları	48
GRAFİK 2: Çalışan/Çalışmayan annelerin yaşları	56
GRAFİK 3: Annelerin çocuk yapma sayısı (%)	57
GRAFİK 4: Annelerin başka çocuk yapma planı (%).....	58
GRAFİK 5: Çalışan annelerin doğum öncesi ve sonrası izin kullanma süresi (%)	60
GRAFİK 6: Çalışan/Çalışmayan annelerin çalışma tercihleri (%)	61
GRAFİK 7: Ailelerin yaşadıkları konut tipi (%).....	62
GRAFİK 8: Çocuk yetiştirilirken danışılan kimseler (%).....	67
GRAFİK 9: Çalışan/Çalışmayan annelerin gündüz bakım şekli (%).....	68
GRAFİK 10: Bakıcı ve/veya eğitim merkezlerindeki çocuk sayısı (%)	69
GRAFİK 11: Bakıcının eğitim düzeyi (%).....	70
GRAFİK 12: Çocukları bakıcıdan veya eğitim merkezinden kimin aldığı (%)	71
GRAFİK 13: Anasınınfina devam etmekte olan çocuğun başka eğitim merkezine devam etme oranı (%)	72
GRAFİK 14: Çocukların hasta olma oranı (%).....	73
GRAFİK 15: Çocuk hastalandığı zaman kimin tarafından bakıldığı (%).....	73
GRAFİK 16: 0-24 Arası çocukların bakım sistemi (%)	75
GRAFİK 17: 25-48 Arası çocukların bakım eğitim sistemi (%).....	76
GRAFİK 18: 49-60 Arası çocukların bakım/eğitim sistemi (%).....	77
GRAFİK 19: Çocukların avundurucu taşıma oranı(%)	86
GRAFİK 20: Çocuklarda görülen davranış bozuklukları (%).....	87

ÖZET

Birçok kuramsal ve deneysel çalışmalar, nitelikli bir okulöncesi eğitimin çocuk gelişimi üzerindeki olumlu etkilerini sürekli olarak göstermektedir. Özellikle, elverişsiz ailelerden gelen veya herhangi bir özürü olan çocuk, okulöncesi eğitim yardımı ile küçük yaşta destek alabilmekte ve topluma faydalı bir birey olarak kazandırılmaktadır.

Bu çalışmada amaçlanan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde çağdaş bir okulöncesi eğitim sisteminin acilen toplumda yerini alması gerektiğini göstermektir.

Bu çalışmada sosyal bilimlerde kullanılan tarama yöntemi kullanılmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan ve anasınıfında çocuğu bulunan 1071 anneye (çalışan ve çalışmayan) anket uygulanmıştır. Tüm veriler bilgisayar yardımı ile değerlendirilmiştir.

Elde edilen sonuçlar, düşündüğümüz gibi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde kreşlere ve anaokullarına çok büyük bir gereksinme olduğunu ortaya koymuştur.

SUMMARY

Many experimental and theoretical studies on the good quality of preschool education showed their positive effects on child development. Specially, for those children coming from risk families or disabled children, by the help of preschool education, they can integrate into society.

The aim of this study is to show the urgent need of modern preschool education system in the society of Turkish Republic of Northern Cyprus.

In this survey, the population was composed of Turkish Republic of Northern Cyprus subjects, that is 1071 mothers (working and full-time mother) having children in the elementary school preparatory classes. The questionnaires were administered to the subjects. Data processed by computers.

The results of our study showed that, there is a great need for day-care centers and nursery schools in Turkish Republic of Northern Cyprus.

dünya aile yılı nedeniyle dünyadaki tüm ailelere...

ANSÖZ

Kısayı Kıbrıs'a verildiği yirmi beş yıl önce bu kitap yazılmaya başlandı. Bu kitapta çocuklarımızın geleceği için...

Kısayı Kıbrıs'a verildiği yirmi beş yıl önce bu kitap yazılmaya başlandı. Bu kitapta çocuklarımızın geleceği için...

Kısayı Kıbrıs'a verildiği yirmi beş yıl önce bu kitap yazılmaya başlandı. Bu kitapta çocuklarımızın geleceği için...

ÖNSÖZ

Kuzey Kıbrıs'ta bundan yirmi hatta on sene öncesine kadar çocuk olmak, bugün çocuk olmaktan çok farklıdır.

Kuzey Kıbrıs Türk toplumu nüfus sayısı az, küçük bir toplumdur. Her toplumda görülebileceği gibi sürekli bir değişim içindedir, zaman zaman da savaşlar yaşamış bir toplumdur. Akdeniz'in bu üçüncü büyük adası, halkına, hem Akdenizlinin sıcak kanlılığını, hem de onaltıncı yüzyıldan beri Osmanlılar vasıtasıyla getirdiği halis Türk gelenek ve göreneklerini kazandırmıştır.

Kıbrıs Türk toplumu, kültür bazında değişikliğe uğradığı gibi, sosya-politik bazda da, çok değişimler yaşamıştır. İlk bakışta, toplumun küçük olması birçok sorunların anında çözümlenebilir imajı yaratmasına rağmen, gerçek yaşananlar tam ters sonuçlar vermektedir. Örneğin, Türk toplumu yıllardır sağlık ve eğitim konularında birçok sorunlarla karşı karşıyadır. Bunların başında yetersiz bina, uzman kişi eksikliği ve en önemlisi belirli bir sistemin oturmamış olması gelmektedir.

Bu çalışma, Kuzey Kıbrıs'ta okulöncesi eğitim sisteminin acilen çağa uygun bir düzeyde kurulmasını bilimsel bir biçimde ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Eğitimi bir sistem olarak kabul edersek bu sistemin başlangıç noktası okulöncesi eğitim olmalıdır. Çağdaş ülkeler, eğitimde sağlıklı adımlar atabilmek amacıyla okulöncesi eğitime en büyük yatırımı yapmaktadırlar. Kuzey Kıbrıs'a baktığımız zaman, bu konuda zaman zaman kıpırdanmalar olmuşsa da halen okulöncesi eğitim sisteminin tam anlamıyla eğitim sistemi içerisinde yerini almadığı görülmektedir.

WEIR (1952) "*Education in Cyprus*" kitabında Kıbrıs'taki okulöncesi eğitimi 1950'lerde şöyle tarif etmektedir: "Kıbrıs'ta anaokulları hiç yoktur. Birkaç yıl öncesine kadar büyük yerleşim merkezlerinde, devlet tarafından destek alan anaokulları vardı. Bunlar da, ekonomik nedenlerden dolayı kapatıldılar... Anaokulları için eğitilmiş öğretmen yoktur ve onları eğitmek için hiçbir olanak da..."

Kırk yıl önce yazılmış bu sözlerin bugün de geçerli olduğunu görmekteyiz. Bu dramatik duruma bilimsel bir çözüm bulmak amacıyla Yakın Doğu Üniversitesi'nin Eğitim Psikolojisi Bölümü bünyesinde ekipler oluşturup, genelde eğitim konusunda, özelde ağırlıklı olarak okulöncesi eğitim sistemi üzerinde çalışmalar başlatmış bulunmaktayız. Bu çalışmanın amacı, yukardaki çerçeve içerisinde, sosyolojik bir anket yardımıyla, Kuzey Kıbrıs'ta mevcut durumu ortaya koymaya çalışmaktır.

Bu çalışma, öncelikle literatür taraması yaparak, dünyadan örneklerle okulöncesi eğitimin önemini ve yapılan çalışmaların özetlerini sunacaktır. Bu özetler, okulöncesi eğitimin yapılan bilimsel araştırmalarla aşağıda sıralanan öğelerini inceleyecektir:

- fiziksel düzenleme;
- araç-gereç;
- program;
- öğretmen davranışları;
- uygulanan değerlendirme yöntemleri;
- öğretmen çocuk oranı;
- aile-okul ilişkileri.

İkinci bölümde ise Kuzey Kıbrıs'ta yapmış olduğumuz anket çalışmasının yöntemi ve üçüncü bölümde, elde edilen sonuçlar tartışılacaktır. Bu çalışmada amaçlanan, eğitim sisteminin bir parçası olan ve eğitimin ilk basamağı olarak kabul ettiğimiz okulöncesi eğitim üzerinde model önerilerde bulunmaktır. Son olarak, ortaya konulacak bu modellerin, Kıbrıs Türk toplumuna uygun, günün koşullarına ve çocuk gelişimine en yararlı modeller olmasına özen gösterilecektir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ilk defa yapılmakta olan bu çok ayrıntılı ve bilimsel araştırmada bazı eksikliklerin bulunması da doğaldır. Dileğimiz, bu çalışmanın, bundan sonra yapılacak olan bu tür eğitim ağırlıklı araştırmalara ışık tutmasıdır.

Öncelikle, bu uzun ve yorucu, bir o kadar da şevk verici çalışma süresince bana her türlü olanağı sağlayan, anketlerin hazırlanması, dağıtılması ve değerlendirilmesi konusunda bilgisayar teknolojisindeki son gelişmelerle çalışma ortamı hazırlayan Yakın Doğu Üniversitesine teşekkürlerimi ifade etmek isterim.

Doktora çalışmamı hazırlarken, yöntem üzerinde ve belirli kuramsal çalışmalarda, bana ışık tutup yol gösteren Sayın Doç. Dr. Biran Mertan'a şükranlarımı sunmayı bir görev bilirim. Ayrıca, tezimi baştan sona okuyup yazım konusundaki düzeltmeleri yapan Sayın Yrd. Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a, tezimle ilgili bilgisayar işlemlerini yürüten Ferdi Şemsettin ile Hakan Şengül'e ve anketlerin dağıtımında bana yardımcı olan anketör ekibine en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Lefkoşa, 1994

Suat İ. Günsel

213A

I - GİRİŞ

I. - OKULÖNCESİ EĞİTİMDE KÜLTÜRLER ARASI FARKLILIKLAR

Okulönce eğitim dönemi olan ilk günler için ve anaokulları çalışmaları Krieger, genellikle 0-36 aylık çocukların buken grup için sosyal değerleri

I - GİRİŞ

Okulönce eğitim dönemi olan ilk günler için ve anaokulları çalışmaları Krieger, genellikle 0-36 aylık çocukların buken grup için sosyal değerleri

Kültürler arası farklar ve sosyal değerler ile ilgili olarak çocukların buken grup için sosyal değerleri

I - GİRİŞ

1. - OKULÖNCESİ EĞİTİMDE KÜLTÜRLER ARASI FARKLILIKLAR

Okulöncesi eğitim denince akla ilk gelen kreş ve anaokulları olmaktadır. Kreşler, genellikle 0-36 aylık çocukların bakım görüp ilk sosyal değerleri kazandıkları ve toplumsallaştıkları merkezler, anaokulları ise (37-60 ay) belirli sosyal kuralları pekiştirip çocukları ilköğretime hazırlayan merkezlerdir. Dünya üzerinde, her ülke kendi sosyo-politik anlayışına göre okulöncesi eğitim sistemini düzenlemektedir.

Kabul edilmesi gereken bir gerçek varsa o da kadınların yoğun bir şekilde çalışma yaşamına katılmaları ile, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde okulöncesi eğitim sorunlarıyla karşılaşılmasıdır. Küçük yaşta çocukların bakıcılar ve/veya çeşitli eğitim kurumları tarafından gün içerisinde bakım görmeleri son yıllarda psikologların ve para-medikal dallarda çalışan uzmanların en çok üzerinde çalıştıkları konular arasında gelmektedir. Bunun sebebi yukardaki gibi ülkelerde, okulöncesi eğitim sorunlarının, ekonomik koşullara bağlı olarak ciddi bir toplumsal sorun olarak büyümesidir.

Hatta 1980'li yıllardan beri, Avrupa Topluluğu bu konuya özel ilgi göstererek, komiteler kurarak, raporlar hazırlamaktadır (MOSS, 1988; 1990). Amaçları, Avrupa Topluluğu'na bağlı ülkelerde ortak bir standarda ulaşmak ve bu standardın gelişmekte olan ülkelere de uygulanabilir örneklerini hazırlayıp sunmaktır.

Küçük yaştaki çocukların, aile dışındaki kişiler tarafından büyütülüp eğitilmesi bazı toplumlarca uygun görülmemektedir. Özellikle müslüman toplumlarda, Hindistan ve Afrika gibi bazı ülkelerde geniş aile yapısı olduğu için henüz bu tip merkezlere ihtiyaç duyulmamaktadır. Çünkü çalışan annenin çocuğuna genellikle, aileden bir kişi tarafından bakılmaktadır.

Batılı ülkelerde ise çocuk bakımının toplumsal bir sorun mu, yoksa kişisel bir sorun mu, olup olmadığı tartışılmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere Krallığı (HENNESSY, MARTIN, MOSS & MELHUISSH, 1992) bu sorunun aileleri ilgilendirdiğini ve soruna kişisel yanıtlar aranması gerektiği inancındadırlar. İskandinavya ve eski Sovyetler Birliği Ülkeleri ise çocuk bakımının toplumsal bir sorun olduğunu ve bunun devlet bazında halledilmesi gerektiğine inanmaktadırlar. Bugün birçok ülke, bu önemli sorunu kısmen çözmek amacıyla zorunlu eğitim yaşını beş veya altı yaşa indirip, aileleri belirli şekilde rahatlatma yönüne gidiyorlar.

Aşağıda sunulacağı gibi her ülkenin okulöncesi eğitim sistemi o ülkenin toplum yapısı ve politik ideolojisi ile paralel olarak gelişmektedir. İsveç örneğini alacak olursak, bu ülkede uygulanan aile politikası dünyada eşine en az rastlananlar arasındadır. İsveç, vatandaşlarına hem nitelikli hem de en ucuz fiyata çocuk bakım hizmeti sunmaktadır. Bu ülkenin tarihine, ekonomisine ve ideolojisine baktığımız zaman ender ülkelerde bulunan bir modeli görmekteyiz. Öncelikle İsveç sekiz milyon nüfusu olan, kültürel ve liguistik bakımdan homojen ve asırlardan beri çok az göçmen nüfusa sahip bir ülkedir. Elli yıldan beri hakim olan politik ideoloji sosyal demokrasidir. Aynı zamanda yıllardan beridir bu ülkede kadın erkek eşitliği sürekli gündemde olan bir konudur. Toplum yapısına baktığımız zaman da, çok ani bir şekilde tarım toplumundan endüstriyel topluma geçtiğini görürüz. Üstelik Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nda tüm Avrupa ülkeleri acı olaylar içinde çalkalanırken İsveç tarafsız tavrıyla kendini korumasını bilmiştir. Dolayısıyla endüstrisi İkinci Dünya Savaşı'ndan pek zarar görmemiş ve refah içerisinde ilerleyişini sürdürebilmiştir. Pek tabii ki böyle bir geçmişi olan ülke, aile politikası için sağlıklı sistemi kurma imkânına rahatlıkla sahip olabilmekte ve böylece en nitelikli okulöncesi eğitim hizmetini toplumuna sunabilmektedir.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki, dünya üzerindeki tüm ülkelerin dinsel inançları, az gelişmişliği, gelişmekte olması veya gelişmişliği düzeyi ne olursa olsun, okulöncesi eğitime imkanları ölçüsünde değer vermeleri gerekmektedir. Aşağıda incelenecek olan "*Erken Çocukluk Gelişimine Yatırım*" projesi bu değerlendirmeler ışığında, çeşitli noktalarıyla karşımıza çıkmakta ve bize çok dikkat çekici öneriler

getirmektedir. MYRES'in (1990) sunduğu "Erken çocukluk gelişimine neden yatırım yapalım?" sorusunu kapsayan projenin nedenlerini 8 ana başlık altında şu şekilde toplamak mümkündür.

a. İnsan hakları savı:

Çocuklar yaşama ve tüm potansiyellerini geliştirme hakkına sahiptir.

b. Ahlak ve sosyal değer savı:

İnsanlık, çocuklar kanalıyla değerlerini iletir. Bu süreç bebeklikte başlar. Gelecekte arzu edilen insani ve sosyal değerleri korumak için işe çocuklardan başlamalıyız.

c. Ekonomik sav:

Toplum, üretimin ve maliyet tasarrufunun artırılması için çocuk gelişimi alanına yatırım yaparak, ekonomik yönden yarar sağlayabilir.

d. Program etkinliği savı:

Sağlık, beslenme, eğitim, kadın programları gibi diğer programların etkinliği, çocuk gelişimi programlarıyla birleştirilmek suretiyle artırılabilir.

e. Sosyal eşitlik savı:

"İyi bir başlangıç sağlayarak", elverişsiz sosyo-ekonomik şartlara ve cinsiyete bağlı eşitsizlikleri düzeltmek mümkündür.

f. Politik sav:

Çocuklar, fikir birliği ve dayanışma sağlayan sosyal ve politik ideolojiler üretilmesini sağlar.

g. Bilimsel Sav:

Araştırmalar, zeka, kişilik ve sosyal davranış gelişimleri bakımından ilk yılların çok kritik olduğunu ve çeşitli erken destek programlarına ilişkin uzun vadeli etkilerin bulunduğunu göstermektedir.

h. Sosyal ve demografik ortamın değiştirilmesi:

Elverişsiz Őartlarda büyüyen çocukların yaşam Őanslarının artması, aile yapısının değişmesi, kırsal kesimden kentlere göç, iş gücünde kadın sayısının artması ve diğer değişikler, erken bakım ve gelişim konularına daha fazla önem verilmesi gereğini getirmiştir.

Birleşmiş Milletler ocuk Hakları Bildirisinde ifade edildiği gibi "*Topluma Yararlı Olacak biçimde Yetişme ve Kişisel Yeteneklerini Geliştirme Hakkı*" her bireyin hakkıdır. Bireyin toplumuna faydalı birisi olarak kazandırılması ona küçük yaşta sağlanacak bakım ve eğitim sistemine bağlı olacaktır.

1.1. - AVRUPA LKELEERDEN ÖRNEKLER

Avrupa Ekonomik Topluluğu'na bağlı ülkelerde yaşayan meslek sahibi annelerin % 50 sinin, beş yaşından küçük çocuğu vardır (MELHUIISH & MOSS, 1991). Bu rakam ülkeden ülkeye değişmektedir. En yüksek orana sahip lke Danimarka'dır: Annelerin % 90'ı çalışmaktadır. Portekiz ikinci sırada yer alır ve %

70 çalışan anneye sahiptir. Bu rakam Fransa ve Belçika'da % 65'dir. Rakamları % 40'ın altında olan ülkeler ise İspanya, İrlanda ve Hollanda'dır. Aşağıda önce Danimarka'daki aile yapısı incelendikten sonra Fransa'daki durum, daha sonra Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yapı açıklanmaya çalışılacaktır.

1.1.a. - Danimarka

Danimarka, komşu Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, 1960'lı yıllardan beri, aile yapısı konusunda büyük değişiklikler gösteriyor. Son yıllarda, bu ülkede çalışan kadın ve boşanma sayısında artış olmasına karşılık, beraber yaşayan evli çift (boşanmamış ve ayrı yaşamayan aile sadece % 20'dir) ve bebek doğumları sayısında (2.5 çocuktan 1.4'e) düşüş kaydedilmektedir. Danimarka hükümeti tüm bu sosyal değişimi göz önüne alarak, sosyal yardım politikasında yeni düzenlemeler yapmıştır.

1970'li yıllarda ülkede ekonomik kriz yaşanmasına rağmen, çalışan kadın sayısında sürekli bir yükselme görülmüştür. 1992 yılında, Danimarka'da yedi yaşından küçük, bir veya iki çocuklu çalışan kadın rakamı % 95 idi (LANGSTED, 1992). Dolayısıyla anne olmak, Danimarkalı kadını meslek sahibi olmaktan geri bırakmamıştır. Üstelik çalışan annelerin haftalık çalışma yükü otuzbeş saattir. Çalışan annelerin sadece % 8'i haftada 25 saatten az çalışmaktadırlar.

Avrupa'nın bazı ülkelerinde (Danimarka, Fransa, İngiltere, vs.) çalışan anneye yasal olarak hafta içinde çalışma saatlerini ayarlama ve/veya azaltma hakkı verilmektedir. Kuzey Kıbrıs ve Türkiye'de çalışan annelere, 6 aylık çocuğu olan anneler dışında henüz bu tip haklar verilmemiştir. Kuzey Kıbrıs'ta küçük bebeği olan annelere "emzirme izni" adında günde bir saat izin verilmektedir.

Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi Danimarka'da, okulöncesi eğitim dönemindeki çocuklara birçok bakım/egitim alternatifi sunulmaktadır.

TABLO 1: 0-6 Yaşındaki Çocukların Devlet Bakım/Eğitim

Olanakları Dağılımı (%)

	0-2 YAŞ	3-6 YAŞ	0-6 YAŞ
Kreş	28 %	1%	11%
Çocuk Bahçesi	5%	61%	40%
Karma Yaş Eğitim Merkezleri	8%	17%	14%
Etkinlik Merkezleri	0%	4%	3%
Okul Sonrası Etkinlik Merkezleri	0%	5%	3%
Devlet Aile Bakım Mrkezi	60&	12%	29%

Kaynak : DEN SOCIALE RESSOURCEOPGORELSE 1990

Kreşler:

Kreşler 6 aylıktan üç yaşa kadar olan çocuklara hizmet vermektedirler. 10-12 kişilik gruptan oluşan bölümler, her kurumca, ya karma yaş veya aynı yaşta olan çocuklardan oluşmaktadır. Her eğitmene üç çocuk düşmektedir. Eğitimciler

üç yıllık bir eğitimden geçmişlerdir. Kreşler günde 11 saat faaliyet göstermekte ve cumartesi pazar kapalıdır.

Çocuk Bahçesi:

Çocuk bahçeleri 2-7 yaşındaki çocukların bakım/egitimi ile ilgilenmektedirler. Çocuklar genellikle 18-24 kişilik gruplardadırlar. Her eğitmen 6 çocuk ile ilgilenmektedir. Bu kurumlarda çalışanlar, en az iki veya üç yıl özel bir eğitimden geçmişlerdir. Çocuk Bahçeleri günde 10 saat açıktır ve sadece hafta sonları kapalıdır.

Karma Yaş Eğitim Merkezleri:

Başka ülkelerde tercihen uygulanan homojen yaş gruplaşmalarına karşın Danirmarka, karma yaş gruplaşmalarını yoğunlukla uygulamaktadır. Fransa'da GUEGUEN & LEVEAU (1993) kreşlerde karma yaş grubu uygulamalarının çocukların sosyal gelişimine çok büyük yararlar sağladığını savunmaktadırlar. Danirmarka'da yirmi yıldan beri birçok eğitim merkezinde karma gruplar oluşturulmaktadır. Bu gruplar çoğunlukla 1-14 yaş veya 3-14 yaş çocuklarından oluşmaktadır. Ancak son yıllardaki uygulama çoğunlukla 0-6 yaş grubu modelidir. Her ne kadar bu model uygulamaları henüz daha deneme safhasını oluşturuyor olsa da Danirmarka ve İsveç için bu model geleceğin modeli olarak kabul edilmektedir (EDENHAMMAR, 1982; JENSEN & LANGSTEN, 1988)

Danimarka'daki yapılanma, daha çok karma yaş gruplarına hizmet sunmayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla bu, 0-5 yaş bakım/eğitim kurumları ile 6-10/11 yaş etkinlik/eğlence merkezlerinin gelecekte daha da çoğalıp gelişeceğini göstermektedir.

Danimarka'daki diğer etkinlik merkezleri, okul sonrası etkinlik merkezleri, genellikle okul veya anaokul yaşı çocuğuna hizmetler vermektedirler.

1.1.b. - Fransa

Fransa okulöncesi eğitim konusunda, sistemini en erken kuranlar arasındadır. 1881 yılında devlet, laik eğitim anlayışıyla ücretsiz ve mecburi tutmadan anasınıfları yasasını düzenler. 1886 yılında ise anaokulları ilköğretim içerisinde, eğitimin ilk basamağı olarak yerini alır (PIERRE, TERRIEUX, BABIN, 1992).

1880 yılında "sığınak salonu" adıyla (Les Salles d'Asile) başlayan anaokulları 2-6 ve 7 yaş arasındaki, aileleri çalışan fakir çocukların bakımını üstlenir. Bu dönemde amaç eğitimden çok terbiye olduğu için bu büyük salonlarda toplanan çocuklar anfi şeklinde yükselen sıralar üzerine oturtuluyorlardı. Orada çalışan yetişkinler çocukların sadece bakımı ve terbiyesinden sorumluydular.

Daha sonraları, 1881 kanunuyla, anaokulları için eğitimci yetiştirmeye başlanır. 1910 yılından itibaren de anaokulları için bayan müfettişlikler kurulur. Bu müfettişlerin zaman zaman anaokulları öğretmenlerine yönelik, anaokulu eğitimi ile ilgili uyarıcı/dürtücü davranışları, birçok araştırma ve yöntem denemelerini başlatmıştır. Tüm bunlar öğretmen okulunun, pedagojik dergilerin, derneklerin ve pedagojik araştırma gruplarının (AGIEM = Association générale des institutrices et instituteurs des écoles et classes maternelles publiques) kurulmasına sebep olmuştur.

Yine 1948'de Fransa'nın öncülüğünde Dünya Okulöncesi Eğitim organizasyonu (OMEP = Organisation Mondial Pour l'Education Préscolaire) kurulmuştur. Bu örgütün kurulması hem Fransız okulöncesi sistemini dünyaya tanıtmış, hem de bu fikrin dünyada gelişmesine neden olmuştur.

Fransa, okulöncesi eğitimde ailelere birçok imkanlar sunmaktadır. Yine de üç yaştan küçük çocukların büyük çoğunluğu (% 41 oranında) anneleri tarafından bakılmaktadır (BALLEYGUIER, 1992). Küçük yaştaki çocukların sık sık bakıcı/eğitmen değiştirmeleri onların öz güvenlerini sarsacağından araştırmacılar sürekli olarak aileleri uyarıp, düzenli bir sistemin faydalarını vurgulamaktadırlar (BOULANGER-BALLEYGUIER, 1974). Psikiyatrist-psikanalist Françoise DOLTO (1985) Fransa'nın çeşitli bölgelerinde "Yeşil Ev" (La Maison Verte) diye adlandırdığı merkezler kurarak dört yaşından küçük çocukların ve ailelerinin okulöncesi eğitim sorunlarını uzmanlara danışmak suretiyle çözebilecekleri danışma

merkezleri oluşturdu. Türkiye’de ise İstanbul niversitesi’nin Psikoloji Bölümüne baēlı olarak “*Pembe Ev*” adı ile aynı görevi üstlenen benzeri bir merkez bulunmaktadır.

Fransa’da genellikle, kk yerleşim merkezlerinde ve köylerde büyükanne genellikle ocuēun bakımını üstlenen kişi dir (LEPRINCE, 1987). Aynı Şekilde Fransa’da yaşayan göçmen aileler çocuklarını aile büyüklerine baktırıyorlar. MELHUIŞH’in (1988) vurguladıēı gibi büyükanneler torunlarına karşı çok ilgilidirler. Aynı derecede çocuklar da bykannelerine çok düşkündürler. Anne ile büyükanne arasında herhangi bir rekabetin doēmaması için annelerin çok dikkatli davranmaları gerekmektedir. Her iki yetişkinin de tüm uērařları “*en iyi anne*” olabilmektir. SCHAFFER’in (1981) hatırlattıēı gibi “*anne ocuēa bakım ve eēitiminden sorumlu kişiye verilebilecek bir addır*”. Dolayısıyla ocuklar biyolojik annelerine baēlandıkları gibi kendilerine düzenli bir Şekilde bakım, eēitim veren herhangi bir yetişkine de aynı baēlılıēı gösterebilirler.

Bakıcı aile sistemi Fransa’da yaygın olan bir bakım sistemidir. Bakıcılar ya ocuk bakım hizmetlerine baēlı, sürekli denetlenen bakıcılar olmakta ya da hiç bir kuruma baēlı olmayan Őahıslardır. Aileler daha pahalı olmasına raēmen ocuk bakım hizmetlerine baēlı bakıcıları tercih etmektedirler. Bu bakıcılar kreş müdürleri tarafından denetlendikleri için çocuklara daha saēlıklı bakım ve eēitim verebilmektedirler.

Diğer bir sistem ise Belediyelere bağlı “*Kollektif Kreşler*” dir. Bunlar, 0-3 yaş arası çocuklara açık olan kollektif, 20 kişilik gruplardan oluşmakta ve üç ayrı bölüme ayrılmaktadır:

- Küçükler bölümü (henüz yürümeyi öğrenmemiş bebekler için);
- Ortancalar bölümü (iki yaş civarı çocuklar için);
- Büyükler bölümü (üç yaş civarı çocuklar için).

Kreşin müdürü çocuk gelişimi ve bakımından mezun olan bir uzmandır. Kreşin idari işlerinden ve personelinden sorumludur. Çocuk eğitmeninin görevi ise çocukların yaşlarına göre etkinlikler düzenlemek, özellikle büyükler bölümünde olan çocukları anaokullarına hazırlamaktır. Bakıcı kızlar ise belediyenin düzenlediği kurslardan geçmiş ve eğitime eğitim konusunda yardımcı olan kişilerdir.

Bir başka model ise mini kreş modelidir. Mahalli aile birliklerinin kurduğu bu küçük kollektif sistemler karma yaşta, yaklaşık 20 çocuktan ve üç-dört eğitmenden oluşmaktadır. Belediyelerin maddi katkısı olan bu merkezlerde eğitim programları aileler tarafından denetlenmektedir.

Ailelerin en çok söz sahibi oldukları kreş modeli aile kreşleridir. Özel olan bu aile kreşleri de Belediyelerden lojman ve maddi destek görmektedir. Bu model kreşlerde veliler haftada en az yarım gün merkezdeki çocukların bakımı ve eğitimi ile uğraşmaktadırlar. Böylelikle bu gibi yerlerde ödenekli bakıcı bir veya iki kişiden oluşur.

Son yıllarda (1984) iki yaşına gelen çocuklar anaokullarının küçükler bölümüne başlayabilmektedirler. Ücretsiz olduğu için aileler iki yaşındaki çocuklarını anaokullarına göndermeyi tercih etmektedirler. Burada çocuklar için sıkıntılı olan olay kendilerini doğrudan doğruya 20-25 kişilik gruplar içerisinde bulmalarıdır. Özellikle daha önce grup yaşantısı deneyimi olmayan çocuklar zorlanmaktadır.

1.2. - JAPONYA

Japonya'da 1992 yılında aile yasasının yeniden yapılanması ile çalışan kadınlar birçok haklar elde etmiş oldular.

Japonya'da okulöncesi eğitiminin başlangıç tarihi Birinci ve İkinci Dünya Savaşları arasına rastlamaktadır. Süratli bir şekilde gelişen bu sektörün tarihçesini üç ayrı dönemde inceleyebiliriz:

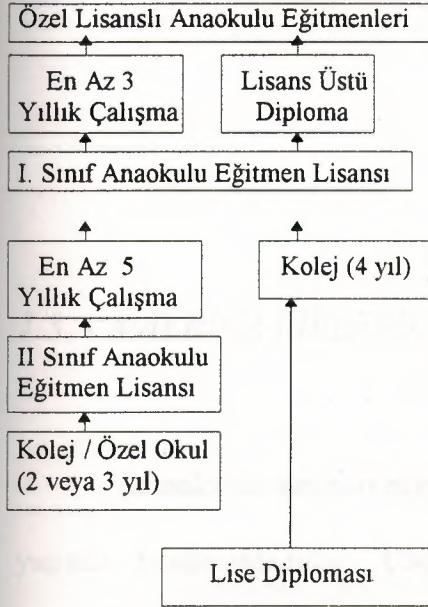
- İkinci Dünya Savaşı - 1960 yılları arasındaki başlangıç dönemi

Bu dönemde, birçok okulöncesi eğitim merkezlerinin olmasına rağmen çok azı yasal hakka sahipti. Annelerin çalışma yaşamına yoğun katılımları, “yasal olmayan kooperatif bakım merkezlerine” olan talebi artırdı. Bu karmaşık durumu ortadan kaldırmak amacıyla, ayrıca çocukların anneden hazırlıksız ayrılmaları (maternal separation anxiety) onları aksi yönde etkilememesi için hükümet birçok çalışmalara girdi.

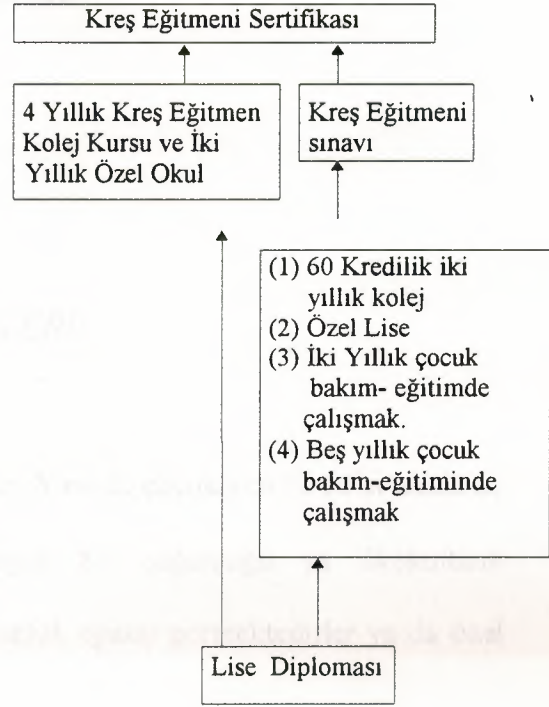
- 1960-70 gelişim-dağılım dönemi

Bu ikinci dönemde okulöncesi eğitim merkezlerinin sayısı iki katına, bu merkezlere katılan çocuk ve öğretmen sayısı da üç katına çıkmıştır (HIJIKATA, 1992). Japon Hükümeti 1968 yılında küçük kapasiteli özel merkezleri yasallaştırmağa başladı. 1974 yılında da özel okulöncesi eğitim yasasını (Special Law for Day Nurseries) çıkardı. Bu yasa ile, başlangıçta sosyo-ekonomik statüsü düşük ailelerin çocukları öncelikle okulöncesi eğitimden yararlanma hakkına sahip oldular. Daha sonraları tüm çocuklar bu yasadan yararlanma hakkını kazandılar. 1972 yılında da bu gibi merkezlerde çalışan öğretmenlerin statüsü ve eğitim programları yeniden gözden geçirilip aşağıdaki tablolarda görüldüğü gibi kreş ve anaokulu öğretmenleri farklı eğitim programları takip etmeye başladılar (TESHI, 1992).

TABLO 2: Anaokulu Eğitmeninin Vasıfları

TABLO 3: Kreş Eğitmeninin Vasıfları

- 1970 - 1990 yılları arasındaki dönem

Bu döneme araştırma dönemi diyebiliriz. Bu dönem içerisinde Japonya çapında birçok kuramsal ve pratik çalışmalar yapıldı (SUWA, KANEDA, & SHIBATA, 1992). Hükümet ve bu sektörde çalışanlar en nitelikli, en sağlıklı eğitimi verebilme kaygısıyla çalışmalarını yürüttüler. Bu çalışmalar psikologlar, tıp doktorları ve sosyal hizmetler sektöründe çalışanlar tarafından ekipler kurularak yapıldı. Bu çalışmalarda, Japon toplum kültürüne en uygun okulöncesi eğitim ve bakım yöntemleri bilimsel olarak araştırıldı.

Japon'lar ekonomik gelişmelerine paralel olarak okulöncesi eğitim sistemlerine de aynı önem ve değeri vermektedirler.

1.3. - AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Amerika'da mecburi eğitim yaşı 6'dır. Yine de çocukların % 50'si okula üç yaşında başlamaktadırlar. Çocukların büyük bir çoğunluğu ya ilkokulların anasınıfında (kindergarten classes) yarım günlük eğitim görmektedirler ya da özel veya devlet anaokuluna gitmektedirler.

1979-1990 yılları arasında 12 aylıktan küçük çocuğu olan çalışan anne sayısı artmış ve altı yaşında küçük çocuğu olan çalışan anne % 60'a çıkmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde çalışan anneye doğum sonrası izin hakkı verilmiyor. Başta da söylediğimiz gibi çocuk bakımı/ eğitimi kişisel bir olay olarak kabul edilmektedir. Devlet, ancak aile muhtaç durumunda ise yardımcı olmaya çalışıyor. "Head Start Programme" adını verdikleri uzun vadeli amacı olan okulöncesi bir programla 3-5 yaşlarındaki yoksul ve aile ortamı dağınık çevreden gelen çocukları korumaya çalışıyorlar.

Amerika Birleşik Devletleri, okulöncesi eğitim konusunda vatandaşlarına devlet bazında pek yardımcı değildir. Buna karşılık bu konuyla ilgili birçok araştırmalar yapmaktadırlar. Örneğin, 1985 yılında Kaliforniya'da başlatılan Ulusal Çocuk Bakım Eğitim Çalışması (NCCSS = National Child Care Staffing Study) (WHITE BOOK, HOWES & PHILLIPS, 1990) Ulusal Kreş Çalışmaları (National Day Care Study) ve Şikago'da Clarke-Stewart'ın yönettiği çalışmalar gibi (CLARKE-STEWART, 1984; CLARKE-STEWART, 1987; CLARKE-STEWART & GRUBEL, 1984). Bu çalışmalar üniversiteler tarafından yönetilmektedir. Örneğin, Clarke-Stewart ekibi, 150 Şikago'lu 2-4 yaş arasındaki değişik bakım/egitim sistemindeki (kreş, bakıcı, merkez, vs.) çocuğu 14 ay boyunca gözlemiştir. Araştırmanın amacı bakım/egitim sisteminin çocuk gelişimi üzerindeki önemini bulmaktır. Araştırmacı özet olarak *"bir çocuğun sosyal beceriye sahip olup olmamasını veya anneden kolayca kopup kopamamasını, sadece bakım/egitim sisteminin değil, çevreden gelen birçok faktörlerin de etkilediğini"* söylüyor.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, birçok çalışma da Bağlanma Kuramı ve çocuk bakımı/egitimi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır (LAMB & STERNBERG, 1990; SROUFE, 1985; 1988).

Başlanma Kuramı ilk kez 1958 yıllarında İngiliz psikanalitik BOWLBY (1958) ve Amerikan etolojist HARLOW (1958) tarafından ortaya atılmıştır. Kuramı esas geliştiren ise Mary AINSWORTH'tür. Bu kurama göre bebekle bir

veya birden fazla yetişkinin (özellikle annenin) geliştirdiği duygusal bağ, çocuğun ileriki yaşlarda kişiliğini etkilemektedir. Çocuğun anneye bağlılığı, AINSWORTH ve Ekibi tarafından (AINSWORTH 1972, AINSWORTH & BLEHAR & WATERS, 1978) özel bir yöntem (Experimental Paradigm of Strange Situation) kullanılarak deneysel olarak incelenmeye başlanmıştır. “*Yabancı Durum*” (Strange Situation) anne-bebek-yabancı’yı bir araya koyarak, çocuğun anne ve yabancıyı ayırt etme kapasitesini, yabancıdan korkma duygusunu yenmesini ve annenin yokluğunu dolayısıyla anneden ayrı olma duygularını incelemektedir. “*Yabancı Durum*” yarı standartlaşmış, yedi bölümden oluşan 21 dakikalık bir prosedürdür. Her bölümün üçer dakika sürdüğü prosedür şöyle gelişmektedir:

- 1) Anne-Çocuk ikilisi;
- 2) Anne-Çocuk-Yabancı üçlüsü;
- 3) Çocuk-Yabancı ikilisi;
- 4) Anne-Çocuk ikilisi;
- 5) Çocuk yalnız;
- 6) Çocuk-Yabancı ikilisi;
- 7) Anne-Çocuk ikilisi.

12 veya 18 aylık bebekler üzerinde yapılan labratuvar gözlemleri veya çocuğun evinde yapılan doğal gözlemlerle AINSWORTH çocukların iki ayrı bağlanma profili olduğunu bulmuştur:

- Güvenli Bağlanma (Secure Attachment);
- Güvensiz Bağlanma (Insecure Attachment).

Güvensiz bağlanma, kaygılı-kaçışlı bağlanma (A) (Anxious Avoidal Attachment) ve kaygılı-dirençli bağlanma (C) (Anxious Resistant Attachment), diye ikiye ayrılır.

Amerikan çocukları üzerinde elde edilen ilk sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

TABLO 4: 12-18 aylık Amerikan çocukları üzerinde yapılan “yabancı Durum” gözlemi Bağlanma Profili oranları (%)

Güvenli Bağlanma (B)	Kaygılı-Dirençli Bağlanma (C)	Kaygılı-Kaçışlı Bağlanma (A)
%60	%10	%30

Bu yöntem kullanılarak 11-12 aylık çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar, evde annesi tarafından bakılan çocukların büyük çoğunluğunun (% 71) güvenli bağlanma profiline sahip olduğunu (BELSKY, 1989, BELSKY & ROVINE, 1988; CLARKE-STEWART, 1989; LAMB, HWANG, FRODİ & FORDİ, 1982) göstermektedir. Anneden başka kimseler tarafından bakılan güvensiz çocukların %60'ı ise kaygılı-dirençli bağlanma profili göstermektedir.

Bağlanma kuramı ve Bakım sistemi arasındaki ilişkiyi sadece Amerika'daki araştırmacılar değil Avrupa'da birçok araştırmacılar aynı şekilde incelemişlerdir. (GOOSSENS, VAN IJZENDOORN, TAVECCHIO & KOONENBERG 1986; GROOSMAN, GROOSMAN, HUBER, & WARTNER, 1981; LOUTRE-DUPASQUIER, 1987; VAN IJZENDOORN & KROONENBERG, 1988).

Yapılan araştırmalar daha çok, "Yabancı Durum" la, 12-18 aylıkken ölçülen güvenlik profili ve çocuk okul yaşına geldiği zaman gösterdiği sosyal ve akademik becerileri incelemektedir. Kısacası bir çocuk güvenli bir profile sahipse bu onun sosyal beceriye sahip ve başarılı olup olamayacağıın göstergesi olacak mıdır? Tabii bu tartışılacaktır. Ayrıca profilin, sürekliliği eleştirilmektedir (stability). Gerek Amerika gerek Avrupa'da yapılan birçok çalışma henüz bu sorulara kesin bir yanıt verme imkânı sağlamamaktadır.

1.4. - TÜRKİYE

Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de çalışan anne sayısının hızla artması, ayrıca okulöncesi eğitimin çocuğun okul başarısını artırmasındaki rolünün daha yaygın olarak kabul edilmesi, konuyla ilgili çalışmaların sayısını artırmıştır.

Gerek Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde (ULCAY, 1983; SÜKAN, 1983), gerekse birçok üniversitelerin psikoloji bölümlerinde “*okulöncesi eğitim nasıl olmalıdır, neler yapılmalıdır?*” soruları tartışılmakta, birçok tezler yayınlanmaktadır. (BEKMAN, 1982; SAVAŞ-ÜLKÜER, 1988; ÜNVER, 1982).

KAĞITÇIBAŞI, BEKMAN, & SUNAR (1986)’ın verdikleri rakamlara göre Türkiye’de okulöncesi dönemde yaklaşık 9 milyon kadar çocuk olmasına rağmen bu grubun ancak % 4.1’ine okulöncesi eğitim olanağı veriliyor. Dolayısıyla milyonlarca çocuk 3-4 yaşına geldiğinde bilmesi gerekenleri öğrenemiyor. Okul yaşına gelince de çok geç kalınmış olunuyor.

UNESCO’nun denetiminde yapılan Türkiye’de Erken Destek Projesi (“*The Early Enrichment Project in Turkey*”, (1991)) çocuğun genel gelişiminde eğitim amaçlı okulöncesi kurum ile evde destek programının birarada sağlayacağı etkiyi incelemeyi amaçlayan kısa dönemli boylamsal bir çalışmadır (KAĞITÇIBAŞI et. al., 1988). Aynı zamanda bu proje, bu kapsamlı yaklaşımın etkisini, salt bakım amaçlı kurum ve evde bakım ortamlarıyla da (ev desteği sağlanmış ve sağlanmamış olarak) karşılaştırmayı amaçlamıştır.

İstanbul'un düşük gelirli beş gecekondu bölgesinde yürütülen bu çalışma 255 çocuk üzerinde yapılmıştır. Dört yıllık bir saha çalışması olan bu projede bağımsız değişken olarak, 1) Gelişim ortamı veya çevre; 2) Çocuğun yaşı; 3) Anneye verilen eğitim, kullanılmıştır. 3-5 yaş çocukları üzerinde yapılan bu çalışma çocuklara ve ailelerine ilişkin değerlendirmeleri dört ana grupta toplamıştır: Bilişsel Gelişim, Kişilik ve Sosyal Gelişim, Aile ortamı ve Bakım Ortamı.

Türkiye'de Erken Destek Projesi çocuklara doğal ortamda kapsamlı bir destek sağlamayı amaçlamış ve bunların etkilerini (eğitim amaçlı kurum ve anne eğitimi olarak) değerlendirmiştir. Alınan sonuçların en belirgin özelliği anneleri eğitilmiş çocuklara uygulanan Stanford Binet Zekâ Testinde, bu çocukların anneleri eğitilmeyen çocuklara göre daha yüksek puan almalarıydı. Araştırmacılara göre anne-çocuk etkileşimi bu Erken Destek Projesi'nin en önemli ana unsurunu oluşturmaktadır.

Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılmış bulunan bir "*Okulöncesi Eğitim Yasası ve Programı*" (Bak Ek 1) olmasına karşın, Devlet anaokullarının yeterli sayıda olmadığı ve halkın her kesimine ulaşmadığı gözlenmektedir.

1.5. - KUZZEY KIBRIS'TA OKULÖNCESİ EĞİTİM

1.5.a. - Osmanlı Dönemi

Kıbrıs Adasında, Türk Toplumunu içinde, bu konuyu incelemek, meseleyi Osmanlı Döneminden ele almağa başlamakla belki mümkün olacaktır. Kıbrıs'ın 1571'de Türkler tarafından fethinden sonra Osmanlı Devletinin eğitim teşkilatının, Ada'da da kurulmağa başlandığı tarihi bir gerçektir.

Osmanlı Eğitim şekli, dini esaslara dayanan bir eğitimdi. Bu eğitim teşkilatının oluşturduğu eğitim kurumları ise iptidailer (ilkokullar) ve medreselerdi (orta ve yüksek öğretim).

Konumuz okulöncesi (0-6 yaş) dönemi olduğundan ne yazık ki bu sistemi, Osmanlı döneminde bulabilmek mümkün değildir. Ancak, iptidailerin ilk kısmı olan Sıbyan okullarından herhalde burada söz etmek gerekecektir. Dönemin sıbyan okullarına başlama yaşı çok belirli değilse de 4 yaştan itibaren bu okullara öğrenci kabul edilmekteydi (BEHÇET, 1969). Bu da belki bugünün anaokullarının karşılığı olmaktadır. Yalnız, bu okullarda bugünkü eğitim anlayışıyla çok farklılıklar gösteren bir eğitim verilmekteydi.

Sıbyan okullarında karma eğitim vardı. Kız ve erkekler beraber okumaktaydılar. Binaların bir kısmında kızlar ve erkeklerin, odanın iki tarafında

ayrı oturdukları olabiliyordu. Sayıları çok az da olsa ayrı kız ve erkek sıbyan okullarına rastlamak mümkündür. O dönemde okul yaşına gelen çocuk "Amin Alayı" denilen bir törenle okula başlatılır ve hocaya teslim edilirdi.

Sıbyan okullarında öğretmen olacak kimselerin ise bir takım vasıflara sahip olmaları istenirdi. 1869 yılına kadar erkek öğretmenin bir medresede (bir ortaokul veya yüksek okulda) bir kaç sene tahsil görmesi gerekmekte, bir camii veya mescitte imamlık veya müezzinlik yapabilmesi aranır. Hanım öğretmenlerin, Kuran okuyabilmesi, çocuklarla ilgili bazı eserleri iyi bilmesi ve yaşlı bir kadın olması aranan özelliklerdendi. Sıbyan okullarına Medreselerde tahsilini ilerletmiş öğrencilerden (bunlara Danişment denilirdi) de öğretmen seçildiği olurdu ve bunlara maaş karşılığı olarak zahire verilirdi.

Osmanlı Döneminde, sıbyan okullarına başlama yaşı 1869 da kızlarda altı erkeklerde yedi yaş olarak tesbit edilmiş ve onbir yaşında sona ermesi kabul edilmişti.

1.5.b. - İngiliz Dönemi

İngiliz Hükümeti, 1878 yılında Kıbrıs 'ı kiralayıp idareyi ele aldığı zaman Kıbrıs'ta 65 Türk ilkokullu bulunmaktaydı. Osmanlı hükümeti bu okullara parasal yardım da yapmaktaydı. 1880'li yıllardan başlamak üzere, İlkokul Maarif Encümeni toplantıları Osmanlı ve İngiliz eğitimciler ile birlikte yürütülmüş ve ortak bir takım

kararlar alınmıştır. Bu 1929 yılına kadar böyle devam etmiş, 1929-1958 yılları arasında ise Encümen Başkanlığı İngiliz Maarif Müdürleri tarafından yapılmıştır.

4-6 yaş arasındaki çocukların barındırılması için kurulması istenilen anaokullarının başlangıç tarihi 1926-1927'dir. O zaman sayıları dört olan bu anaokullarının üçü Lefkoşa'da biri de Magosa'dadır. Bu okullar, öğrencisine oyun, eğlence, müzik ve masal gibi etkinlikler yaptırırmaktaydı.

Kıbrıs Türk Maarifinin idaresinin Türk cemaatine devri 9 Haziran 1959 da yapılmıştır. Bu tarihte yapılan ilk toplantıda "*üç sınıflı Maarif anaokulu'nun Lefkoşa'da açılmasına, binasının da Yenicami ilkokulu olmasına*" karar verilmiştir.

1950 yılında ise, Lefkoşa Tali okullar komisyonunun aldığı kararlar arasında kızlar için açılacak gece kurslarının üç bölüm olması ve bunlardan birincisinin, Biçki-Dikiş ve Çocuk Bakımı olması kararlaştırılmıştır.

Lefkoşa'nın Türk kısmında ilk çocuk yuvası 1956 yılında açılmıştır. Burada 3-16 yaş arasındaki 25 kimsesiz ve bakıma muhtaç çocuk barındırılmıştır. 1958 yılında ise Mağusa'da Refah dairesi tarafından çalıştırılan Mağusa Türk Çocuk Yuvası açılmıştır.

1.5.c. - Günümüzde Son Durum

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde okulöncesi eğitim, Milli Eğitim Yasası gereği 5-6 yaş grubunu kapsamaktadır. Okulöncesi eğitimle ilgili olan K.K.T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Örgütünün hazırladığı ikinci Beş yıllık Kalkınma planında (1988-1992) şu bilgiler verilmektedir.

Bugünkü uygulama, ancak Lefkoşa, Girne ve Güzelyurt anaokulları ile özel anaokulları dışındaki anaokullar ile anasınıflarda sadece altı yaş grubunu kapsamaktadır. Anasınıf seviyesindeki, altı yaş grubu için okullaşma oranı % 100 olmuştur. Eğitimin beş yaş grubunu da kapsamaları için belli bir programa bağlı olarak çalışmalar başlatılmıştır.

1990-1991 ders yılı için Devlet Planlama Örgütü (1992) anasınıf sayısını 85, öğrenci sayısını 2459 ve öğretmen sayısı da 85 olarak vermiştir. Bu rakamlar 1993-1994 ders yılında daha da yükselmiştir. Bu çalışmanın yöntem kısmında son rakamlar sunulacaktır.

Buraya kadar, değişik ülkelerin okulöncesi eğitim konusunda yapmış oldukları bilimsel araştırmalar ve sosyo-politik durumları incelenmiştir. Aşağıdaki bölümde anaokullarındaki fiziksel yapının nasıl olması gerektiği konusundan kısaca söz edilecektir.

2 - OKULÖNCESİ EĞİTİMDE FİZİKİ DÜZENLEME

Okulöncesi eğitimde çocuğun, problemsiz ruh sağlığı ve fiziksel gelişimi için, “mekan” ve bu “mekan’ın” uygun amaç ve gereçlerle donanımı konusu son derece önemlidir. Batıda bu konu üzerinde çok ayrıntılı programlar hazırlanmaktadır. Bunlardan bir tanesinin, gerçekten çok detaylı bulduğumuz için, örnek olmak üzere, bu çalışmamıza aynen tercümesini koymak istedik. Bu programın bu kadar ince ayrıntılar üzerinde duruşu, Batının bu konuda çok uzun süren çalışmalar yaptığını ve gerçekten okulöncesi eğitim üzerinde düşündüğünü göstermektedir (Bak Ek 2).

WEIRKART’un (1992) hazırlamış olduğu *High/Scope Programı*, *oda düzenleme kontrol listesi* adıyla bilimsel platformlarda yerini almaktadır.

Oda düzenlenmesi kontrol listesi, çocuklar henüz okula başlamadan, öğretmensiz, sınıfı düzenleyip malzemeleri hazırlarken kullanılmalıdır. Yıl içinde sınıf gözden geçirilip sınıf düzeninde ve malzemelerde değişiklikler yapıldıkça, öğretmenin bu listeye başvurması gerekir.

1. Odanın Bölünmesi

- Oda birkaç belirgin köşeye ya da ilgi merkezine bölünmüş olmalı, (evcilik, sanat, blok, masa, oyunları, bilgisayar, inşaat, müzik, tabiat).

- Sınırlar çocukların ve yetişkinlerin diğer köşeleri görebileceği gibi alçak raflar, sabit paravanlar, ya da pencereli duvarlarla belirgin olarak tanımlanmış olmalı.
- Her köşede çocuklara ve malzemelerle çalışmalarına yetecek kadar yer bulunmalı.
- Sanat köşesi musluğa yakın olmalı.
- Masalar çalışma köşeleriyle bütünleştirilmeli.
- Çalışma köşeleri gereksiz eşyalar ya da malzemeyle doldurulmamalı.
- İlgi alanları köşelere ya da kenarlara yerleştirilmeli ve ortadaki planlama ve toplanma köşesine açılmalı.
- Sanat köşesinin tabanı mozaik, ya da seramik yapılmalı.
- Blok köşesinin tabanı halı olmalı.
- Trafik akışı çocukların birbirini engellemeden çalışmalarına elverişli bulunmalı.
- Evcilik ve blok köşeleri ortak oyunları teşvik edecek biçimde yakın olmalı.
- Gürültülü köşeler sessiz köşelerden uzakta bulunmalı.
- Bazı çalışma köşeleri ılıman iklimler ya da mevsimlerde kullanılmak üzere açık hava oyun alanında düzenlenmeli.

2. Malzemelerin Yerleştirilmesi

- Malzemeler kullanıldıkları köşede saklanmalı.
- Raflar, çekmeceler, kutular nesnelere, fotoğraflar, resimler, ya da silüetler etiketlenmeli.
- Benzer ve aynı nesnelere birlikte saklanmalı.

- Farklı büyüklüklerdeki malzeme grupları boy farklarının algılanabileceği biçimde asılmış ya da kaldırılmış olmalı.
- Bütün köşelerde malzemeler çocukların erişebileceği yerlere kaldırılmalı.
- Çocukların görüp uzanabildikleri bütün malzemeleri kullanmalarına izin verilmeli.
- Bir köşenin plan tahtasına ulaşmak ve tahtayı görmek kolay olmalı. Köşeyi temsil eden nesnelere ya da resimler bu tahtada yer almalı.
- Her köşede bazı malzemeler çocukların plan yaptığı yerden görülebilmeli.

3. Malzemelerin Seçimi

- Her köşede yeterli miktarda ve çeşitli malzeme bulunmalıdır. Örneğin, poker fişleri, saymak, dizmek, eşlemek, ayırmak amacıyla ya da para ve yemek olarak kullanılabilir.
- Çocukların çeşitli işleri çeşitli biçimlerde yapabilecekleri kadar değişik malzeme bulunmalı. Örneğin, çocuklar malzemeleri birbirine uyuyla, tutkalla, bantla, raptiyeyle, ataçla, iple ya da lastikle birleştirebilirler; blok, kağıt, tahta, oyun hamuru, boya kullanarak bir ev yapabilirler.
- Her köşede birkaç çocuğun aynı anda çalışmasına yetecek kadar malzeme olmalı.
- Her köşede etkin olarak kullanılacak malzeme bulunmalı.
- Her köşede bir çok “gerçek” nesne (bitki, hayvan, araç gereç) olmalı.
- Her köşede kültürel anlamda uygun malzemeler bulunmalı.

4. Çocukların Depolama ve Sergileme Köşesi

- Her köşede çocukların çalışmaları için bir sergi köşesi sağlanmalı.
- Sergi köşeleri olabildiğince çocukların göz hizasında bulunmalı.
- Her çocuğun kişisel eşyasını kaldırabileceği bir dolap (boş fiç, kutular, sepetler ve askı) sağlanmalı. Bu dolaplar etiketlenmiş olmalı ve çocukların kendi kendilerine erişebilecekleri bir yüksekliğe yerleştirilmelidir.

5. Yeni Malzemeler Ekleme

- Yıl ilerledikçe malzemeler eklenmeli.
- Yetişkinler çocukları köşelerin adı ve içerikleri konusunda bilgilendirilmeli.
- Çocuklar yeni malzemelerin nereye kaldırılacağına saptanmasına yardımcı olmalı.
- Çocuklar yeni malzemelerin etiketlenmesine yardımcı olmalı.
- Yetişkinler oda üzerindeki değişikliklerle ilgili olarak çocuklarla konuşmalı, onların fikirlerini de almalıdırlar.

6. Blok Köşesi

Blok köşesinde aşağıdaki malzemelerden yeterince bulunmalıdır:

- İnşaat malzemesi.
- Sökülüp takılabilir malzeme.
- Doldurma boşaltma malzemesi.

- Hayali oyunlarda kullanılacak malzeme.
- Bilinen oyuncaklar, çalışma sehpaları, kum masaları ve iskemleler blok köşesinde yer almaz.

7. Evcilik Köşesi

Evcilik köşesinde aşağıdaki malzemelerden yeterli miktarda bulunmalıdır:

- Oynama, ayırma, doldurma ve boşaltma için mutfak eşyası.
- Dramatik oyunlar için malzeme.
- Gerçek yemek pişirme faaliyetleri için malzeme (Yetişkinlerin gözetiminde kullanılmak üzere).
- Köşede çocukların (evcilik dışında) hayali roller seçip oynamaları için tanımlanmış bir bölüm bulunmalı.
- Köşede kullanılan bir giysi kaldırma bölümü olmalı.

8. Sanat Köşesi

Sanat köşesinde aşağıdaki malzemelerden yeterli miktarda bulunmalıdır:

- Çeşitli kalite boy ve renklerde kağıtlar.
- Karıştırmak ve boyamak için malzeme.
- Nesneleri birleştirip ayırmak için malzeme.
- Üç boyutlu çalışmalar için malzeme.
- İki boyutlu çalışmalar için malzeme.

- Çeşitli çalışma yüzeyleri hazırlanmalı. Örneğin, masalar, düzgün zeminler, resim sehpaları, tezgah üstleri gibi.
- İş gömleklerinin kaldırılması için bir bölüm ve resimleri kurutmak için bir yer olmalı.
- Bitmemiş işleri kaldırmak için bir yer bulunmalı.
- Yetişkinler sanat köşesi malzemelerini azar azar vermelidirler.
- Yetişkinler tüketim malzemesi niteliğindeki malzeme stoğunu daima sabit tutmalıdır.

9. Masa Oyunları Köşesi

Masa oyunları köşesinde aşağıdaki malzemelerden yeterli miktarda bulunmalıdır:

- Gruplayıp bir şeyler yapılabilecek malzeme.
- Bir düzene sokarak bir şeyler yapılabilecek malzeme.
- Sökülüp takılabilir malzeme.
- Şifre çözme ve temsili faaliyetlerde kullanılabilir malzeme.
- Kapağı görülebilecek biçimde kaldırılmış ve belirli aralıklarla değiştirilen kitaplar.

10. İnşaat Faaliyetleri Köşesi

İnşaat faaliyetleri köşesinde aşağıdaki malzemelerden yeterli miktarda bulunmalıdır:

- Dört çocuğun çalışabileceği sağlam bir zemin.
- Temel araçlar, çekiçler, küçük testere, tornovida, kerpeten, mengener, el matkapları.
- Her çalışma köşesi için bir çekiç (tezgah kaç çocuk alıyorsa o kadar çekiç).
- Çeşitli büyüklüklerde tahta ve tahta parçası.
- Çeşitli malzeme, çivi, vida, somun, cıvata, zımpara, rondela.
- Geleneksel inşaat malzemesiyle birlikte kullanmak üzere sanat ve “buluntu” malzeme, tutkal, tel, pipo temizleyicisi, lastik, mukavva, köpük, şişe kapakları, kavanoz kapakları, vb..
- Malzeme ve araçların saklandığı yerler, çocukların kolayca erişebileceği bir yerde bulunmalı.
- Köşe, sınıftaki trafik akışından uzak bir köşede yer almalıdır.

11. Müzik Köşesi

Müzik köşesinde aşağıdaki malzemeler bulunur:

- Hareketlerin yapılacağı köşe
- Çeşitli çalgılar, üçgenler, çanlar, silofon, tefler, trampetler vb.
- Basit bir pikap ve/veya kasetli teyp

- Resimler ve yazıyla etiketlenmiş plaklar ve bantlar.

12. Bilgisayar Köşesi

- Minimum 64KB iç hafızalı en az bir bilgisayar, bir disk sürücü, bir renkli monitör ve mümkünse bir yazıcı.
- Çocukların kullanıma verilmiş yüksek nitelikli, en az on bilgisayar programı.
- Klavyeler ve diğer yardımcı malzeme çocukların erişebileceği yerlerde bulunmalı.
- Monitörler çocukların göz, klavyeler dirsek hizasında olmalı.
- Programlar çocukların erişemeyeceği bir rafa kaldırılmalı.
- Fişler ve prizler çocukların erişemeyeceği biçimde yerleştirilmiş olmalı.
- Bilgisayarlar, gerekirse, tekerlekli sandalyeden ulaşılabilecek biçimde yerleştirilmeli.
- Bilgisayarlardan biri bir küçük grup ya da toplantı faaliyetlerinde kullanılmak üzere taşınabilir olmalı.

13. Su ve Kum Oyunları Köşesi

Su ve kum oyunları köşesinde aşağıdaki malzemeler bulunur:

- Uygun bir su ve kum aracı.
- Temizlenebilir bir yüzey.
- Dökme, daldırma, kazma, doldurma ve boşaltma için araç ve malzeme.
- Çeşit sağlamak için kum tipi malzeme. (kuru bakliyat, köpük parçaları vb.).

- Köşe suya yakın ve gerektiğinde dışarı taşınabilir olmalı.

14. Tabiat Köşesi

- Dost hayvanlar, solucanlar, karıncalar, tırtullar, kurbağa yavruları, balıklar, kobaylar, kediler, köpekler, tavşanlar vb.. bulunmalı.
- Uygun kafesler ve yiyecekler bulunmalı.
- Bakımı kolay bitkiler yetiştirilmeli.
- Çocukların kendilerinin ekebileceği tohum ve diğer malzemeler hazır bulundurulmalı (havuç yaprakları, ananas yaprakları, doğranmış sebze).
- Saksılar, saksı toprağı, sulama malzemesi bulunmalı.

15. Açık Hava Oyun Alanı

- Dört tip oyun için ayrı bölgeler hazırlanmalı, yaratıcı/bilişsel, sosyal, fiziksel ve bu bölgeler sessiz olmalı.
- Manzara öğeleri (çalılar, ağaçlar, kum, çimen) ve topografya ile ilgili öğeler bulunmalı (tepeler, düzlükler, çukurlar).
- Manzara öğeleri ve oyun araçları, yumuşak ve sert yüzeyler olmak üzere çeşitli dokulara sahip olmalı.
- Manzara öğelerinin ve oyun araçlarının renkleri çeşitli dokulara sahip olmalı.
- Oyun için güvenli bir su kaynağı bulunmalı.
- Bütün bitkiler zehirsiz olmalı.

Serbest oyun alanında aşağıdaki malzemeler bulunmalı:

- Kum, kil oyun hamuru gibi gevşek malzemeler.
- Su ve kum oyunları için kaplar ve araçlar (kovalar, tavalar, kürekler, vb).
- Bina yapmak için bloklar ve tahtalar.
- Tırmanma, kayma, oturma, 2.5 metreden alçak atlama düzenekleri.
- Büyük tekerlekli oyuncaklar.
- İçine ve altına girilebilecek düzenekler.
- Üstüne atlanabilecek, üstünden atlanılabilecek düzenekler.
- Çocukların üstünden düşebileceği araçların altında darbe yumuşatıcı yüzey kaplaması olmalı.
- Ses, rüzgar, egsoz, dumanından yeterli korunmayı sağlayıcı malzeme olmalı.
- Oyun araçları çocukların fiziksel özelliklerine (boy, kilo gibi) uygun olmalı.
- Salıncaklar en fazla ikili olarak hazırlanmalı.

16. Özel İlgil Gerektiren Çocukların Sınıfları

Görme engelli çocukların oda düzenlemeleri

- Malzemeler hep aynı yerde tutulmalı.
- Oda düzenindeki değişiklikler çok seyrek yapılmalı ve değişikliklerden hemen sonra yetişkinler görme engelli çocukları bundan haberdar etmeli.
- Malzemelerin üzerinde kabartma etiketler bulunmalı.

- Dolaşım düzeni değiştirilmemeli.
- Halılar döşemeye sıkıca yerleştirilmiş olmalı.
- Odada bir su ve kum oyunları köşesiyle bir müzik köşesi bulunmalı.
- Oda mümkün olduğunca ses tutan malzeme kullanılarak yapılmalı ve işitme engelli çocukların kullanırken zorlanmayacağı özellikte hazırlanmalı.

Fiziksel engelli çocukların oda düzenlemeleri

- Çalışma yüzeylerinde çocukların özel ihtiyaçlarına uygun olarak fiziki düzenlemeler yapılmalı.

Zihinsel engelli çocukların oda düzenlemeleri

- Etiketler zihinsel engelli çocukların anlayabileceği biçimde hazırlanmalı. Örneğin, gerçek nesnelere olmalı.
- Her köşede, sınıftaki zihinsel engelli çocuklara uygun çeşitli malzemeler bulundurulmalı.

Oda düzenindeki değişiklikler çok sık yapılmamalı ve çocuklara bu değişikliği anlamaları ve yapılacak değişikliğe katılmaları için yardımcı olunmalı.

Okulöncesi eğitim konusunda değişik ülkelerden modeller ve fiziki düzenleme üzerinde yukardaki bilgileri verdikten sonra, bundan sonraki bölümde, Kuzey Kıbrıs'ta yapılan okulöncesi eğitim üzerindeki araştırmanın yönteminden söz edilecektir.

II - YÖNTEM

Bu çalışmada, aynı zamanda İstanbul'da bulunan diğer üniversitelerle de işbirliği yapılarak, bu üniversitelerden de yararlanılarak, araştırma için gerekli olan verilerin toplanması ve analiz edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada kullanılan verilerin kaynağı, bu üniversitelerin ilgili bölümlerinde bulunan öğrencilerdir. Bu öğrencilerin araştırma için gerekli olan bilgileri, yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda, bu üniversitelerin ilgili bölümlerinden toplanmıştır.

Ayrıca, araştırma için gerekli olan verilerin toplanması için, bu üniversitelerin ilgili bölümlerinde bulunan öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde, öğrencilerin bu çalışmaya katılmaya istekleri, bu çalışmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

II - YÖNTEM

Çalışmada, öncelikle bu üniversitelerin ilgili bölümlerinde bulunan öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde, öğrencilerin bu çalışmaya katılmaya istekleri, bu çalışmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, öğrencilerin bu çalışmaya katılmaya istekleri, bu çalışmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada, öncelikle bu üniversitelerin ilgili bölümlerinde bulunan öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde, öğrencilerin bu çalışmaya katılmaya istekleri, bu çalışmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, öğrencilerin bu çalışmaya katılmaya istekleri, bu çalışmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

II - YÖNTEM

Bu çalışmada sosyal bilimlerde kullanılan tarama (survey) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle belirli özelliklere sahip bir nüfusun belli sorulara nasıl yanıt vereceği araştırılmıştır. Genellikle örnekleme tekniği her şeyden önce, çok sayıda kişiye ulaşmayı amaçladığı gibi, sağladığı pratik yararlar bakımından da büyük bir önem taşır. Bu teknik bir araştırmayı geniş ve gereksiz bir bilgi yükünden kurtararak zaman, para, eleman ve malzeme tasarrufu sağlar.

Ancak örneklemin önemi sadece pratik kolaylıklar sağlamasında değildir. Geniş bir ekip ve büyük bir maliyetle yıllar boyu süren bir araştırma, sadece pratik engellerle değil aynı zamanda boş bir uğraş olma riskiyle de karşı karşıyadır.

Genellikle güncel ve ivedi sorun ve konulara yanıt arayan sosyal bilim araştırmalarının çok uzun bir sürede sonuçlar alması halinde sorunların güncelliğini konuların geçerliliğini yitirmesi nedeniyle boşa çıkması olanaklıdır. Kısacası, örnekleme çoğu kez isteğe bağlı bir işlem değil, seçilmesi zorunlu bir tekniktir.

Örnekleme bu ölçüde yararlı bir teknik olmakla birlikte, riski yüksek ve gelişmiş güzel kullanılması çok sakıncalı bir işlemdir. Bir örnekten elde edilen gözlemlerin, örneğin içinden seçildiği tüm evrene yaygınlaştırılabilmesi için, örnek birimlerin evrenin karakteristiklerini yansıtacak bir nitelik taşıması gerekir.

Bu çalışmada yazılı olarak verilen anketlerle bu amaca ulaşılmaya çalışılmıştır. Hazırlanan anketlerle özellikle derinlemesine bilgiler elde etmek amaçlanmıştır. Bu nedenle oldukça geniş kapsamlı tutulmuştur.

1 - ÖRNEKLEM

Bu çalışmada anasınıfında çocuğu bulunan 1071 anneye anket uygulanmıştır. Söz konusu annelerin seçiminde raslantılı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bilindiği gibi raslantılı örnekleme, önemli bakımlardan yanlılık doğacağından kuşku duyulmayacak bir biçimde örnek seçme demektir. Buna göre raslantılı bir seçim, evreni oluşturan her birime örneğe girme bakımından eşit şans tanımak anlamına gelir.

Bu örneklemin dayandığı ilke, bir kura ya da piyango çekilişinde olduğu gibi her türlü şans oyununda geçerli olan eşit seçilme ilkesidir. Şu halde bir örneğin raslantılı olması demek bazı birimlere ötekilerden daha çok ya da daha az seçilme şansı vermeyecek bir işlemle seçilmiş olması demektir.

Bu çalışmada bağımsız değişkenler aşağıdaki gibi seçilmiştir.

- Annenin çalışma durumu (çalışan ve çalışmayan anne),
- Bu annelerin anasınıfında çocuklarının olması durumu,
- Bu annelerin yaşadıkları bölgeler,
- Çocukların cinsiyeti.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyet'inde Devlete bağlı anasınıflar üç ayrı şekilde hizmet vermektedir.

1. İlkokul bünyesinde anasınıflar;
2. Anaokullarına bağlı anasınıflar;
3. Karma sınıflar içinde anasınıflar.

Bu anket uygulamasında beş bölgeden (Lefkoşa, Mağusa, Lefke, Girne ve Karpaz) toplam 71 sınıf içinden 1071 öğrenci annesi ele alınmıştır. (Bak Ek 3)

TABLO 5 : Kuzey Kıbrıs Geneline Göre Anket Çalışmasına Katılım Oranı

KAZALAR	KK Anasınıf öğrenci sayısı	Ankete Katılan Öğrenci sayısı	%
Lefkoşa	1425	435	30.52
Mağusa	1129	335	29.67
Girne	608	301	49.50
Toplam	3162	1071	33.87

Bu araştırmaya, her bölgeden ortalama % 30 civarında öğrenci annesi alınmıştır. Örneklem hacminin yüksek oluşu ana kitleyi temsil edebilme açısından daha güvenilir olmaktadır.

Tablo 6’da görüldüğü gibi, bu öğrencilerin % 71.30’u ilkokul bünyesindeki anasınıflarından, % 28.60’ı ise anaokullarına bağlı anasınıflarından oluşmaktadır.

TABLO 6 : Çalışan/Çalışmayan Anneye Göre Anasınıf Tipleri

	İlkokul Bünyesinde anasınıf	Anaokul bünyesinde anasınıf
Çalışan anne	297	162
Çalışmayan anne	467	147
Toplam	764	307
%	71.33	28.66

Tablo 7’den de anlaşılacağı gibi bu araştırmaya katılan annelerin % 42.90’ı çalışan, % 57.10’u ise çalışmayan annelerden oluşmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devlet Planlama Örgütünde çalışan/çalışmayan, 6 yaşından küçük çocuğu olan anneye göre, istatistiksel bilgiler bulunmadığından, ankete katılan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti geneline göre çalışan/çalışmayan anne dağılım oranını elde etmek mümkün olmamıştır.

TABLO 7 : Çalışan/Çalışmayan Annelere ve Bölgelere göre ankete katılan anasınıf velisi dağılımı

Bölge	<i>Çalışan</i>	<i>Çalışmayan</i>
Lefkoşa	179 (% 16.71)	148 (% 13.81)
Mağusa	111 (% 10.36)	153 (% 14.28)
Güzelyurt / Lefke	44 (% 4.10)	64 (% 5.97)
Girne	120 (% 11.20)	181 (% 16.90)
Karpaz	6 (% 0.56)	65 (% 6.06)
Toplam	460 (% 42.90)	611 (% 57.10)

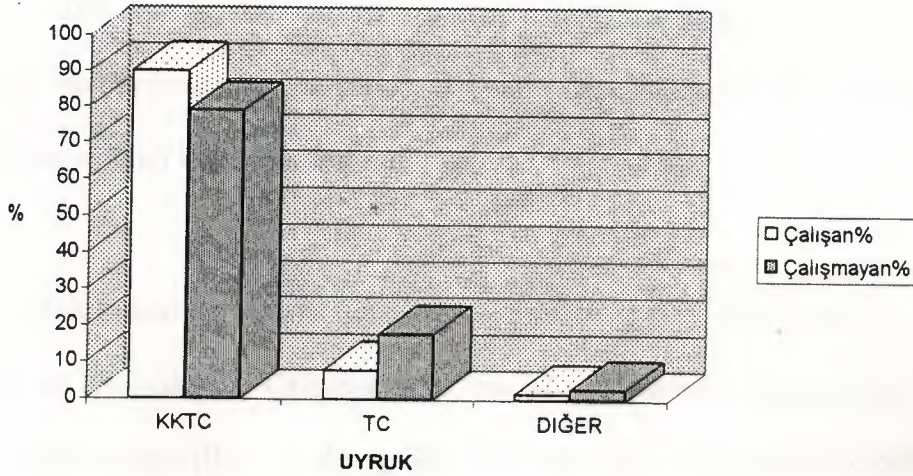
Yukardaki tablo, bu çalışmaya katılan çalışan/çalışmayan annelerin bölgelere göre dağılımını göstermektedir. Çalışan anne sayısı bakımından Lefkoşa en önde bulunmaktadır. Bunu, Girne, Mağusa, Güzelyurt ve Karpaz bölgeleri izlemektedir. Buna karşılık çalışmayan annelerin dağılımında ise sayı bakımından Girne, Mağusa, Lefkoşa, Lefke ve Karpaz bölgeleri birbirlerini izlemektedir.

**TABLO 8: Kuzey Kıbrıs Genelinde Cinsiyete Göre
anket çalışmasına katılım.**

	<i>KUZUY KIBRIS GENELİ</i>	<i>ANKETE KATILANLAR</i>	<i>%</i>
KIZ	1575	529	33.58
ERKEK	1587	532	33.52

Cinsiyete göre dağılım, Tablo 8’de görüldüğü gibi % 33.58 kızlardan ve % 33.52 erkeklerden oluşmaktadır.

GRAFİK 1: Çalışan/Çalışmayan annelerin Uyrukları

Beş bölgede yapılan bu çalışmaya % 90.33 K.K.T.C. 'li % 7.91 T.C.'li ve % 1.76 Diğer uyruklu çalışan anne katılmıştır. Çalışmayan anneler grubunda ise % 79.08 K.K.T.C.'li, % 17.96 T.C. ve % 2.97 Diğer uyruklu anneler katılmıştır.

Bu çalışmaya katılan annelerin sadece %3'ü boşanmış veya dul annedir. Yüzde 97'si ise evli, eşi ve çocukları ile aynı evde yaşayan annelerdir.

2 - KULLANILAN ÖLÇME ARAÇLARI

Kuzey Kıbrıs'ta okulöncesi eğitimdeki son durumu ortaya koymak amacıyla, araştırma aracı olarak iki ayrı anket kullanılmıştır.

Daha önceden kararlaştırılan Bağımsız Değişkenler göz önünde tutularak anketler hazırlanmıştır. Anket sorularıyla, aile yapısı, yaşam biçimi ve çocuklarını yetiştirme şekilleri v.s. sorgulanmıştır.

Anket soruları kapalı uçlu, örneğin **Evet/Hayır** şıklı veya açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Çalışan anneler için 84 ve Çalışmayan anneler için de 78 soru hazırlanmıştır (Bak Ek 4a ve 4b). Anketlerin uygulanmasında 6 kişilik bir anketör ekibi kullanılmıştır. Objektif sonuçlar alınamayacağı kaygusu ile anketler belirli çerçeve içerisinde dağıtılıp geri toplanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığından 1993-1994 ders yılı anasınıf listesi alındıktan sonra, iki kişilik ekipler halinde adanın değişik bölgelerindeki okullara gidilmiştir. İlk ziyarette, Bakanlık izniyle anketler çalışan/çalışmayan anneye göre anasınıf öğrencilerine dağıtılmıştır. İki gün sonra aynı okullara gidilerek anketler geri toplanmıştır. Toplam 1400 anket basılmasına rağmen ele geçen ve değerlendirmeye tutulan anket sayısı 1071 olmuştur (%76.5).

3 - VERİLERİN BİLGİSAYAR YOLU İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Tüm anketler toplandıktan sonra, bu çalışma için özel olarak CLIPPER 5.0 (High Level Programming Language) dilinde hazırlanan bilgisayar programı (MENEKAY, 1994) ile tüm verilerin girişleri yapılmıştır. Bağımsız Değişkenlere göre hazırlanan bilgisayar programı, annenin çalışma durumunu, anasınıf tipini, çocuğun cinsiyetini ve bölgeleri göz önünde tutarak işlem yapmıştır.

Özel olarak yapılmış programın yanı sıra, "Microsoft Windows 3.11 for Workgroups programı altında çalışan Microsoft Excel 5.0 ve Microsoft Word 6.0a" programları da kullanılmıştır.

4 - VARSAYIM

Çocuk gelişimini etkileyen çevre faktörleri (aile, okul v.s...) sürekli bir şekilde bilimsel yazılarla ortaya konulmaktadır (CÜCELOĞLU, 1994; YAVUZER, 1988a; 1988b; 1990; YÜRÜKOĞLU, 1992). Bu yazılarda, sağlıklı çocuk gelişiminde ana babanın tutarlı davranışlarının ne denli önemli olduğu vurgulanırken, gelişim süreçleri içerisinde de çocukların bakımlarından sorumlu diğer önemli bir yetişkinin yani "*bakıcının*" da önemi vurgulanmaktadır.

Çalışan anne sayısının ve çocuk sayısının artması okulöncesi eğitimin de önemini o denli artırmıştır. Günümüzde çalışan ve çalışmayan anneler çocuk bakım ve eğitimi konusunda çok değişik formüller kullanmaktadırlar. Özellikle çalışan anneler için 6 yaş altındaki çocuklarına, sağlıklı ve sürekli bir eğitim ve bakım sistemi bulmak güç olmaktadır.

Bu bakıcı ve okulöncesi talepten dolayı, son zamanlarda, belirli sayıda ve nitelikte eğitim ve bakım merkezleri toplumun gereksinmelerini karşılamak amacıyla açılmaktadır. Büyük bir gereksinim sonucu olarak ortaya çıkan eğitim/bakım merkezi talebi, herhangi bir denetim görmeksizin yürütülmektedir.

Bilinçsiz bir şekilde verilen çocuk eğitimi ve bakımı, çocukların kişilik ve sosyal-duygusal gelişimlerini etkileyebildiği gibi, onların bilişsel gelişimlerini de etkileyebilmektedir.

Bilişsel Psikolojinin öncülüğünü yapan ünlü PİAGET ve BRUNER'in ifade ettiği gibi çocuk yaşadığı sosyal-fiziksel çevre ve kültür içerisinde sürekli etkileşim altında gelişip büyümektedir. Bu iki büyük düşünürün çocuk gelişimi üzerindeki kuramlarını şöyle karşılaştırabiliriz.

PIAGET VE BRUNER'İN KURAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Piaget

- Öğrenimin doğasını çocuğun gelişim süreçleri içinde formel ve mantık olarak açıklar
- Bilişsel gelişim süreçleri düzenli bir sırayı takip ederek çocuğun yaşına göre gelişir.
- Çocuk etkinlik/hareket yoluyla öğrenir; Piaget'nin özellikle üstünde durduğu olay çocuğun nesnelere (Objects) olan ilişkisidir.
- Çocuk ben merkezlidir (egocentric). Belirli bir yaştan önce çocuk sebep ve etkileri arasındaki ilişkileri kuramaz. Örnek, kitlenin değişmezliği.
- Dil gelişimi çocuğun çevresini anladığının bir simgesidir. Dolayısıyla soyut düşünce dil gelişiminden önce gerçekleşir.

Bruner

- İlgi alanı algılamayı, öğrenmeyi oluşturan süreçlerdir. Bilişsel gelişimi etkileyen psikolojik süreçleri inceliyor.
- Bilişsel gelişimin etkilendiği faktör yaş değil, *kültürdür*
- Çocuk karşılıklı etkileşim yoluyla öğrenir: Sosyal ve duygusal ilişkileri nesnelere olan ilişkilerinden daha önemlidir. Bebek annesinin dikkatini çekmeyi biliyor. Aynı şekilde çevresindeki kişilerin de dikkatini üzerine çekebiliyor. Böylelikle çevre ve bebek arasında belirli bir kültür alışverişi oluşuyor.
- Çocuk ben merkezli (egocentric) değildir. Çevresindeki kişilerin ilgisini üzerine çekmeye ve belirli şekilde rol almaya (intention) çalışıyor.
- Dil gelişimi bu amaca ulaşmak için bir araçtır. Dilin iki işlevliliği vardır: Bilgileri temsil etme (represent) ve iletme.

Piaget ve Bruner'in Buldukları noktalar:

- Çocuk bilgilerini etkin bir şekilde oluşturmaktadır;
- Bu bilgilerin çoğalması belirli süreçlerden geçmektedir.

Bu süreçler şöyle sıralanmaktadır:

- Bilişsel aşama (Bak Ek 5)
Genetik süreçlere göre oluşur. Yaşa ve olgunlaşmaya bağlıdır.
- Hareketsel aşama .
- İşlem öncesi devre .
- Somut işlemsel aşama .
- Formel işlemsel aşama.
- Öğrenmeyi etkileyen ve tamamlayan temsiliyet sistemleri.
- Etkin sistem
- İmge (image) sistemi (etkinliğin imgeye dönüşmesi).
- Sembolik sistem. (Belirli kod ve dil ile soyutların temsil edilmesi).
Bu üç sistem birbirlerini tamamlamaktadırlar. Birbirleriyle etkileşimleri öğrenmenin en can alıcı noktalarıdır.

Bu araştırmanın temel varsayımı, Kuzey Kıbrıs'taki okulöncesi eğitimin nitelik ve nicelik bakımından yeterli olmamasına dayanmaktadır. Bu durumdan sadece çalışan veya çalışmayan anneler değil, en önemlisi gelişmekte olan çocuklar da etkilenmektedir. Sık sık bakıcı ve/veya bakım sistemi değiştiren küçük yaşta çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri bu sıkca el değiştirmelerden etkilenmektedir.

Bu çalışmada amaçlanan, çağdaş ülkelerde olduğu gibi Kuzey Kıbrıs'ta da kapsamlı, toplum yapısına, iklim şartlarına ve çocuk gelişimine uygun, fiziki çevre düzeniyle okulöncesi eğitimin öncelikli kurulması için önerilerde bulunmaktır.

Bu çalışmada anasınıf yaşının (60-72 ay) seçilmesi ve anket sorularını anasınıfında çocuğu olan annelere yöneltilmesinin sebebi, çocukların ilkokul birinci sınıfa kadar olan dönemde hangi bakım/eğitim sisteminden geğmiş olduklarını bulmaktır. Araştırmanın amacı farklılık varsa bunun derecesini çalışan/çalışmayan anneye göre dağılımını sınamaktır.

III - SONUÇLAR VE TARTİSMALAR

III - SONUÇLAR VE TARTIŞMALAR

Güvenlik için koruyucu önlemler alınmalı. Aynı zamanda koruyucu önlemler için gerekli tedbirler alınmalıdır. Bu tür önlemler bir kurtarıcı bir önlemdir.

Ayrıca sonuçlar aşağıdaki gibidir:

III - SONUÇLAR VE TARTIŞMALAR

Bu tür önlemler alınmalı. Aynı zamanda koruyucu önlemler için gerekli tedbirler alınmalıdır. Bu tür önlemler bir kurtarıcı bir önlemdir.

III - SONUÇLAR VE TARTIŞMALAR

Okulöncesi eğitim konusunda bildiğimiz kadarıyla, Kuzey Kıbrıs'ta ilk kez, bilimsel bir yöntem kullanılarak araştırma yapılmıştır. Elde edilen önemli sonuçların bir kısmı bu çalışmada sunulacaktır.

Alınan sonuçlar üç ana başlık altında tartışılacaktır:

1. Aile Yapısı ve Çalışma Yaşamı,
2. Çocuk Bakım sistemi,
3. Çocuk Gelişimi.

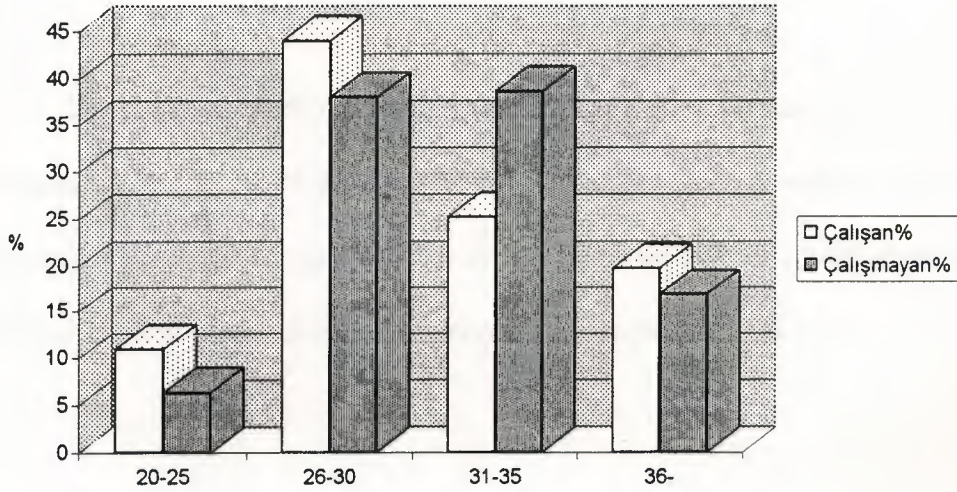
Başta bağımsız değişken olarak, bölge, cinsiyet, anasınıf tipi ve çalışan/çalışmayan annenin alındığı belirtilmişti. Veriler, bu değişkenler göz önünde tutularak toplanmıştır. İstatistiki analizlerse sadece çalışan/çalışmayan anne değişkenine göre yapılmıştır. Gözlemlenecek farklılıkların en yükseklerinin çalışan/çalışmayan anneye göre olacağı düşünülmüştür.

1. AİLE YAPISI VE ÇALIŞMA YAŞAMI

Kuzey Kıbrıs'ta şu anki aile yapısı ne *çekirdek* ne de *geniş* aile yapısı modelidir. Bireyler arasında aile bağları halen kuvvetli, genç bir nüfusa sahiptir. Toplumun, belirli bir kültür ve eğitim düzeyi olmasına karşın, çocuk eğitiminde hayli tutucu davranışlarla çocuklar yetiştirilmektedir. Cinsiyet ayırmaksızın, kız ve erkek çocuklarına eşit bir şekilde eğitim sağlanmakla birlikte, evliliklerin büyük bir kısmı görücü/dünürücü yöntemiyle yapılmaktadır. Toplumda evlenme ve çocuk sahibi olma yaşı (% 72'si 17-25 yaş arasındadır) batı ülkelerine göre hayli küçüktür.

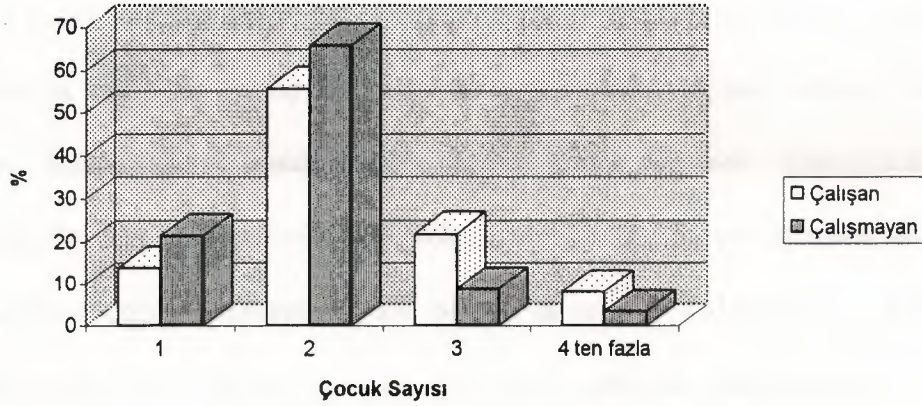
Bu araştırmaya katılan annelerin yaş dağılımı, sahip oldukları çocuk sayısı, öğrenim düzeyleri vs aşağıda incelenecektir.

GRAFİK 2: Çalışan/Çalışmayan annelerin yaşları

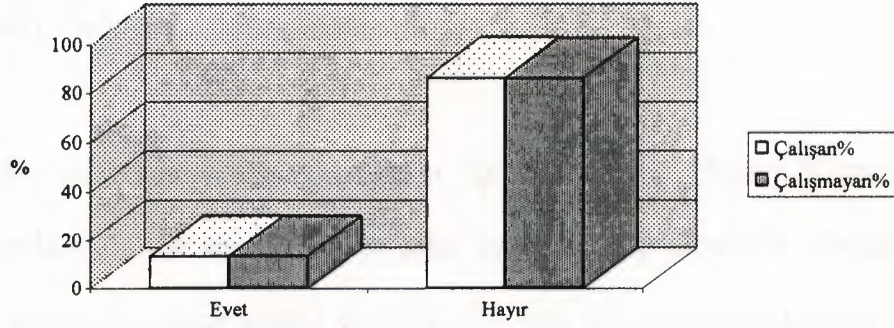
Yukardaki grafikte görüldüğü gibi, bu çalışmaya katılan annelerin büyük bir çoğunluğu (% 69.27 çalışan anne ve % 79.70 çalışmayan anne) 26-35 yaş arasında idi. Yüzde 10 civarında 20-25 yaşları arasında ve % 20 civarında da 36 yaşın üstünde anne bu çalışmaya katıldı.

GRAFİK 3: Annelerin Çocuk yapma sayısı (%)

Bu ailelerin % 60'ı iki çocuktur. Yüzde 20 civarında ailelerin ise tek çocukları vardır. Diğer % 20'si ise üç veya üçten çok çocuğa sahiptir. Çalışan ve çalışmayan anneler arasında çocuk sayısında anlamlı bir farklılık gözlenmemektedir. Şöyle ki annenin çalışması çocuk sahibi olmasına engel olmamaktadır.

GRAFİK 4: Ailelerin Başka Çocuk Yapma Planı (%)

Çalışan ve çalışmayan anne arasında herhangi bir anlamlı istatistiksel farklılık göstermeyen diğer bir sonuç ise, ailelerin başka çocuk yapma kararına bağlı sorudur. Yüzde 86 oranında aileler başka çocuk yapmak istemediklerini belirtmişlerdir. Bu da, endüstrileşmiş ülkelerde olduğu gibi, bir çok sebepten dolayı (gün geçtikçe çocuk yetiştirmenin zor olması, ekonomik nedenler v.s.), Kuzey Kıbrıs'ta da ailelerin az sayıda çocuk yapmayı tercih ettiklerini göstermektedir.

TABLO 9: Anne Babaların Öğrenim Düzeyi (%)

	ANNE			BABA		
	Çalışan	Çalışmayan		Çalışan	Çalışmayan	
Orta	17.84	34.00	$p < .001$	17.96	34.67	$p < .001$
Lise	56.61	41.46	N.S	39.25	32.50	N.S
Ön Lisans	6.61	1.00	N.S	4.43	2.50	N.S
Lisans	9.69	1.99	$p < .001$	21.06	8.33	$p < .005$
Master	0.88	0.00	N.S	1.11	0.67	N.S
Doktora	0.00	0.33	N.S	0.22	0.67	N.S
Diğer	8.37	21.33	$p < .001$	15.96	20.67	N.S

Ailelerin eğitim düzeylerine baktığımız zaman, yukardaki tablo'da görüldüğü gibi çalışan annelerin (% 56.61) ve çalışmayan annelerin (% 41.46)

büyük bir çoğunluğu lise mezunudur. Aynı şekilde babaların büyük bir çoğunluğu (% 39.25 ve % 32.50) lise mezunudur. Çalışan anneler grubunda, annelerin % 9.69 ve babaların % 21.06'sı lisans diplomalıdır.

Bu çalışmada ortaya çıkan diğer ilginç bir sonuç, Kuzey Kıbrıs Türk toplumunda ortaokul mezunu anne-baba oranının eşit olmasıdır. Çalışmayan anneler grubunda, çalışan anneler grubuna göre hem annenin hem babanın ($t(205) = 7.96, p < .001$) anlamlı derecede ortaokul mezunu olduğu gözlenmiştir. Buna karşılık, çalışan anneler grubunda, çalışmayan anneler grubuna göre lisans diplomalı anne ($t(44) = 8.23, p < .001$) ve Lisans diplomalı baba ($t(95) = 6.03, p < .001$) oranı anlamlı derecede yüksektir.

1071 kişi üzerinde yapılan bu çalışma, Kuzey Kıbrıs'ta Lisans eğitimi düzeyinde kişilerin % 10 civarında olduğunu göstermektedir. Bu rakamlar şu anda Devlet istatistiklerine ters düşmektedir.

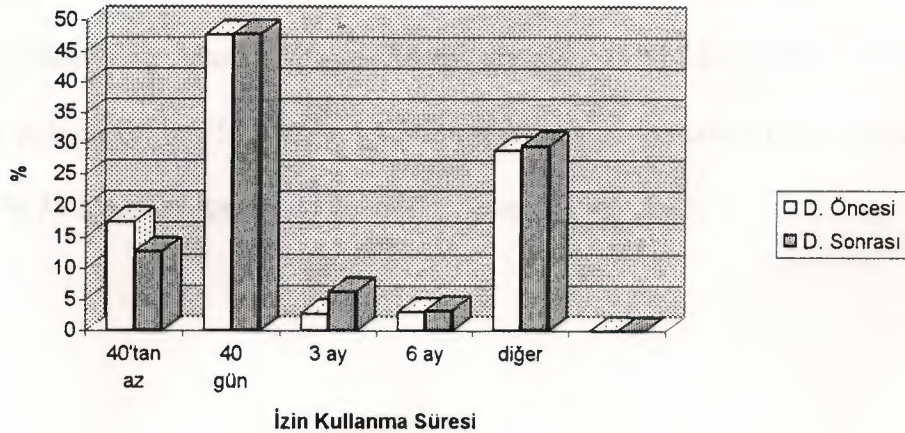
TABLO 10: Anne Babaların Çalıştıkları Sektörler (%)

	ANNE		BABA	
	Çalışan	Çalışmayan	Çalışan	Çalışmayan
Çalışmıyor	-	100	1.35	7.07
Özel	32.58	-	31.46	34.18
Aile Şirketi	9.28	-	10.11	7.58
Kamu	46.83	-	44.72	34.85
Diğer	11.31	-	12.36	16.33

Kuzey Kıbrıs Türk toplumunda çalışan kişilerin büyük bir çoğunluğu kamu sektöründe çalışmaktadır (çalışan annelerin % 46.83 ve babaların da % 44.72 ile % 34.85'i). İkinci sırada, özel sektör gelmektedir. Bu sektörde çalışma oranı % 30 civarındadır. Aile şirketleri ise % 10'luk bir orana dağılmıştır.

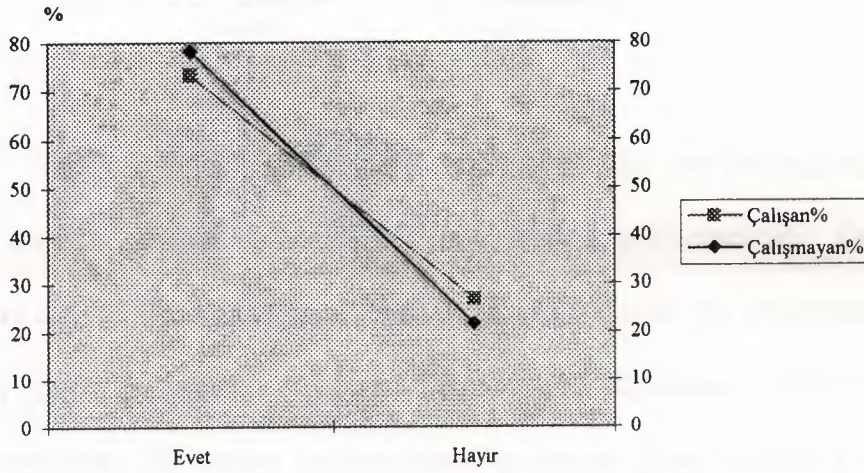
Çalışan annelerin günlük ve haftalık çalışma programına baktığımız zaman karşımıza çıkan durum şu olmaktadır. Çalışan annelerin % 60 'ı haftanın 5 günü ve günde 8 saat çalışmaktadır. Yüzde 27'si haftanın 6 günü ve günde 6 saat çalışmaktadır. Bu sonuçlar bir üsteki Tablo'da verilen rakamlara uygun düşmektedir. Kamu sektörünün ve özel sektörün haftalık ve günlük çalışma saatlerinin belirli bir düzen içerisinde, devletin tayin ettiği şekilde yürütülmesi bu oranların tutarlı olduğunu göstermektedir.

GRAFİK 5: Çalışan annelerin Doğum öncesi ve sonrası izin kullanma süresi (%)

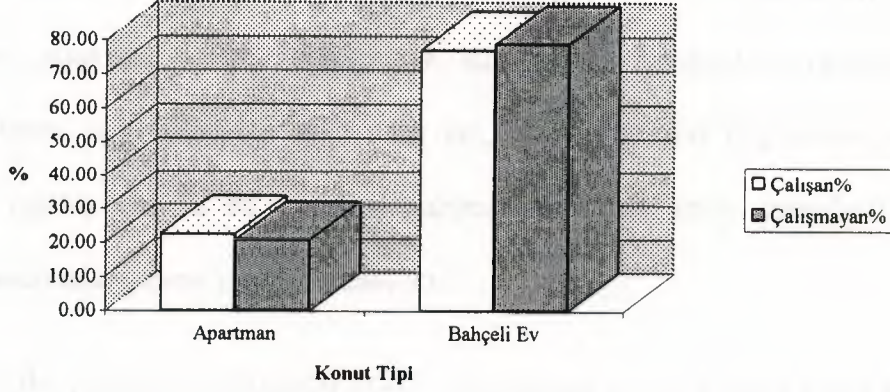
Bu grafikte belirgin sonuç, çalışan annelerin % 50'sine yakın bir oranının kamu sektöründe çalışması nedeniyle, devletin verdiği doğum öncesi/doğum sonrası izni kullanıyor olmalarıdır.

GRAFİK 6: Çalışan/çalışmayan annelerin çalışma tercihleri (%)

Çalışan anneye “çalışmayı evde kalmayı tercih eder misiniz” ve çalışmayan anneye “çalışmayı tercih eder misiniz” sorularından alınan yanıtlar yukarıda gösterildiği gibidir. İki değişken arasında ilişki derecesinin anlamlı derecede yüksek ($p < .05$) olduğu gözlenmiştir. Çalışan ve çalışmayan annelerin yaklaşık % 75’i yaklaşık çalışmayı tercih ettiklerini söylemişlerdir.

GRAFİK 7: Ailelerin yaşadıkları konut tipi (%)

Son yıllarda, toplumda sosyal yaşamda olduğu gibi fiziksel yaşamda da, daha doğrusu çevrede de birçok değişimler olduğu gözlenmektedir. Örneğin, ilk bakışta bahçeli evlerin gün geçtikçe azaldığı izlenmektedir. Bu araştırmadan alınan sonuç ise, halen ailelerin büyük bir kesminin (% 80) bahçeli evlerde yaşadığını göstermektedir. Bu rakam çalışan/çalışmayan anneye göre herhangi bir istatistiki farklılık göstermemektedir. Çocukların bahçeli evlerde yetişmeleri, onları hem doğa ile iç içe yaşatmakta hem de motor gelişimlerini (hareketle ilgili gelişimlerini) sağlıklı olarak sürdürmektedir.

1.1 AİLE YAPISI VE ÇALIŞMA YAŞAMI ÜZERİNE TARTIŞMA

Kuzey Kıbrıs'ta okulöncesi eğitim konusunda ilk defa böylesine ayrıntılı bir bilimsel araştırma yapılmış olduğundan, sunacağımız tartışmalar, araştırmamızın sonuçlarına bağlı kalacaktır. Ancak yer yer, Devlet Planlama Örgütü'nün daha önce yapmış olduğu bu tür bazı çalışmalardan elde ettiği sonuçlarla kısmi karşılaştırmalar yapma yönüne gidilecektir.

Bu çalışmaya çoğunluğu 26-35 yaş arasında ve iki çocuğa sahip anneler katılmıştır. Bu annelerin büyük bir çoğunluğunun başka çocuk yapma projeleri yok. Annelerin, özellikle çalışan annelerin başka çocuk yapmama isteğini, sağlıklı olan ve düzenle bırakabilecekleri bakıcı ve/veya okulöncesi eğitim sisteminin olmayışına bağlayabiliriz.

Genellikle, Kuzey Kıbrıs'ta öğrenim düzeyinin, yani okuma yazma oranının, yüksek olduğu kabul edilmektedir. Burada karşımıza çıkan en belirgin sonuç Lise mezunu kişi oranının yüksek olmasıdır. Buna karşılık Lisans diplomalı kişi oranı Devlet Planlama Örgütü'nün verdiği rakamların çok altındadır. Bu durumun bir kaç sebebi olabilir:

- Ülkede, Lisans diplomalı kişilerde evlenme yaşının gecikmesi ve çocuk yapma oranının düşük olması, yaptığımız araştırmada böyle bir sonuca ulaşmamıza neden olmuştur,
- Lisans diplomasına sahip kişilerin ülkeyi terk etmeleri.

Kuzey Kıbrıslıların en çok çalıştıkları sektör kamu sektörüdür. Bu tercih kadınlar ve erkekler için eşit orandadır. Toplumun yaklaşık yarısı kamu sektöründe çalıştığına göre, Devletin okulöncesi eğitim sistemine daha da önem vermesini gerekmektedir. Ancak bugün, Devlet tarafından hizmete sunulan okulöncesi eğitim merkezlerinin çok az sayıda olduğu gözlenmektedir.

Çalışan annelerin büyük bir kısmının kamu sektöründe çalışıyor olması, doğal olarak, Devletin verdiği doğum öncesi/doğum sonrası yasal izni kullanmalarına neden oluyor. Bu durum, çalışan anneye doğumdan hemen sonra bebeklerini teslim edebilecekleri güvenilir bir sistemin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Değişik ülkelerde, kadına doğum sonrası, bebeği ile yakından ilgilenmesi için verilen süreye baktığımız zaman karşımıza çıkan tablo şu olmaktadır.

Macaristan en çok analık hakkı tanıyan ülkeler arasında gelmektedir. Bu ülke yasalarına göre kadın doğumdan sonra 6 ay süre ile maaşının % 90'ını veya % 100'ü alabilme hakkına sahiptir. Ayrıca, çocuğu 3 yaşına gelene kadar, işine tekrar dönme imkanı ve bu süre içerisinde maaşının belli bir miktarını da alma hakkına sahiptir (STORK,1988).

Başta da belirttiğimiz gibi, kadına en az sosyal hak tanıyan ülke Amerika'dır. Çalışan anneye sadece üç ay ücretsiz doğum sonrası izni veriyor ve üçüncü ayın sonunda anne işe başlamazsa, iş garantisi de sağlamıyor.

İsveç, Danimarka, Çin ve Almanya çalışan anneye doğum sonrası altı ay, Fransa, İsrail ve İtalya doğum sonrası dört ay, Kanada, Hollanda ve İngiltere ise, doğum sonrası iki ay ücretli izin veriyor. Vurgulamamız gereken diğer bir konu ise, bu ülkelerin çoğunda tek sosyal güvenlik sistemi olduğu için gerek kamu sektöründe çalışan ve gerekse özel sektörde çalışan anne aynı sosyal güvenlik haklarına sahiptir.

Yukardaki verilerden de anlaşılacağı gibi Kuzey Kıbrıs kadınları doğum sonrası, ücretli izin süresi en az olan ülkeler arasına girmektedir. Kadınlarımız doğumdan sonra 40 gün ücretli ve ayrıca 6 ay boyunca, günde 1 saat süt izni hakkına sahiptir.

Türkiye'de doğum sonrası ücretli izin bir buçuk ay, ücretsiz izin, ücretli izinden başlamak üzere altı aydır. Anne, altı aylık ücretsiz izni kullanmak istemez ve çalışırsa, kendisine günde bir saat bebeğini emzirme hakkı veya birleştirilerek haftada bir gün izin verilmektedir.

Kadınlarımıza verilen bu emzirme hakkı her ne kadar anne-bebek arasındaki bağı daimi tutmaya yardımcı oluyorsa da, annenin günün ortasında, telaşla işini yarım bırakıp evine koşması ve bu tedirginlikle bebeğini emzirmesi, hem kadını, hem de bebeği olumsuz şekilde etkilemektedir. Ayrıca bu durum iş veriminin düşmesine de sebep olmaktadır.

Ülkede, sağlıklı ve düzenli okulöncesi eğitim ve sosyal güvence sağlanmış olsa, belki de kadınların büyük bir kısmı çalışmayı tercih edeceklerdir. Gerçekten de yapılan bu araştırma, bize kadınlarının % 75 oranında çalışmayı tercih ettikleri sonucunu vermiştir.

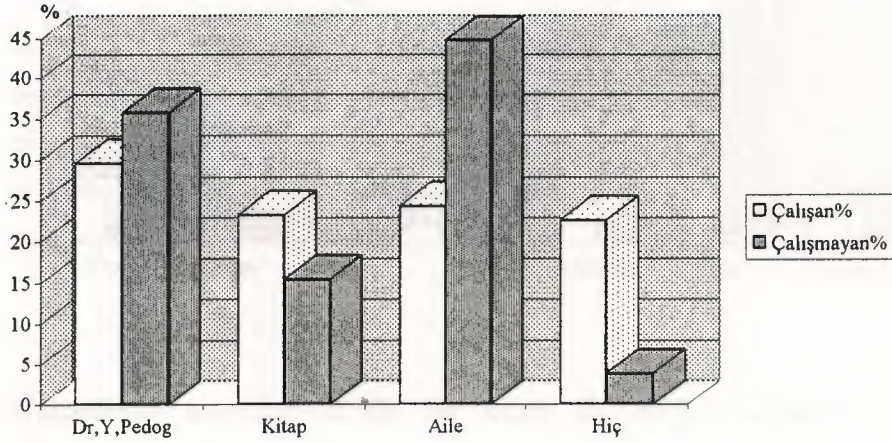
Günümüzde kadınların çalışma nedenleri sadece aileye ekonomik katkıda bulunmak için değildir. Ekonomik katkı yanında, meslek sahibi olmanın verdiği güven, bu güvenle toplum içinde aktif rol almak ve kendilerini ispat etmek, kadının çalışma yaşamına katılmasının bazı nedenleridir.

Özetleyecek olursak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ilk kez belirli sorulara cevap alabilmek amacıyla yapılan bu bilimsel araştırma, genç ve en az % 50'si lise mezunu ve aynı zamanda % 75'inin çalışıp meslek sahibi olmak isteyen kadına sahip bir toplumu karşımıza çıkarmaktadır. Ne yazık ki öğrenim düzeyi böylesine yüksek bir toplumda, o toplumun temel yapı taşları bireylerine verilmekte olan sosyal haklar pek azdır. Bir sonraki bölümde, Kuzey Kıbrıs'ta, çocuk bakım/egitim konusunda ailelere ne gibi olanaklar verildiği konusu tartışılacaktır.

2. ÇOCUK BAKIM SİSTEMİ

Bu çalışma Kuzey Kıbrıs'ta okulöncesi eğitimin nitelik ve nicelik bakımından yeterli olmadığı düşüncesiyle başlatılmıştır. Bu bölümde, çalışan/çalışmayan anneler üzerinde çocuk bakım ve eğitimi ile ilgili olarak yapılan anketlere dayanılarak elde edilen sonuçlar değerlendirilecek ve tartışılacaktır.

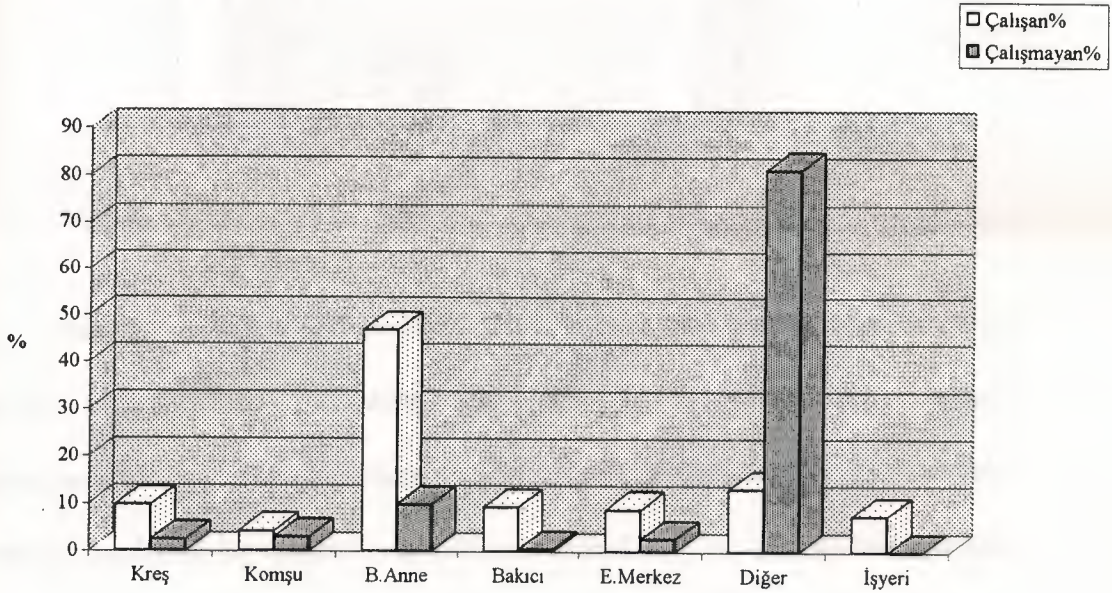
GRAFİK 8: Çocuk yetiştirilirken Danışılan Kimseler (%)

Anket sonuçlarında bu ailelerin % 60'ının iki çocuğa sahip oldukları anlaşılmıştır. Bu aileler çocuk yetiştirirken kime danışmaktadırlar? Saptanan sonuçlar şöyle; çalışmayan annelerin büyük bir çoğunluğu (% 44.88) ailelerine ($t(455) = 7.45, p < .001$) ve uzman Doktor-Psikolog-Pedagog gibi kimselere (% 35.77) danıştıklarını söylüyorlar ($t(455) = 2.58, p < .01$). Çalışan annelerde ise,

dört ayrı seçenek yani, uzman, kitap yardımı, aile veya hiç kimseye danışmama, arasındaki dağılım, eşit bir şekilde yer almaktadır. Burada ilginç sonuç “Hiç” seçeneğinde gözlenmektedir. Çalışan anne (% 22.67), çalışmayan anneye (% 3.90) göre anlamlı bir oranda, hiç kimseye danışmadığını söylemektedir ($t(455) = 12.86$, $p < .001$). Bu acaba nasıl bir sonuç çıkarabilir yani çalışan anne daha mı eğitilidir?

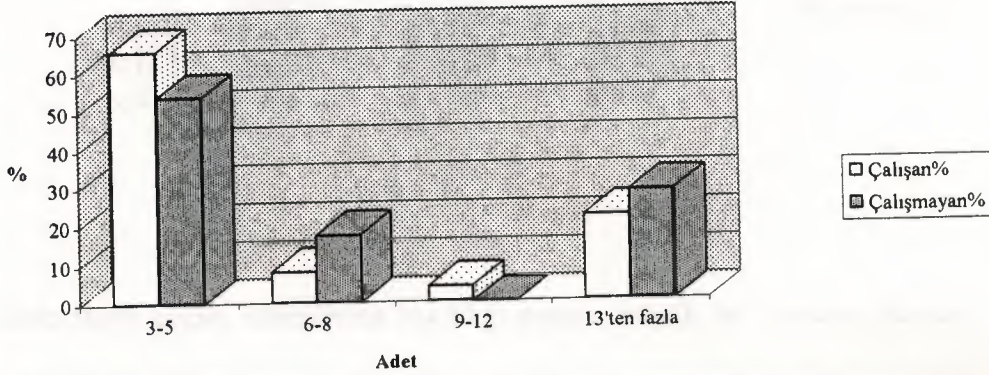
GRAFİK 9: Çalışan/Çalışmayan Annelerin Gündüz Bakım Şekli (%)

Çalışmayan annelerin büyük bir kısmı (% 81.35) kimseden yardım görmeden çocuklarına kendileri bakmaktadırlar. Burada ilginç olan sonuç çalışan anneler grubunda (% 46.88) ve çalışmayan anneler grubunda (% 10) çocukların gündüzleri büyükanneler tarafından bakılıyor olmasıdır. Büyükanneler anlamlı bir şekilde ($t(448) = 11.45$, $p < .001$) çalışan annelerin çocuklarına daha çok bakmaktadırlar. Grafikte görüldüğü gibi, çalışan annelerin çocuklarını kreş (%

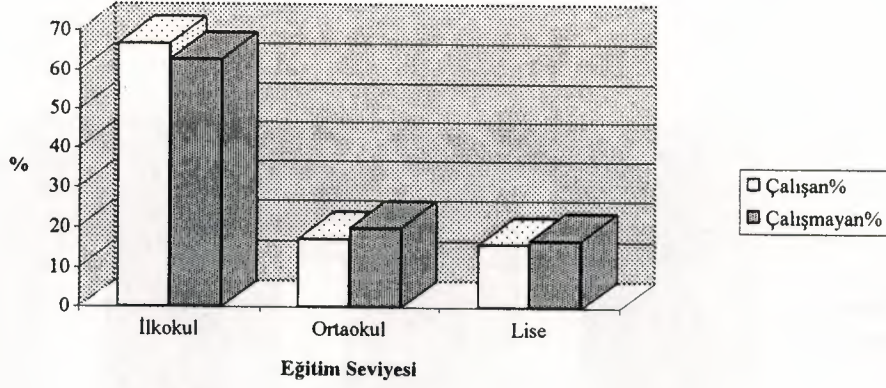
9.82), bakıcı (% 9.38), eğitim merkezine bırakmaları (% 8.93) ve kendi iş yerlerinde (% 7.59) bakmaları hemen hemen eşit orandadır.

GRAFİK 10: Bakıcıdaki ve/veya Eğitim Merkezlerindeki Çocuk Sayısı (%)

Bakıcıların, bakım için aldıkları çocuk sayısına baktığımız zaman şöyle bir sonuçla karşılaşıyoruz; bakıcıların yarısı (% 48.73) birden fazla çocuğa bakmaktadırlar. Yukarıdaki grafikte de görüldüğü gibi çalışan/çalışmayan anneler grubunda herhangi bir istatistiki farklılık gözlenmeksizin en çok görülen özellik, bakıcılardaki ve/veya eğitim merkezlerindeki çocuk sayısının 3 ve 5 çocuktan oluşan gruplardan meydana gelmesidir (% 65.90 çalışan anne ve % 54.04 çalışmayan anne grubunda). Bunun yanında, 13 çocuktan fazla olan gruplara da rastlanmaktadır (% 21.97 çalışan anne ve % 28.38 çalışmayan anneler).

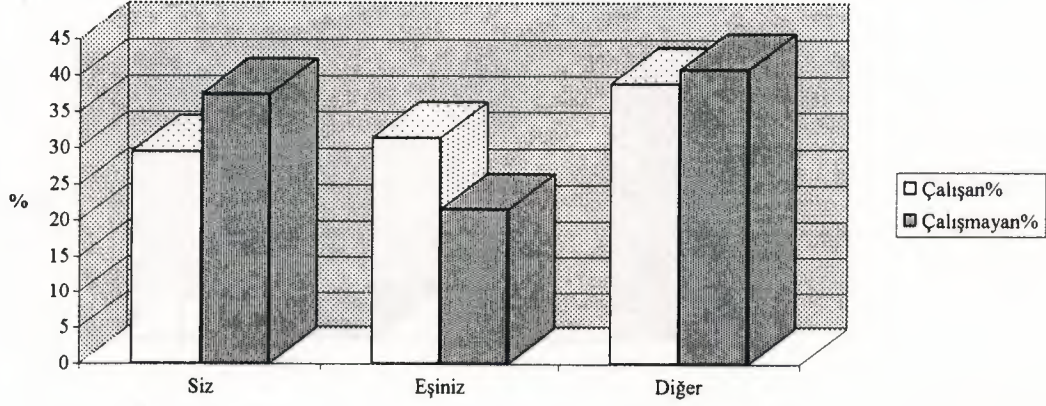
GRAFİK 11: Bakıcının Eğitim Düzeyi (%)

Bakıcıların eğitim düzeylerine bakıldığı zaman, büyük bir kısmının ilkokul mezunu (% 66.80 çalışan anne grubunda ve % 63.00 çalışmayan anne grubunda) olduğu gözlenmektedir. Lise ve ortaokul mezunu bakıcı oranı % 17 civarındadır. Bakıcıların eğitim düzeyleri çalışan/çalışmayan anneye göre bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuçlar, eğitilmiş ve bilinçli bakıcı veya anaokulu eğitmeni yetiştirme ihtiyacını gösteriyor.

GRAFİK 12: Çocukları Bakıcıdan veya Eğitim Merkezlerinden

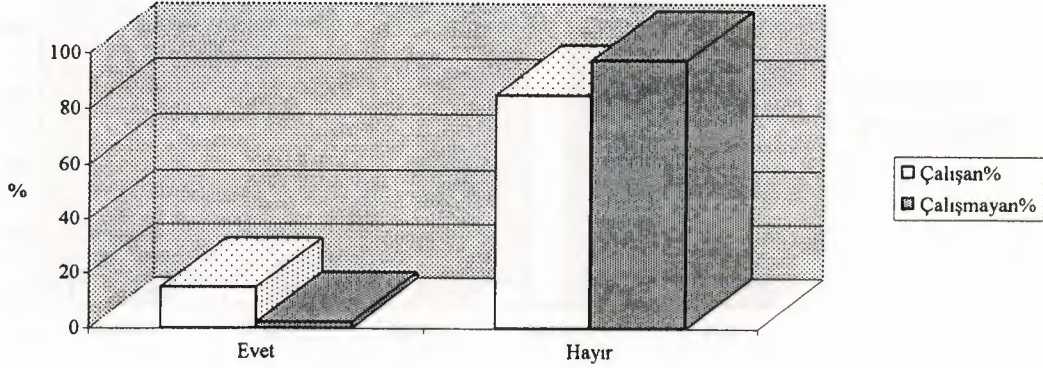
Kimin aldığı (%)

Çalışmayan annelerin (% 37.48) ve çalışan annelerin eşlerinin (% 31.42) büyük bir çoğunluğu çocukları okuldan veya bakıcıdan alıyorlar. Burada ilginç sonuç % 40 civarında her iki gruptaki annelerin eşlerinin dışında kimselerden de bu konuyla ilgili yardım istemeleridir. Yardım aldıkları kimselerin başında genellikle büyükanneler ve büyükbabalar gelmektedir.

GRAFİK 13: Anasının Devam Etmekte Olan Çocuğun Başka

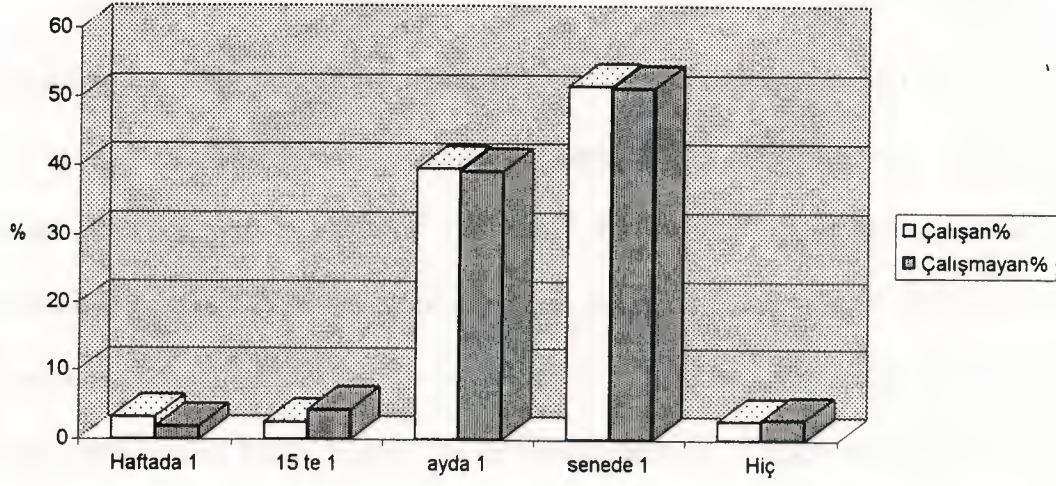
Eğitim Merkezine Devam etme Oranı (%)

Ülkede, anasının eğitiminin yarım gün olması nedeniyle bazı aileler öğleden sonraları çocuklarını başka özel eğitim merkezlerine (tam gün hizmet veren okulöncesi diğer eğitim merkezlerine) göndermektedir. Grafikte de görüldüğü gibi bu yöntemi kullanan aile sayısı az olmasına karşın, çalışan anneler (% 14.90) çalışmayan annelere (%2.40) göre anlamlı derecede daha sıkca ($t(444) = 7.26, p < .001$) bu yöntemi kullanmaktadırlar.

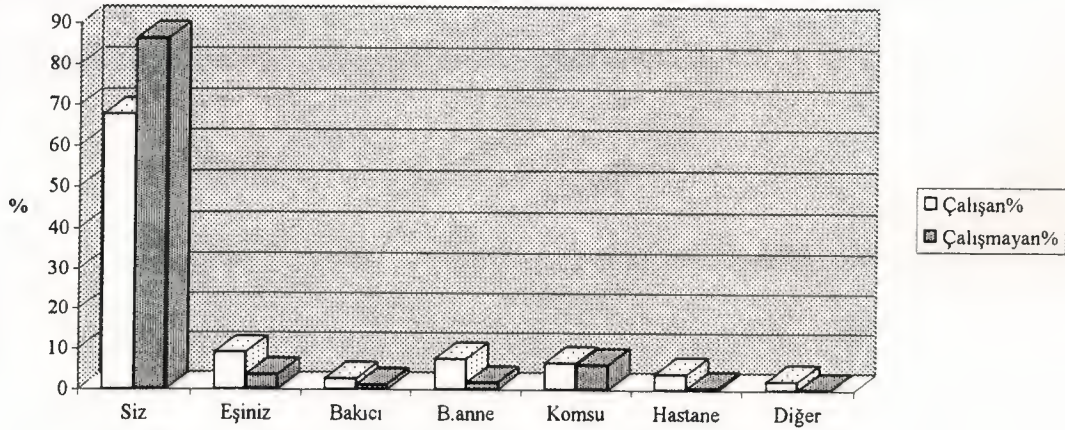
Çocukların sağlık problemleriyle ilgili olarak, bu çalışmada ailelere yönelttiğimiz diğer sorulardan bazıları çocukların hasta olma sıklığı ve böyle dönemlerde çocukların kimler tarafından bakılıyor olmasıydı.

GRAFİK 14: Çocukların hastalanma oranı (%)

Çalışan/çalışmayan anneler arasında farklılık göstermeksizin % 39 civarında çocuk ayda bir ve % 51 civarındaki çocuk da senede bir hasta olmaktadır. Genellikle kış aylarında ve okul zamanı baş gösteren hastalık olayları özellikle çalışan anneyi zor durumda bırakmaktadır.

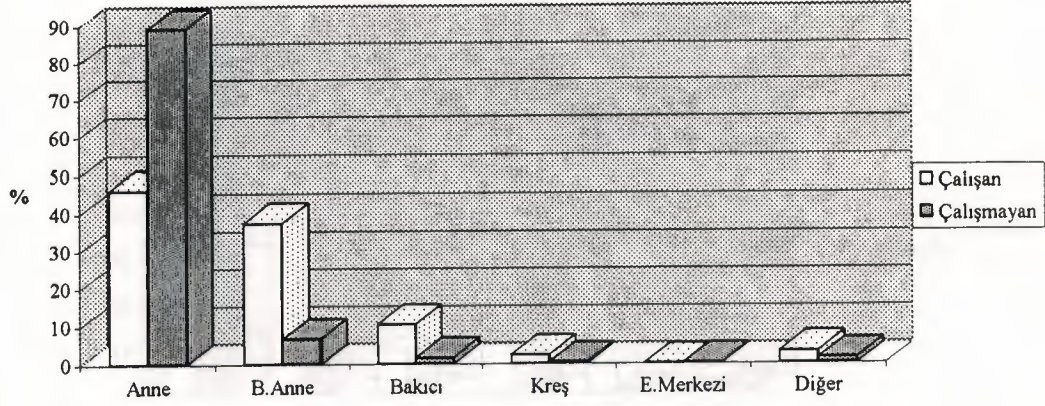
GRAFİK 15: Çocuk Hastalandığı Zaman Kimin Tarafından Bakıldığı (%)

Çocuklar hasta oldukları zaman, genellikle anneleri tarafından bakılmaktadırlar. Pek tabii ki çalışan anne (% 67.78) çalışmayan anneye (% 86.31) göre bu görevi anlamlı derecede daha az üstlenmektedir ($t(450) = 5.35, p < .001$). Çalışan anne grubunda, babalar (% 9.11) bu konuda çalışmayan anneler grubundaki babalara (% 3.67) göre daha çok yardımcı olmaktadır. Yalnız bu rakamlar istatistiki bir farklılık vermemektedir. Çalışan anneler grubunda diğer önemli yardım eden kişiler büyükanne ve büyükbabalardır. Çalışan annelere de % 7.56 ve çalışmayan annelerde % 1.84 yardımcı olmaktadır ($t(450) = 7.11, p < .001$). Komşuya baş vurmalar çalışan ve çalışmayan annelere göre herhangi bir farklılık göstermemektedir.

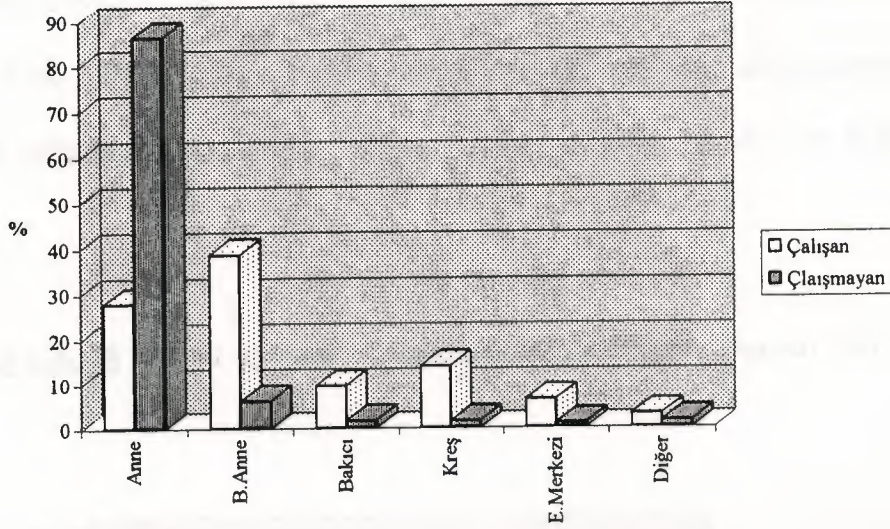
Bir alt kısımda 0-6 yaş arasında çocukların kimler ve/veya hangi bakım/eğitim sistemi içerisinde büyütülmüş olduğu tartışılacaktır. Başta olduğu gibi bakım/eğitim sistemi çalışan/çalışmayan anneye göre karşılaştırılacaktır. Anne çalışmıyor olsa da herhangi bir bakım/eğitim sistemini kullanabileceği düşünülmüştür. Üstelik başta da belirttiğimiz gibi bir kısım çalışmayan anne (% 18.75) çocuk bakımı için değişik yardımlar almaktadırlar.

GRAFİK 16 : 0-24 Ay Arası Çocukların Bakım Sistemi (%)

Doğumdan 24 aylığa kadar olan süre içinde çocukların büyük çoğunluğu anneleri tarafından bakılmaktadır. Çalışmayan anneler (% 89.28), çalışan annelere (% 46.20) göre anlamlı bir oranda çocuklarına kendileri bakmaktadır ($t(449) = 13.67, p < .001$). Çalışan anneler grubunda en az anne kadar çocuklara büyükanneler (% 37.54) de bakmaktadır. Bu oran çalışan ve çalışmayan anne arasında anlamlı farklılıklar göstermektedir ($t(449) = 15.62, p < .001$). Aynı şekilde, çalışan annelerin çocukları anlamlı derecede ($t(449) = 15.62, p < .001$) bakıcılar tarafından bakılmaktadır.

GRAFİK 17 : 25-48 Ay Arası Çocukların Bakım/Eğitim Sistemi (%)

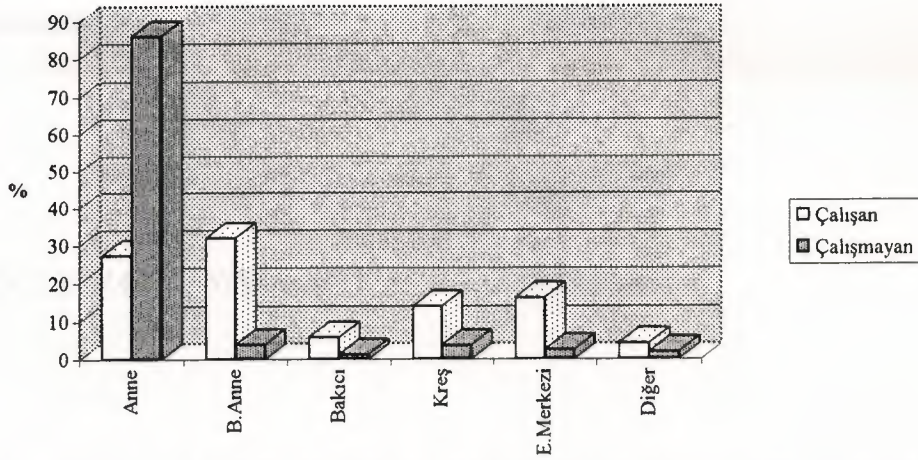

İki yaşından sonra da bir kısım anne (% 27.95), özellikle kendi iş yerinde çalışan anne, çocuğuna kendisi bakmaktadır. İki yaş için en belirgin sonuç, büyükanneler ve bakıcıların yanı sıra kreşlerin de devreye girmesidir. Bir önceki yaş grubu için hemen hemen bu durum hiç yokken, çalışan anne grubu (% 14.04) anlamlı bir şekilde çocuğunu kreşe bırakmaktadır ($t(457) = 7.50, p < .001$). Kreşler genellikle tuvalet eğitimini tamamlamış çocukları bünyelerine almaktadırlar. Bu araştırmadan aldığımız sonuçlar, çocukların büyük bir çoğunluğunun (çalışan anne grubunda % 77 ve çalışmayan anne grubunda % 74) 14-25 aylar arasında tuvalet eğitimlerini tamamladıklarını göstermektedir.

Aynı şekilde, eğitim merkezlerine de talebin arttığı izlenmektedir. Burada da çalışan anneler (% 6.43) çalışmayan annelere (% 1.14) göre anlamlı bir derecede çocuklarını eğitim merkezlerine göndermektedirler ($t(457) = 4.07, p$

<.001). Bir önceki yaş grubunda olduğu gibi çalışan anneler grubunda, büyükanneler aynı oranda (% 38.71) torunlarına bakmaktadırlar. Bu oran çalışmayan anneler grubuna (% 6.27) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir (t (457) = 14.82, p <.001). Bakıcıya olan talep de bu yaş grubunda, çalışan annelerde (% 9.71), çalışmayan annelere (% 1.80) göre hayli yüksektir (t (457) = 6.38, p <.001).

GRAFİK 18 : 49-60 Ay Arası Çocukların Bakım/Eğitim Sistemi (%)

Bir önceki grafikte olduğu gibi 25-48 ay arasındaki bakım sisteminde çalışan/çalışmayan annneyi karşılaştırdığımız zaman, bir değişkenin dışında, hemen hemen aynı profili vermektedir. Burada anlamlı derecede çalışan anneler grubunda (% 16.26) eğitim merkezlerine olan talep, çalışmayan anneler grubuna göre (% 2.63) artmıştır (t (419) = 6.31, p <.001). Kreş'e olan talep de aynı şekilde çalışan annelerde (% 14.04) çalışmayan anneye göre (% 3.76) anlamlı derecede yüksektir (t (419) = 7.58, p <.001).

Bu bölümde ilginç olan çocukların 49-60 ay arasında olmalarına rağmen halen herhangi bir sosyal kuruma devam etmemeleridir. Şöyle ki çalışan anne grubunda, çocuklar % 27.34 anneleriyle, % 32.02 büyükanneleri ile ev içinde büyütülmektedirler. Bu da toplam % 59.36 yapmaktadır. Aynı şekilde çalışmayan anneler grubunda çocuklar % 86.09 anne ve % 3.95 büyükannelerle (toplam % 90.04) kalmaktadırlar. Çalışan/çalışmayan anneleri karşılaştırdığımız zaman, anne ($t(419) = 22.85, p < .001$), büyükanne ($t(419) = 12.27, p < .001$) ve bakıcı bakımlarından ($t(419) = 3.64, p < .001$) anlamlı derecede farklılıklar gözlenmektedir.

2.1. ÇOCUK BAKIM SİSTEMİ ÜZERİNE TARTIŞMA

Bu çalışmanın hedefini ve yönünü tayin eden ana fikir, Kuzey Kıbrıs'ta şu anki okulöncesi eğitimin sorunlarını ortaya koymak ve bu sorunların çözümü için bir takım önerilerde bulunmaktır. Böyle bir çalışmaya girerken olayı sadece eğitim açısından ele alamayacağımızı, bunun yanında toplumunda aile yapısının ve sosyopolitik durumun da gündeme geleceğini biliyorduk. Bu fikri göz önünde tutarak, ilk tartışmayı aile yapısı ve çalışma yaşamı üzerinde yaptık. Bu kısımda ise bakım/eğitim üzerinde tartışma yapılacaktır.

Aile bağlarının çok sıkı ve yakın olduğu Kuzey Kıbrıs'ta, çocuk yetiştirilirken en çok danışılan kişilerin aile büyükleri olduğu saptanmıştır. Yaptığımız araştırmada, çalışan annelerin, hiç kimseye danışmadıklarını söylemeleri, bir kaç nedene bağlı olabilir. Çalışan annenin eğitim düzeyinin daha yüksek olması ve/veya çalışan annelerin çocukları büyükanne/bakıcı/eğitim merkezlerinde büyütüldükleri için, anneler, bu görevi kısmen bu şahıslara ve kurumlara bırakmaktadırlar. Dolayısıyla, çocuk bakım/egitimiyle ilgili danışacakları konular da az olmaktadır.

Çalışan anneler, çalıştıkları saatler içinde çocuklarını baktırtmak için birçok formüller kullanmaktadırlar. Çalışan annelerin tercih ettikleri bu formüller içinde, büyükanneler, bakıcılar, komşu ve eğitim merkezleri bulunmaktadır. Bakıcılar açısından şöyle ilgi çekici bir saptama ile karşılaşmıştır. Bakıcıya bırakılan çocuklar genellikle 3-5 kişilik gruplar içinde günlerini geçirmektedirler. Bu "bakıcılar" çoğunlukla ilkokul mezunudur. Çocukları sevgi ortamında ve duyarlı bir biçimde büyüttüklerini kabul etsek de, çocuk gelişimi, çocuk psikolojisi ve eğitimi konularında yeterli eğitimi almadıkları, bu nedenle de gerçek "bakıcı" niteliği kazanamadıkları inancındayız.

Bebeklerini güvenle teslim edebilecekleri bir yerin olmamasından ve/veya ilk yıllarda bebeklerini kendilerinin büyütme istemelerinden dolayı, yüksek bir oranda kadın 0-24 ay arasındaki çocuğuna kendisi bakmaktadır. Bu oran, yani bebeklerin anneleri tarafından büyütülmesi oranı, çocuk büyüdükçe düşmektedir.

Bakım/eğitim sisteminin üzerinde elde ettiğimiz en ilginç sonuçlardan bir tanesi de büyükannelerin çocuk bakımını en az anne kadar üstlenmesidir. Kuzey Kıbrıs'ta büyükannelerin çocuk bakımındaki önemli rolünü vurgulayan bir kaç araştırma yapılmıştır (MERTAN, 1993; MERTAN & GÜNSEL, 1994). Bu araştırmalar “*bebek günlüğü*” adını verdiğimiz, 0-36 ay arasındaki çocukların, içinde yetiştiği çevreyi ve çocuğun bu çevreye gösterdiği tepkileri ölçen klinik bir testle incelenmiştir. Bu çalışmalardan çıkan sonuçlar, büyükannelerin çocuklara yönelttikleri davranışların annelere göre daha *katı* ve daha *eğitimci* bir şekilde olduğunu göstermektedir.

Diğer bir durum ise, velilerin mesai saatleri ile çocukların okuldan çıkma saatlerinin uyumsuz olmasıdır. Kamu sektöründe, kış mesai saatleri sabah 8.00-13.00 ve öğleden sonra 14.00-17.00'dir. Yaz mesai saatleri ise 7.30-14.00'dür. Anasınıflarının eğitim programı ise sabah 8.00-12.30'dur. Dolayısıyla velilerin yarım saat önceden okulda bulunup çocuklarını almaları gerekmektedir. Bu durum, kişi başına haftada iki buçuk saat iş kaybı demektir. Kanımızca, Devletin iş kaybını ortadan kaldırmak ve ailelere de bu konuda yardımcı olmak için önlemler alması gerekmektedir.

Diğer çelişkili bir durum ise eğitimin tam gün olmamasıdır. Çocuklar öğleden sonralarını, herhangi bir eğitim faaliyetine katılmadan boşa harcamakla veya televizyonun önünde, yaşlarına uymayan programları seyretmekle

geçirmektedirler. Bu araştırmaya göre, sınırlı sayıda ve sınırlı eğitim niteliğinde olsa da bazı çocuklar öğleden sonralarını özel okulöncesi eğitim merkezlerine giderek değerlendirmektedirler. Böyle bir durum ise 6 yaşındaki çocuğu iki ayrı sisteme, yani, anasınıf sistemi ile özel eğitim merkezi sistemine aynı anda uyum sağlamaya zorluyor. Dolayısıyla ocuk iki ayrı sosyal sistem içersinde yaşamakta ve doğal olarak her iki sistemde yetişkinler (eğitmenler/öğretmenler), arkadaş ve fiziki evre tamamen değişik olabilmektedir. Ancak, ilkokul son sınıfa kadar sınıfların tek öğretmenle eğitim verecek şekilde düzenlenmesinin sebebinin, çocukların belirli yaşa kadar çok kişili otoriteye girmekte güçlük ekmelerindedir. Bu durum eğitimle uğraşanlar tarafından da çok iyi bilinmektedir.

Okulöncesi eğitim sisteminde diğer üzücü bir nokta ise, bazı bölgelerde anasınıf sayısının yeterli olmamasından dolayı, bazı çocukların eğitimlerinin sabah yerine öğleden sonra yapılmasıdır. Bu durum da onların biyolojik dengelerini etkilemektedir. Temel eğitimin genellikle sabah verilmesindeki amaç, çocukların algılama ve öğrenme kapasitelerinin o saatlerde daha yüksek oluşundandır. Bunun böyle olduğu bilinmesine rağmen, şenelerdir bir kısım anasınıf çocukları öğleden sonra eğitimlerini yapmakta ve bunun için herhangi bir nlem de alınmamaktadır. Altı yaş çocuklarının vücutlarını dinlendirecekleri bir zamanda onlara eğitim verilmektedir. Üstelik Kıbrıs gibi sıcak bir ülkede, herkesin öğle uykusuna yattığı bir anda. Bu hem ğrenci hem de ğretmen açısından çok sakıncalıdır. Bu olayın diğer olumsuz bir yanı ise, aynı sınıfın iki ayrı grup tarafından kullanılıyor olmasıdır. Birinci bölümde açıkladığımız sınıf düzenleme, böyle bir ortamda güçlüklerle

gerçekleşmektedir. Bir grubun yarattığı bir kavram köşesi, aynı gün diğer grup tarafından kaldırılıp başka etkinlik için kullanılabilir. Örneğin, bir grup **“yaşam kavramları: doğum-gelişim- üreme-ölüm”** (Bak Ek 6) üzerinde çalışırken, diğer grup başka bir kavram üzerinde çalışıyor olabilir. Son bölümde, yani öneriler kısmında bu konuya daha da ağırlık verilecektir.

Kısacası, belki de ülkedeki okulöncesi eğitim sisteminin yetersiz olması veya pahalı olması, aileleri daha yüksek bir oranda çocuklarını evde büyütme yöneltmektedir. Bir sonraki bölümde, çocukların gelişimleriyle ilgili sonuçlar sunulacaktır.

TABLO 11: Annelerin Çocuklarını Evde Büyütme Oranları (%)

Yaş	Çocukları Evde Büyütenlerin Oranı (%)	Çocukları Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Gönderenlerin Oranı (%)
0-2 yaş	67,48	32,52
3-4 yaş	51,65	48,35
5-6 yaş	6,75	93,25
7-8 yaş	1,89	98,11
9-10 yaş	1,17	98,83
11 yaş ve üzeri	0,72	99,28

3. ÇOCUK GELİŞİMİ

Bu bölümde Kuzey Kıbrıs'taki ailelerin çocuk yetiştirirken uyguladıkları yöntemler ve çocuklarının gelişimi ile ilgili sonuçlar sunulacaktır.

Diğer dünya ülkelerinde olduğu gibi, Kuzey Kıbrıs'ta da çocuk yetiştirme yöntemi belirli bir değişime uğramıştır. Örneğin, yirmi, otuz yıl önce yeni doğmuş bebekler uzunca bir zaman kundaklanırdı (belenirdi). Tıbbın ilerlemesi, Çocuk Psikolojisinde yeni bulgular ve insanların yaşam tarzlarının değişmesi, bu geleneği de etkilemiştir. Şöyle ki, bugün Kuzey Kıbrıs'ta bebekleri kundaklama ve emzirme oranlarına baktığımızda önümüze aşağıdaki tablo çıkmaktadır:

TABLO 11: Annelerin Çocuklarını Kundaklama ve Emzirme Dönemleri (%)

	KUNDAKLAMA			EMZİRME	
	Çalışan	Çalışmayan		Çalışan	Çalışmayan
Hiç	67.48	52.28		13.47	16.54
1-2 ay	11.50	23.10	$p < .001$	29.43	25.86
3-4 ay	6.42	10.12		20.95	24.71
5-6 ay	3.10	4.38		19.20	17.68
7-8 ay	1.99	2.70		9.73	8.37
9-10 ay	3.10	2.36		9.98	9.70
11'den fazla	6.42	5.06		10.72	13.69

Bebeklerini hiç kundaklamayan anne oranına baktığımız zaman karşımıza hayli yüksek bir rakam çıkmaktadır. Çalışan annelerin % 67.48'i ve çalışmayan annelerin % 52.28'i bebeklerini hiç kundaklamadıklarını söylüyor. Buna karşılık çalışmayan annelerin % 23.10'u bebeklerini bir iki ay kundakladıklarını belirtiyor. Bu oran, çalışan annelerde (% 11.50) çalışmayan annelere göre anlamlı derecede azdır ($t(460) = 4.63, p < .001$).

Bebeklerini emzirme oranında çalışan/çalışmayan anneler arasında herhangi bir istatistiki farklılık gözlenmemektedir. Bebeklerini hiç emzirmeyen anne oranı yaklaşık % 15'tir. En yüksek emzirme oranı, bebekler bir iki aylıktır. Yüzde 29.43 çalışan anne ve % 25.86 çalışmayan anne bebeklerini ilk iki ay emzirmektedir. Tablo 11'de de görüldüğü gibi bu oran bebekler büyüdükçe düşüş göstermektedir.

TABLO 12: Çocukların Yürüme ve Konuşma

Yaşları (%)

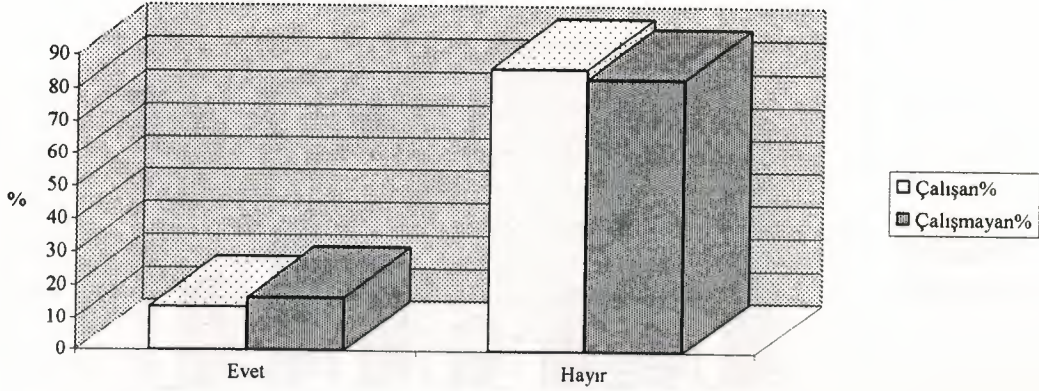
	YÜRÜME YAŞI		KONUŞMA YAŞI	
	Çalışan	Çalışmayan	Çalışan	Çalışmayan
8-10 Ay	17.00	18.47	18.32	20.53
11-13 Ay	66.56	63.89	40.84	39.40
14-16 Ay	12.80	14.81	20.31	22.70
17-19 Ay	3.09	1.83	13.42	10.52
20-22 Ay	0.88	0.83	4.19	3.67
23'ten fazla	0.66	0.17	2.87	3.12

Diğer ülke çocuklarında olduğu gibi, Kuzey Kıbrıslı çocukların da büyük bir çoğunluğu 11-13 ay arasında yürümeye (% 65) ve konuşmaya (% 40) başlamaktadır. Yürüme ve konuşma yaşları hemen hemen aynı dönemde gerçekleşmektedir. Psikologlar, normal gelişen bir çocuğun, taklit yoluyla 12-18 ay arasında konuşmayı öğrendiğini ve bir yaşından sonra da yürümeye başladığını kabul etmektedirler. Bu araştırmada, bu konuyla ilgili alınan sonuçlar Kuzey Kıbrıslı çocukların sağlıklı bir şekilde dil ve motor (hareketle ilgili) gelişimlerini tamamladıklarını göstermektedir.

Sağlıklı bir gelişim için yalnızca dil ve motor gelişimi yeterli olmamaktadır. Duygusal gelişimin de çok önemi vardır. Çocukların içinde yetiştiği sosyal ve fiziksel faktörler onların heyecanlarını ve korkularını nasıl kontrol altına alacağını göstergesidir. Örneğin bazen annenin yokluğunda çocuğu sakinleştiren ve rahatlatan herhangi bir tekstil parçası (bu genellikle battaniye olmaktadır) veya pelüş bir oyuncak olmakta ve buna bilimde "*Avundurucu*" (Transitional Object) adı verilmektedir. Yapılan araştırmalar, Batılı kültürde yetişen ve özellikle anneleri çalışan çocukların, bu tip bir *avundurucuya* daha da çok gereksinim duyduklarını göstermektedir (BALLEYGUIER, 1984).

Kuzey Kıbrıs'ta çocukların *avundurucu* taşıma oranına baktığımızda önümüze aşağıdaki grafik çıkmaktadır.

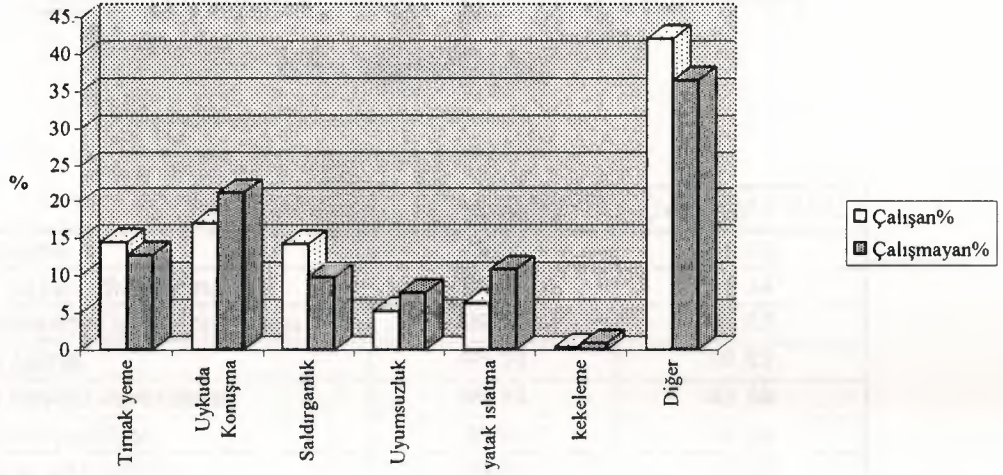
GRAFİK 19: Çocukların “Avundurucu” taşıma oranı (%)

Anne yokluğunu ve/veya çevreden gelebilecek korkuları aza indirebilmek amacıyla yanında *avundurucu* taşıyan çocuk rakamı çok azdır (çalışan annede % 13.56 ve çalışmayan annede % 16.50). Çalışan ve çalışmayan anne arasında herhangi bir istatistiki farklılık gözlenmemektedir. Bu sonuç bize Kuzey Kıbrıslı çocuğun öz güveninin sağlıklı bir şekilde gelişmekte olduğunu göstermektedir.

Bir sonraki grafikte anaslında okuyan çocuklarda görülen davranış bozuklukları tartışılacaktır. Her zaman olduğu gibi çalışan ve çalışmayan anneye göre farklılıklar aranacaktır.

GRAFİK 20: Çocuklarda görülen Davranış Bozuklukları (%)

Grafikte görülen davranış bozukluklarını çalışan ve çalışmayan anneye göre karşılaştırdığımız zaman, saldırganlığın dışında diğer davranışlar farklılık göstermemektedir ($t(394) = 2.27, p < .05$). Çalışan annelerin çocukları anlamlı derecede daha çok saldırgan olmaktadır. Çalışan ve çalışmayan anne gruplarında en sıkca görülen davranış bozukluğu uykuda konuşmadır. İstatistiki geçerlilik vermemesine rağmen çalışmayan anne grubunda bu oran % 21.28 ve çalışmayan anne grubunda ise % 17 dir. Tırnak yeme, uyumsuzluk ve yatak ıslatma yaklaşık % 10 luk bir oran göstermektedir. Bunun yanında kekelemenin hemen hemen hiç olmadığı gözlenmektedir.

Son olarak annelere sorulan ve çocuklarının neler bildiğini içeren sorular, aşağıdaki tabloda tartışılacaktır.

**TABLO 13: Anasınıf Öğrencisinin Annenin İfadesine
Göre Bildikleri (%)**

	ÇALIŞAN	ÇALIŞMAYAN
<i>Adlarını bilme</i>	99.55	99.00
<i>Anne ve baba adını bilme</i>	99.55	99.34
<i>Aile büyüklerinin isimlerini bilme</i>	99.10	98.67
<i>Yaşlarını bilme</i>	98.66	98.62
<i>Telefona cevap verebilme</i>	96.35	92.59
<i>Renkleri tanıyabilme</i>	98.63	99.32
<i>50'ye kadar sayabilme</i>	68.34	60.22
<i>İsimleri yazabilme</i>	93.68	94.12
<i>Alfabenin bazı harflerini tanıyabilme</i>	97.29	94.97
<i>Oturduğu yerin adresini bilme</i>	86.55	84.03

Hemen hemen % 100 oranında anasınıf öğrencisi adını, ana-baba adını, aile büyüklerinin adını, yaşını ve renkleri tanıyabilmektedir. Yaklaşık % 95 anasınıf öğrencisi telefona cevap verebilmekte, ismini yazabilmekte ve alfabenin bazı harflerini tanıyabilmektedir. Oturduğu yerin adresini bilme (% 85) ve 50'ye kadar sayabilme (% 64) bu araştırmaya göre bu yaştaki çocukların en az bildikleri arasındadır. Anasınıf çocuğunun bildikleri, çalışan ve çalışmayan anneye göre istatistikî farklılıklar göstermemektedir.

3.1. ÇOCUK GELİŞİMİ ÜZERİNE TARTIŞMA

Çocuk gelişimi üzerinde doğrudan gözlem yapmadan, annelerin anket sorularına verdikleri yanıtlardan elde ettiğimiz sonuçlar, Kuzey Kıbrıslı çocukların normal bir gelişim içinde olduğunu göstermektedir.

Gerek ulaşım konusunda çektiğimiz zorluklar, gerek okulöncesi kurumlar hakkında yeterli ve sağlıklı bilgilere sahip olmadığımız için anasınıf çocukları üzerinde, tasarladığımız ölçüde doğrudan gözlem ve gelişim testleri yapma imkanımız olamamıştır. Konunun bir bütünlük kazanması açısından, önümüzdeki yıllarda, Eğitim Psikolojisi Bölümünde gerçekleşecek olan araştırmalar, bu konuları içereceği gibi genişletilerek de sürdürülecektir.

Bu bölümde sevindirici olan genel sonuç, ailelerin çocuklarının gelişimlerini yakından takip etmeleri ve dünyada gelişmekte olan bir takım yenilikleri kendi çocukları üzerinde uygulamalarıdır. Örneğin, on sene kadar kısa bir zamanda annelerin çocuklarını artık kundaklamaları veya hazır bez kullanmaya başlamaları bunu göstermektedir. Bu durum ayrıca, toplumun yeniliklere de açık olduğunu göstermektedir.

Kısacası, yaşamlarının ilk yıllarında ülkedeki çocukların gelişmeleri sağlıklı bir şekilde sürmektedir. Hatta, elde edilen sonuçlar yürüme ve konuşma yaşlarının

oldukça erken gerçekleştiğini göstermektedir. Bu da bize ilk yıllarda anne-bebek ilişkisinin ve iletişiminin gayet düzenli gittiğinin bir göstergesidir. Diğer bir gösterge ise, “*avundurucu*” kullanma oranının hayli düşük olmasıdır. Çocukların öz güvenleri ve sosyal ilişkileri sağlıklı bir şekilde gelişme göstermektedir.

Tabii ki, önümüzdeki yıllarda yapılacak olan araştırmalarla toplumda oluşmakta olan değişiklikleri gözlemeye devam etmek gerekmektedir. Bu çalışmada, az önce belirttiğimiz gibi çocuklar üzerinde doğrudan gözlem ve test uygulamadan edindiğimiz sonuçlar, onların normal bir gelişim içinde olduğunu ve davranış bozukluklarının çok az olduğunu göstermektedir. Bu sonuçların geçerliliği testler ve deneylerle desteklenmelidir.

IV - ÖNERİLER VE SON SÖZ

IV - ÖNERİLER VE SONSÖZ

Sıkı idari denetimlerin yanı sıra planlı olarak yapılan araştırmalarla, özellikle ekonomik ve sosyal alanlarda, daha fazla araştırma yapılmalıdır. Özellikle sosyal ve ekonomik alanlarda, daha fazla araştırma yapılmalıdır.

- 1950 ve 1955 yılları arasında yapılan araştırmaların sonuçları değerlendirilmelidir.

- 1950 ve 1955 yılları arasında yapılan araştırmaların sonuçları değerlendirilmelidir.

IV - ÖNERİLER VE SONSÖZ

Her ne kadar bu raporun hazırlanmasında en büyük katkıyı yapanlar, araştırmacılar ve derneklerdir. Ancak bu raporun hazırlanmasında en büyük katkıyı yapanlar, araştırmacılar ve derneklerdir.

Bu raporun hazırlanmasında en büyük katkıyı yapanlar, araştırmacılar ve derneklerdir. Ancak bu raporun hazırlanmasında en büyük katkıyı yapanlar, araştırmacılar ve derneklerdir.

IV - ÖNERİLER VE SONSÖZ

Son sözü söylemeden önce, bu çalışmada çıkan sonuçları göz önünde tutarak önerilerde bulunmak istiyoruz. Bir kaç sözle Kuzey Kıbrıs'taki bugünkü okulöncesi eğitimi özetleyecek olursak:

- 0-36 ay arasındaki çocuğa bakım/eğitim verecek kreşlere gereksinim vardır,

- 37-60 ay arasındaki çocuklara bakım/eğitim verecek anaokulu/eğitim merkezlerine gereksinim vardır,

- yukardaki, her iki eğitim kurumunda çalışabilecek eğitilmiş elemana gereksinim vardır.

Bu eğitim kurumlarının kurulabilmesi için en başta sistemin kurulması gerekmektedir. Bunlar için de kapsamlı yasalar hazırlanmalıdır.

İlk olarak “kreş” üzerinde şu ana kadar kapsamlı bir çalışma yapılmadığını üzülererek ifade etmek istiyoruz. Bu araştırmanın başındaki örneklerde de görüldüğü gibi, genellikle kreşler, mahalli belediyelerden yardım alarak ve Sağlık Bakanlığı tarafından da denetlenmektedirler. Ülkemizde böyle bir durum yok. Gerçekte sayıları pek az olan kreşlerin hem bina, hem eğitmen bakımından durumları pek iç açıcı değildir.

Ancak, çağa uygun kreşler kurulmuş olsa, aileler güvenle çocuklarını bırakacaklarına inanıyoruz. *Pekiyi Kuzey Kıbrıs şartlarına uygun çağdaş kreş nasıl olmalıdır?*

Öncelikle gerçekten 0-36 ay arasındaki çocuklar için kreş kullanımına uygun bir binanın inşa edilmesi gerekmektedir. İklim şartlarına uygun, sıcaktan, güneşten ve soğuktan çocukları koruyabilecek, gelişmekte olan bebekleri tüm tehlikelerden uzak tutacak, oyun sahalarının olduğu, aktivite köşelerinin kurulabileceği, uyku ve yemek gibi gereksinimlerin giderilebileceği, mutfak ve banyo gibi bölümlerinin de bulunacağı bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Pek tabii ki, sadece binanın olması yeterli değildir. Bunun yanında, bebeklerin yaşlarına göre araç-gereç ve en önemlisi eğitmenin de olması gerekmektedir.

Bu eğitmenlerin yetiştirilmesi için Kuzey Kıbrıs'ta var olan hemşire-ebe okulu kullanılabilir. Bu okula ayrı bir bölüm açarak, 0-36 ay çocuğu üzerine sağlık, bakım ve eğitim konularında programlar takip etmek suretiyle 4 yılda **kreş bakıcı/eğitmeni** ünvanı kazandırılabilmesi. Bir kreşte sadece çocuk bakıcısı/eğitmenin olması yeterli değildir. Bunun yanında, işletme/yöneticilik ve çocuk eğitimi konularında öğrenim görmüş bir sorumlu (müdire) ve çocukların sağlıklarını yakından takip edecek olan çocuk doktoru ve çocuk psikoloğun da bulunması ve bunların en az haftada bir çocukların gelişimlerini takip etmeleri

gerekmektedir. Psikoloğun görevi, ayrıca aile/eğitmen ilişkilerinin de sağlıklı olarak yürütülmesinde yardımcı olmaktır.

Bu kreşlerin gün boyu açık kalıp tam gün hizmet vermeleri gerekmektedir. Dolayısıyla kreşlerin, bebeklerin yemek (Bak Ek 7) ve uyku saatlerinden de sorumlu olmaları gerekmektedir.

Çocuklar yaşa göre, **bebekler** (henüz yürümeye başlamamış bebekler), **ortancalar** (iki yaş civarında) ve **büyükler** (üç yaş civarında) olarak üç ayrı gruba ayrılmalıdır. Bebekler bölümünde her dört bebeğe bir yetişkinin bakım/eğitim vermesi gerekmektedir. Diğer bölümlerde ortalama her altı çocuğa bir yetişkin düşecek şekilde gruplar oluşmalıdır.

Bu kreşler birçok ülkede olduğu gibi mahalli belediyelere bağlı olmalıdırlar. Böylelikle, büyük yerleşim merkezlerinde, belediyelerden parasal yardım alan ve Sağlık Bakanlığı tarafından da denetlenen kreşler açılmalıdır. Bunlar özel girişimciler ve/veya devlette bağlı kurumlar olabilir. Her iki durumda da çocukların gelişimi için kullanılacak olan araç-gereçler değişim içerisinde kurumlar arasında paylaşabilmeli.

Anaokullarının durumu, kreşlere göre daha iyidir. Öncelikle ülkede özel sektörün açtığı bir çok eğitim merkezleri vardır. Bunlar her ne kadar sınırlı sayıda ve genellikle büyük yerleşim merkezlerine dağılmış olsalar da birçoğunun

idarecileri Türkiye Üniversitelerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi konusunda öğrenim görmüş konunun uzmanı kişilerdir.

Dolayısıyla bu kişilerin görev aldığı merkezlerde eğitim programları; çocuğun sağlıklı büyümesi, dengeli ve uyumlu bir kişilik geliştirmesi, duygusal ve sosyal açıdan olgunlaşması, içinde yaşadığı toplumun kurallarını tanınması ve benimsemesi, çevresindeki olayları algılama, ilgili kavramları oluşturma, sözel olarak anlatma, belleğe yerleştirme, hatırlama, düşünme ve karşılaştığı problemleri çözme yeteneği kazanması, değişik etkinliklerde yaratıcılığını kullanmayı öğrenmesi, anadilini anlama ve iyi kullanma yeteneğini kazanması ve bilişsel yönden gelişmesini içerecek şekilde hazırlanmaktadır.

Ancak böylesine kapsamlı eğitim programları şu anda toplumda bulunan her merkezde yoktur. Öncelikle anaokulları (36-72 ay) yasasının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanması gerekmektedir.

Sevindirici olan bir durum ise, şu anda anaokullarının durumu ele alınmamış olsa da, Milli Eğitim Bakanlığının giriştiği bir takım çalışmalarla en azından "anasınıflar" için bu yıldan (1994-95 Ders Yılı) başlamak üzere bir çok araştırmalar da bulunduğudır. Ayrıca, Bakanlığın zorunlu eğitim yaşını anasınıflarından itibaren başlatmayı planlaması da oldukça mutluluk verici bir haberdur.

Bunun yanında eğer “*eğitimde fırsat eşitliği*” ilkesine bağlı kalmak isteniyorsa, elverişsiz çevre ve aile koşullarından gelen çocuklara daha erken bir yaşta (okulöncesi yaş) uygun bir yetişme ortamı yaratmak gerekmektedir. Ayrıca, herhangi bir özürü olan çocuk da küçük yaşta ortaya çıkartılmalı ve değişik eğitim programlarına yönlendirilerek topluma kazandırılmalıdır. Bu da ancak anaokullarına verilecek değer ve önemle gerçekleşebilecektir. Biz, böylesine önemli bir konuyu sadece “*Devletin sorumluluğuna*” yüklemek taraftarı değiliz. Az önce ifade ettiğimiz gibi ülkemizde, gerçekte de birçok anaokulları özel girişimciler tarafından hizmet vermektedirler. Burada ifade etmek ve önemle vurgulamak istediğimiz, bilinçli bir şekilde çalışmalar yürütenlerin yanında, bu konuda uzmanlaşmamış, fiziksel ortamı çocuk gelişimine uygun olmayan ve en önemlisi herhangi bir eğitim programı izlemeyen eğitim merkezlerine de toplumda rastlanmasıdır. Tüm bu olumsuzlukların yasalar çerçevesinde ortadan kalkabileceğine inanmaktayız.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olanakları içinde anaokullarına “*eğitmen*” yetiştirmek için Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Küçük Kaymaklı Öğretmen Koleji kullanılabilir. Bu yüksek okulun eğitim programı yeniden yapılandırılmalı ve yeni okulöncesi bölüm açılmalıdır. Bu bölümde öğrenciler 4 yıl öğrenim gördükten sonra, anaokulu eğitmeni olarak mezun olmalıdır.

Anaokul çocuklarına hitap edecek binanın da en az eğitmen kadar önemi vardır. Her ilkokul bulunan yerin yakınlarında ayrıca bir de anaokulu binasının

bulunması gerekmektedir. Bu binalar ve binaların içerisinde yerleştirilecek araç ve gereçler çocukların yaşlarına uygun olmalıdır. Eğitim programı üç ayrı yaş grubuna göre, *minikler*, (37-48 ay arası) *ortancalar*, (49-60 ay arası) ve *büyükler* (61-72 ay arası) olarak ayrılmalıdır. Böylece anaokulu, anasınıfını bünyesine almış bir durumda eğitim vermiş olacaktır. Anaokulu sınıflarında her eğitime 20 öğrenci düşecek şekilde gruplar oluşturulmalıdır. Her öğretmenin, sınıflarda yaptıracağı etkinliklerde kendisine destek verecek bir de “*eğitmen yardımcısının*” olması gerekmektedir. Kreşlerde olduğu gibi bu okullar da tam gün hizmet vererek çocuklara yemek ve uyku olanakları sağlayacaktır. Pek tabii ki, anaokulunun eğitimini düzenleyecek, öğretmenleri ve öğrencileri yönetecek bir de müdiresi olması gerekmektedir.

Her iki eğitim kurumunda (kreş ve anaokulu) aile ve öğretmen ilişkilerini daimi tutmak amacıyla, haftalık ve aylık toplantılar düzenlenmelidir. Bu toplantılarda, çocukların gelişimleri incelenmeli ve kurum içerisinde eğitim ve/veya yönetimde ortaya çıkan sorunlar ortaya konmalıdır. Ayrıca, eğitim programları aileye açıklanmalı ve belirli konularda aileyi bilinçlendirmelidir.

Bir sonraki tablo ile kısaca özetleyecek olursak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, kendi devlet olanakları içerisinde okulöncesi sistemini başarı ile kurup denetleyecek bir yapıya sahiptir. Ancak herşeyden önce ilk aşamada, özellikle bu kurumların açılması gerektiğine inanmaktayız.

	<i>Bağı Olacağı Kurum</i>	<i>Eğitmeni Yetiştirecek Kurum</i>	<i>Çalışma Saatleri</i>	<i>Bölemleri</i>
KREŞ	Sağlık Bakanlığı Mahalli Belediyeler	Hemşire Ebe Okulu	7:30-17:30 (Kış Mesaisi)	Bebekler Ortancalar Büyükler
ANAOKULU	Milli Eğitim Bakanlığı	K.K. Öğretmen Koleji	8:00-16:30	Minikler Ortancalar Büyükler

Yasalar çerçevesinde okulöncesi sistem başladıktan sonra, eğitim programlarında yenilikler yapmak ve/veya değişik eğitim modelleri denemek (karma yaş grubu, çok lisanlı vb.) mümkündür. Tabii ki bunlar paralı olabilecek ve toplumun gereksinimlerine cevap verebileceği gibi desteğini de isteyecektir. Aynı zamanda toplumun isteklerine göre gelişme de gösterebilecektir. Öncelikle sistemin kurulması gerekmektedir. Sistemin bu alandaki yenilikleri takip edip yürütülmesi toplumdaki ekonomik ve kültür düzeyindeki gelişime bağlı olacaktır.

Kuzey Kıbrıs Türk Toplumunu gibi son derece medenî batılı kültürle çok yakından ilişki içinde bulunmuş, zaman zaman onun eğitim sistemini uygulamış bir toplumun, batıda başarıyla uygulanan ve Türkiye’de çok gelişmiş bu okulöncesi eğitim sisteminin kendi ülkemizde uygulanmaması için hiç bir engel olmadığı inancındayız.

KAYNAKLAR

- AINSWORTH, M.D.S. (1971). Attached vs. Dependent: a distinction. J.L. Gewirtz (Ed.), Attachment and dependency. New York: Wiley.

- AINSWORTH, M.D.S., BELHAR, M.C., WATERS, E. & WALL, S. (1978). Patterns of attachment: a psychological study of the strange situation. Hillsdale, N.J.: Erlbaum.

- BALLEYGUÏER, G. (1984). La conscience. *Éducation*, 2, 201-211.

KAYNAKLAR

- BALLEYGUÏER, G. (1992). La diversité des modes de Graded en France. L'Accueil des jeunes enfants-politiques et recherches dans les différents pays, France. Paris: Université de la Sorbonne.

- BERKMAN, S. (1981). Preschool Education in Turkey: A study of the relationship between children's behavior, the type of the programme and the sex and social class of the child. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, London University.

- BERKMAN, S. (1994). *Özellikler Eğitimi, Yabancı Eğitim*, Ocak-Mart, 34-40.

- GELSKY, J. (1989). *Infant-parent attachment and the care: In defense of the Strange Situation*. S. Sorce et N. Grossenbacher (eds.) *Caring for Children: Conference in America*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

KAYNAKLAR

- **AINSWORTH, M.D.S. (1972).** Attachment and dependency: a comparison. J.L. Gewirtz (Ed.), Attachment and dependency. New York: Wiley.
- **AINSWORTH, M.D.S., BELHAR, M.C., WATERS, E. & WALL, S. (1978).** Patterns of attachment: a psychological study of the strange situation. Hillside, N.J.: Erlbaum.
- **BALLEYGUÏER, G. (1984).** Le consolateur, *Enfance*, 2, 201, 211
- **BALLEYGUÏER, G. (1992).** La Diversité des modes de Grade en France, L'Accueil des jeune enfant-politiques et recherches dans les differents pays, Blaise Pierrehumbert. (Ed.)ESF editeur.
- **BEKMAN, S (1982).** Preschool Education in Turkey: A study of the relationship between children's behaviour, the aim of the programme and the sex and social class of the child. Yayınlanmamış Doktora Tezi, London University.
- **BEKMAN, S (1990).** Okulöncesi Eğitimi, Yaşadıkça Eğitim, Ocak-Mart, 34-40.
- **BELSKY, J. (1989).** Infant-parent attachment and day care: In defense of the Strange Situation. S. Scarr et N. Gunzenhauser (eds.) *Caring for Children Challenge to America*, Hillsdale, NJ, Erlbaum.

- **BELSKY, J. & ROVINE M.J. (1988).** Non maternal care in the first year life and the security of infant-parent attachment, 45, p. 638-692.
- **BEHÇET, H. (1969).** Kıbrıs Türk Maarif tarihi (1571-1968). Lefkoşa, Kıbrıs.
- **BOULANGER-BALLEYGIER G. (1974).** L'étude longitudinale de l'enfant, Toulouse, Privat.
- **BOWBLY, J. (1958).** The nature of child's tie to his mother, International Journal of Psychology and Psychoanalysis, 39, 350-373.
- **BRUNER J. S. (1975).** From communication to language. A psychological perspective , Cognition, 3, 255-287.
- **CLARKE-STEWART K. A. (1984).** Day Care: A new context for research and development M. Perlmutter (ed.), The Minnesota Symposium on Child Psychology, Volume 17 Hillsdale, NJ, Lawrence Erlbaum Associates.
- **CLARKE-STEWART K. A. (1987).** Predicting child development from child care forms and features: The Chicago Study, D.A. Phillips (ed.), Quality in Child care: What does research tell us? (Research Monographs for the National Association for the Education of Young Children) Volume 1, Washington, DC, pp. 21-42
- **CLARKE-STEWART K. A. (1989).** Infant day and care. Maligned or Malignant ? American Psychologist, 44, p. 266-273.

- **CÜCELOĞLU, D. (1994).** İçimizdeki Çocuk yaşamımıza yön veren güçlü varlık. Remzi Kitapevi 7. Basım İstanbul.

- **CLARKE-STEWART K. A. et GRUBER C. (1984).** Day care forms and features, R. C. Ainslie (Ed.) The child the daycare setting, New York, Praeger Special Studies, p. 35-62.

- **DOLTO F. (1985).** La Cause des enfants, Paris, Laffont.

- **DPÖ (1992).** 1992 Yılı Programı İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1988-1992) K.K.T.C. Başbakanlık, Devlet Planlama Örgütü, Lefkoşa.

- **EDENHAMMAR K. (1982).** Aldersblandade barngrupper (Groupes d'enfants d'âges mélangés), Stockholm, Liber.

- **DEN SOCIALE RESSOURCEOPGORELSE (1990)** (Statistiques des ressources sociales. Statistiske Efterretninger, Kobenhavn, Danmarks Statistik.

- **GOOSSENS, F.A., VAN IJZENDOURN, M.W., TAVECCHIO, L.W.C. & KROONENBERG, P.M. (1986).** Stability of attachment across time and context in a dutch sample. Psychological Reports, 58, 23-32.

- **GROSSMAN, K.E., GROSSMAN, K., F. & WARTNER, U. (1981).** German children's behaviour toward their mother at 12 months and their fathers at 18 months in Ainsworth's strange situation. International Journal of Behavioral Development, 4, 157-181.

- **GUEGUEN, C. & LEVEAU, T.H. (1983).** Rendez-vous à la crèche, Pratiques Sociales. Privat, Paris.

- **HARLOW, H.F. (1958).** The nature of love. American Psychologist, 13, 673-685.

- **HENNESSY, E., MARTIN, S., MOSS, P. & MELHUIŞH, E. (1992).** Children and Day Care Lessons from Research. Paul Chapman Publishing Ltd. London.

- **HİJİKATA, H. (1992).** History of Day Nursery for Children under three years old. The Quality in Day Nursery Service for Children under three in Japon Toshiko Kaneda & Kinu Suwa (Eds.), Japan.

- **JENSEN J.J. & LANGSTED O. (1988).** Age integration in ages segregated society: Mixed age groups in danish day care centers. Growing up into a modern world, trondheim, The norwegian centre for child research K. Ekberg & P.E. Mjaavatin (eds).

- **KAĞITÇIBAŞI, Ç. , BEKMAN, S. & SUNAR, D. (1986).** Comprehensive early enrichment project: Perspectives and preliminary findings. O.M.E.P. XVIII.

- **KAĞITÇIBAŞI, Ç. (1990).** Çocuk Gelişiminde Erken Destek Projesi: Türkiye Örneği. Erken Çocukluk Eğitiminde Farklı Modeller, Sevda Bekman (Ed.), UNICEF, İstanbul.

- **LAMB, M.E., HWNAG, C.P., FRODI, A. & FRODI, M. (1982).** Security of mother-and-father-infant attachment and strange sociability in traditional and nontraditional swedish families. Infant Behaviour and Development, 5, 335-367.

- **LAMB, M.E. STERNBERG, K.J. (1990).** Do we really know how day care affects children? *Journal of applied development psychology*, 11, p.351-379
- **LANGSTED, O. (1992).** Famille, Politique Sociale et Accueil des enfants au Denmark. *L'Accueil du Jeune-Enfant. Politiques et recherches dans les différents pays.* Blaise Pierrehumbert (Ed.) E.S.F Paris, France.
- **LEPRINCE F. (1987).** La Garde des jeunes enfants, *Données sociales*, INSEE.
- **LOUTRE-DU-PASQUIER, N. (1987).** Quinze années d'attachement. Theorie, travaux récents et clinique du nourrisson. *Bulletin de Psychologie*, Tome XL, 381, 675-681.
- **MELHUISH E. C. (1988).** Etude du comportement socio-affectif à 18 mois en fonction du monde de grade, du sexe et du tempérament. *Cramer B. (Ed.), Psychiatrie du bébé, nouvelles frontières*, Paris et Genève, Eschel.
- **MELHUISH, E.C. & MOSS, P (1991).** Day care for young children: International perspectives, Routledge, London.
- **MENEKAY, M. (1994).** Clipper 5.0 Dilinde yazılan Anket bilgisayar programı, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- **MERTAN, B. (1993).** Garde des Jeunes Enfants à Chypre du Nord, XI ème Colloque du Groupe Francophone d'Etudes du Développement de L'Enfant Jeune, Nantes, France.

- **MERTAN, B. & SUAT, İ. G. (1994).** Gardes des jeunes enfants par la grand-mère à Chypre du Nord, XII ème Colloque du Groupe Francophone d'Etude du Développement de l'Enfant, Montpellier, France.

- **MOSS, P. (1988).** Child care and Equality of opportunity, European Commission, Brussels.

- **MOSS, P. (1990).** Child care in the European Communities, 1985-1990, European Commission, Brussels.

- **MYERS, R. (1990).** Erken çocukluk gelişimi ve Eğitiminde Farklı Modeller. Erken Çocukluk Eğitiminde Farklı Modeller Sevda Bekman (Ed.), UNICEF, İstanbul.

- **OKULÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI (1989).** Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmenliği, Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu Esin Yayınevi, İstanbul.

- **PIAGET J. (1973).** La construction du réel chez l'enfant (5 éd.), Neuchâtel, Delachaux & Niestlé.

- **PIAGET J. (1977).** La construction du réel chez l'enfant (9 éd.), Neuchâtel, Delachaux & Niestlé.

- **PIERRE, R. , TERRIEUX, J. & BABIN, N. (1994).** Orientations-Projets-Activities pour l'école maternelle. Collection l'école au quotidien (5th edition) Hachette Education.

- **PHILLIPS D. (1987)**. Quality in child care: What does research tell us. Research Monograph of the National Association for the Education of Young Children, Vol 1 Washington, DC, NAEYC.

- **SAVAŞ - ÜLKÜER, N. (1988)**. İyi bir Anaokulunun özellikleri neler olmalıdır? Yaşadıkça Eğitim Temmuz-Eylül, 25-30.

- **SCHAFER, R. (1981)**. Le comportement maternel. Bruxells: Pierre Mardaga.

- **SUWA, K. , KANEDA, T. & SHIBITA, K. (1992)**. Understanding of the Quality in day Nursery- Through the process of Cooperative Research in the The Quality. Day Nursery Service for Children under three in Japan. Toshiko Keneda & Kinu Suwa, (Eds.) Japan.

- **SÜKAN, Z. (1983)** Okulöncesi Etkinlikleri, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

- **SROUFE, L. A. (1985)**. Attachment classification from the perspective of infant-care giver relationships and infant temperament, Child Development, 56, p1-14.

- **SROUFE, L. A. (1988)**. A developmental perspective on day care, Early childhood research quartely, 3, p. 283-292.

- **STORK, H. (1988)**. L'accueil des enfants de moins de trois ans dans différents pays, Enfance, Tome 41, 2,3-10.

- **TESHI, Ch. (1992)**. Kindergarten and Day Nursery Teachers Situation in the Quality. The Quality in Day Nursery Service for Children under three in Japan. Toshiko Keneda & Kinu Suwa(Eds.), Japan.

- **ULCAY, S. (1983)** Okulöncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kurumlarında yıllık Program, Milli Eğitim Basımevi. İstanbul.
- **ÜNVER, N. (1982)**. 3-6 yaş çocuğunun sosyalizasyonunda okulöncesi eğitim kurumlarının Etkisi. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- **VAN IJZEDOORN, M.H. & KROONENBERG, P.M. (1988)**. Cross-cultural patterns of attachment: a meta-analysis of the strange situation. *Child Development*, 59, 147-156.
- **YAVUZER, H. (1988a)**. Çocuk ve suç, Çocuğu suça iten sebepler ve suçlu çocukların yeniden eğitimi, 4. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- **YAVUZER, H. (1998b)**. Ana-Baba ve Çocuk, Ailede çocuk eğitimi, 2. Basım, Remzi Kitabevi İstanbul.
- **YAVUZER, H. (1990)**. Çocuk Psikolojisi, 5. Basım, Remzi Kitabevi İstanbul.
- **YÖRÜKOĞLU, A. (1992)**. Değişen toplumda Aile ve Çocuk, Özgür Yayın Dağıtım 4. Baskı, İstanbul.
- **WEIR, W. W (1952)**. Education in Cyprus, Some theories and Practices in education in the Island of Cyprus since 1878, Printed by COSMOS PRESS LTD. Nicosia, Cyprus.

- **WEİKART, D. P, (1990).** Okulöncesi çocuklar için temeller: High/Scope Yaklaşım. Erken Çocukluk Eğitiminde Farklı Modeller Sevda Bekman (Ed.), UNICEF, İstanbul.

- **WHITEBOOK M., HOWES C. et PHILIPS D. (1990).** Who care: Child care teachers in America, Final report of the National Child Care Staffing Study, Oakland, CA, Child Care Employee Project.

EKLER

Ek 1: T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü (1999) tarafından geliştirilen okulların eğitim amaçları ve sonuçları.

A. OKULÖNCESİ EĞİTİMİN AMAÇLARI

Okulönce eğitimi amaç ve gözetim 1997-1998 Eğitimleri genel amaçları ve temel skoların uygun olarak:

1. Çocuklara beden, bilişsel, sosyal, dil, duygusal ve sosyal yönden gelişimleri ve bu gelişimdeki farklılıklarını öğrenme.
2. Okula ilköğretim hazırlanmak.
3. Sosyo-ekonomik durumu olumsuz çevrelerde ve kırsal alanlarda yaşayan çocuklar için okul ve yaşam ortamına yardımcı.
4. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel öğrenme.
5. Her türden fiziksel ve psikolojik engelli, sakat, yetersiz, sosyal, zihinsel engelli ve manevi defayete bağlı diğer çocukların öğrenme ortamına alınması.
6. Çocukların temel olarak yaşayacakları dilin, sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimlerini öğrenme.
7. Okulönce eğitimi kapsamında ana dilini ve ikinci dilini öğrenen çocukların öğrenme.

EKLER

B. OKULÖNCESİ EĞİTİMİN İLK SİNERJİ

1. Çocuklara beden, bilişsel, sosyal, dil, duygusal ve sosyal yönden gelişimleri ve bu gelişimdeki farklılıklarını öğrenme.
2. Okula ilköğretim hazırlanmak.

Ek 1: T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü (1989) tarafından hazırlanan okulöncesi eğitim ilkeleri ve amaçları.

A. OKULÖNCESİ EĞİTİMİN AMAÇLARI

Okulöncesi eğitimin amaç ve görevleri Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

1. Çocukların beden, hareket, zihin, dil, duygu ve sosyal yönden gelişmelerini ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak.
2. Onları İlköğretime hazırlamak.
3. Sosyo-ekonomik durumu elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak.
4. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak.
5. Her fırsattan faydalanarak çocuklarda Atatürk, millet, vatan, bayrak, insan sevgisinin ve manevi değerlere bağlılığın gelişmesine yardımcı olmak.
6. Çocukların sorumluluk yüklenmelerini, dürüst, nazik, saygılı ve düzenli olmalarını sağlamak.
7. Okulöncesi eğitim konusunda ana-babayı ve çevreyi aydınlatıcı çalışmalar yapmak.

B. OKULÖNCESİ EĞİTİMİN İLKELERİ

1. Çocukların beden, hareket, zihin, dil, duygu ve sosyal yönden yeteneklerine göre gelişmelerini sağlayacak eğitim ortamı hazırlanmalıdır.
2. Eğitim faaliyetleri düzenlenirken çocukların yaşları, ilgi ve ihtiyaçları ile okulun ve çevrenin imkânları gözönünde bulundurulmalıdır.

3. Eğitim ve öğretim plânlı-programlı olmalıdır. Program konularının ele alınışı ve işlenişi çocuklarda yaratıcılığın gelişmesini ve yaparak - yaşayarak öğrenmelerini sağlayıcı nitelikte uygulanmalıdır.
4. Okulöncesi eğitim, çocukların arkadaşları ile birlikte uyumlu ve iyi ilişkiler kurmalarını, onların sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, yardımlaşma ve paylaşma duygularını geliştirici nitelikte olmalıdır.
5. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmaları için gereken önem verilmelidir.
6. Çocuklarda Atatürk, vatan, millet, bayrak, aile ve insan sevgisi ile ilgili duygular uyandırılmalı ve manevi değerlere bağlılıkları sağlanmalıdır.
7. Eğitimde, doğacak fırsatlardan yararlanılmalı, kazandırılacak değerlerin çocukların kendi tecrübelerine dayandırılmasına önem verilmelidir.
8. Çocuklara eşit davranılmalı, fakat ferdi farklılıklar da gözönünde bulundurulmalıdır.
9. Okulöncesi eğitim çocuklara toplumun sosyal ve kültürel değerlerini benimsetmeli ve bunları geliştirmelidir.
10. Eğitim faaliyetleri yürütülürken çocukların kişiliklerini zedeleyici, baskı ve kısıtlamalara yer verilmemelidir. Eğitim sevgi ve şefkat anlayışı içinde yürütülmelidir.
11. Eğitim faaliyetlerinin değerlendirilmesi yapılarak, belirlenen amaçların ne kadarına ulaşıldığı tespit edilmeli, faaliyetler buna göre yürütülmelidir.
12. Okulöncesi eğitim okul-aile işbirliği içinde verilmelidir.

C. 4-5 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARININ EĞİTİM AMAÇLARI

Gelişim alanlarına göre 4-5 yaş eğitim amaçları dört grupta ele alınabilir.

1. Beden ve hareket gelişimi,
2. Sosyal ve duygusal gelişim,
3. Zihin gelişimi,
4. Dil gelişimi.

1. Beden ve Hareket Gelişimi ile İlgil Amaçlar:

- a) Büyük kaslarını kullanabilme,
- b) Küçük kaslarını kullanabilme,
- c) Dengeli hareket edebilme,
- d) Beden koordinasyonunu sağlayabilme,
- e) Duyu organlarını kullanabilme.

2. Sosyal ve Duygusal Gelişim ile İlgili Amaçlar:

- a) Okul ve sınıf hayatına uygun davranabilme,
- b) Yetişkinlerle iletişim kurabilme,
- c) Diğer çocuklarla iletişim kurabilme,
- d) Toplum kurallarına uyabilme,
- e) Kendine güvenebilme,
- f) Kendi kendini denetleyebilme,
- g) Duygularını toplum kurallarına uygun bir şekilde ifade edebilme,
- h) Farklı olay ve durumlara uygun farklı duygular gösterebilme.

3. Zihin Gelişimi ile İlgili Amaçlar:

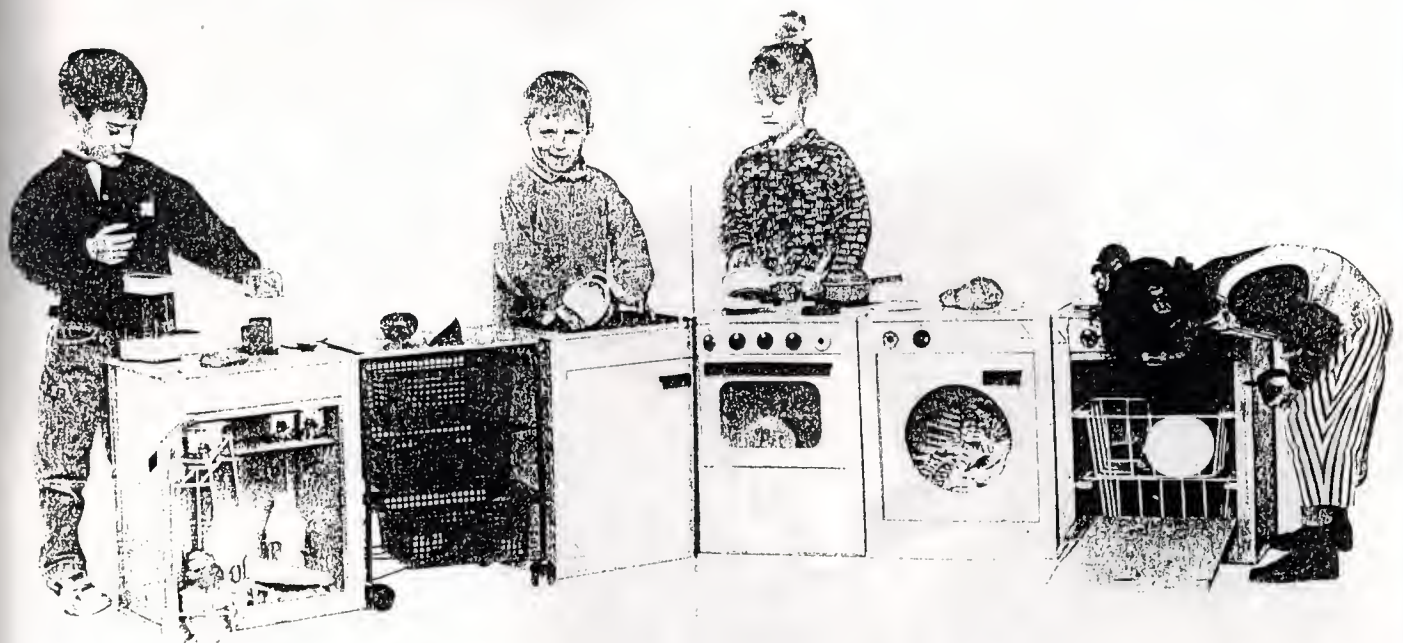
- a) Belli bir obje ve uyarıcı üzerinde dikkatini toplayabilme,
- b) Kendisini ve çevresindekilerini algılayabilme,
- c) Olaylar ve nesnelere arasında ilişki kurabilme,
- d) Akıl yürütebilme,
- e) Problem çözebilme,
- f) Öğrendiklerini hatırlayabilme.

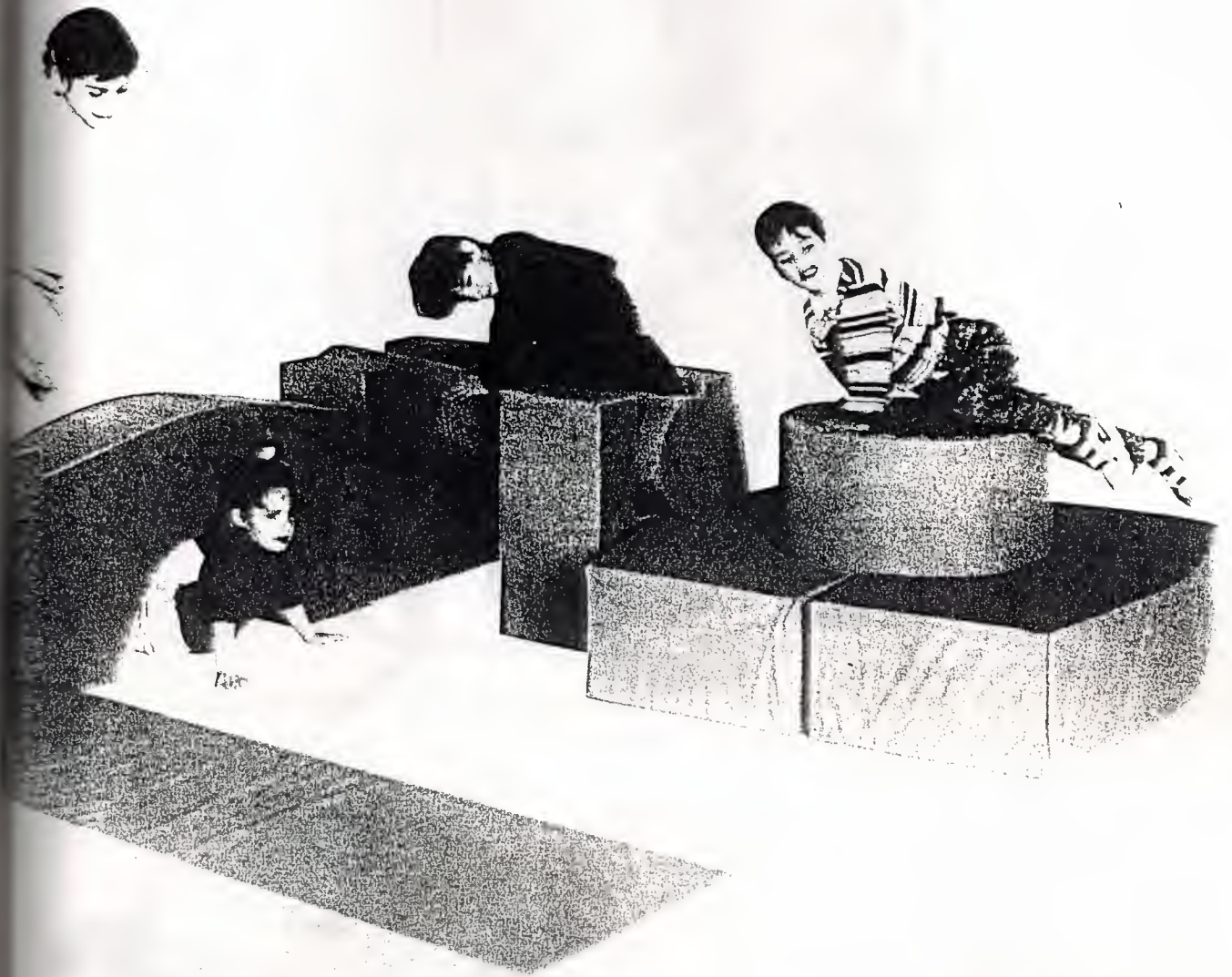
4. Dil gelişimi ile İlgili Amaçlar:

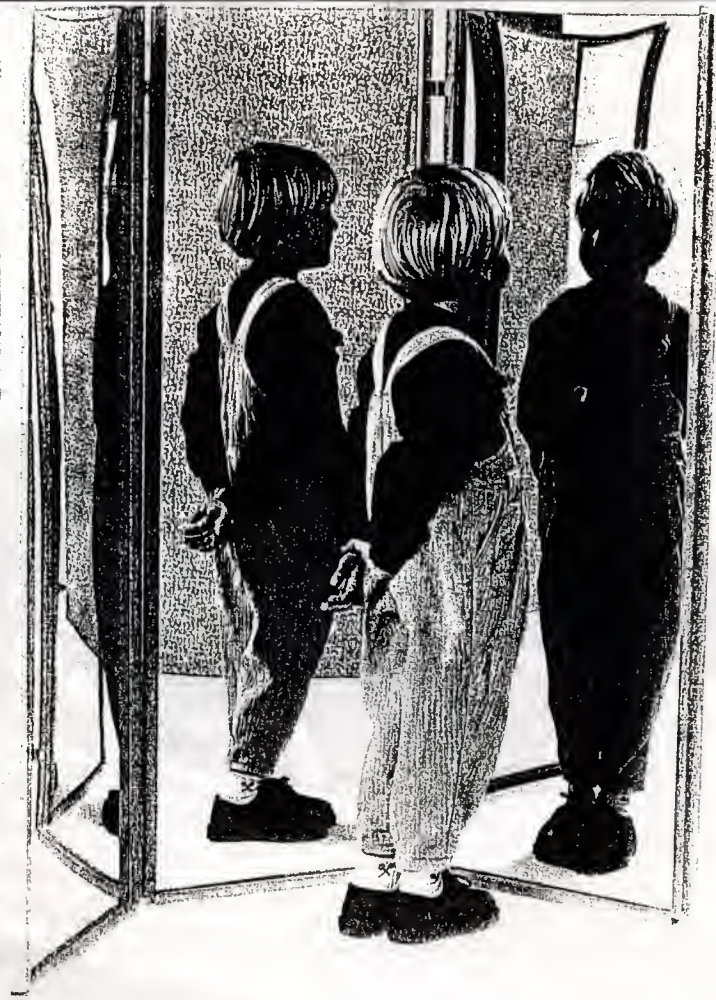
- a) Verilen direktifleri yerine getirebilme,
- b) Kelimelerle hareketler arasında ilişki kurabilme,
- c) Akıcı konuşabilme,
- d) Tutarlı konuşabilme,
- e) Anlamlı konuşabilme,
- f) Tartışmalara katılabilme,
- g) Aynı anlama gelen cümleleri değişik kelimelerle kullanabilme.

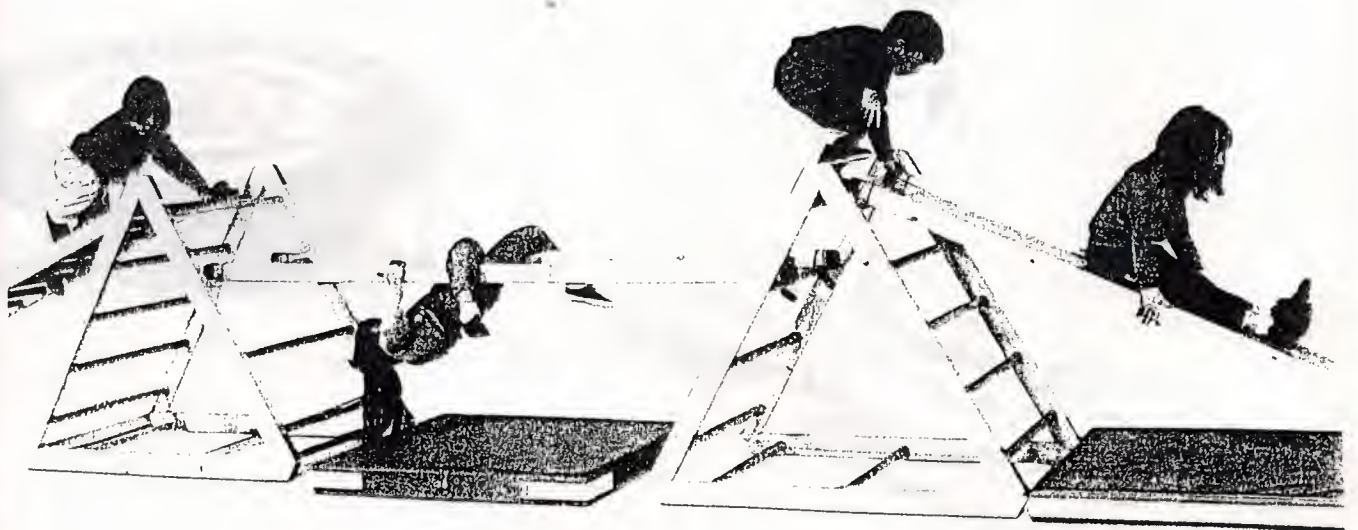
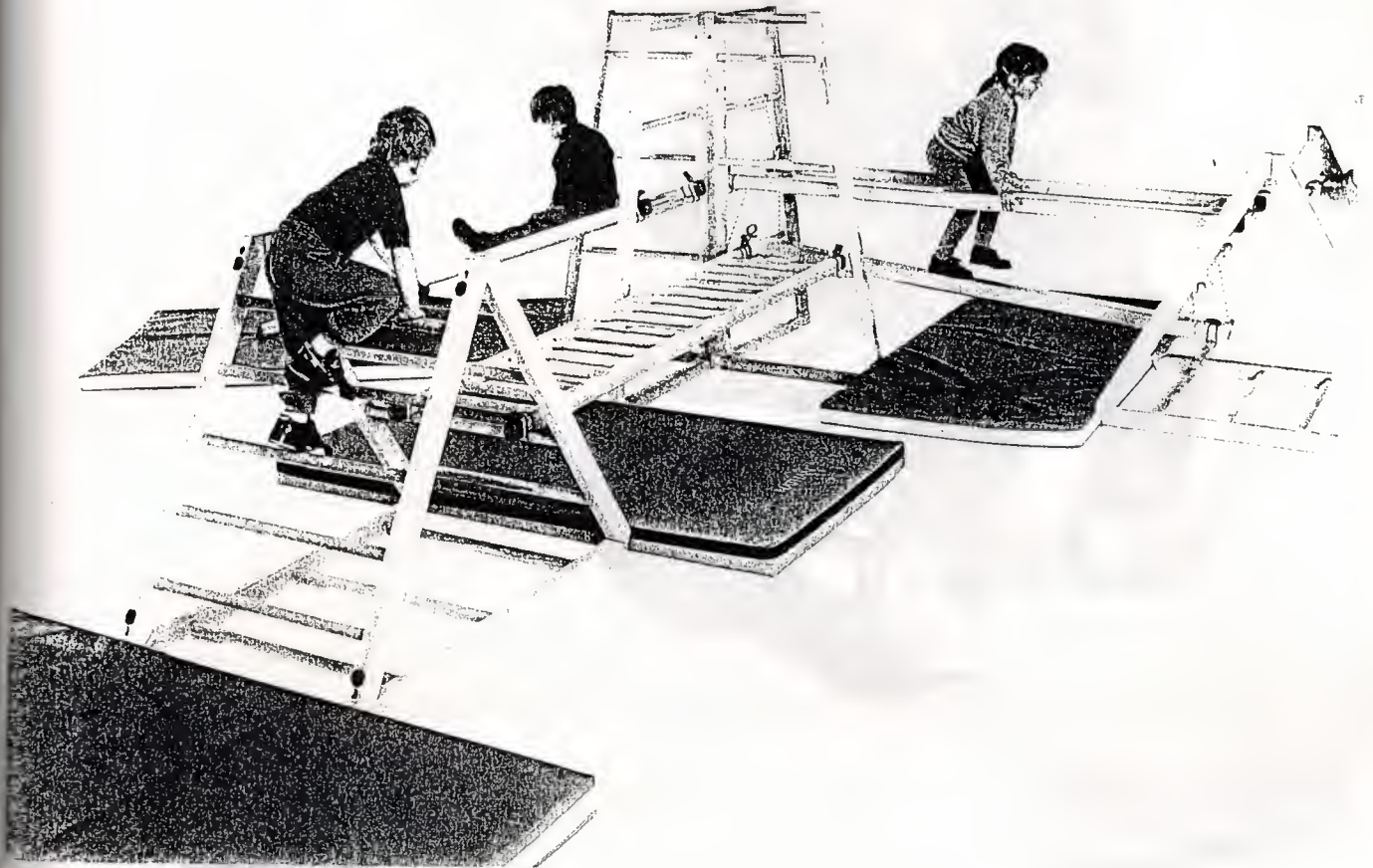
Ek 2: Okulöncesi eğitimde kullanılacak mekan düzenlemesi.

Ek 3: Kuzey Kıbrıs'ta 1993-1994 ders yılında ilkokul bünyesinde ve anaokullarına bağlı anasınıfların listesi.

**İLKOKUL BÜNYESİNDE
ANASINIFLARI**

		Çalışmayan	Çalışan
I - LEFKOŞA BÖLGESİ	(01İLK)		
1. Arabahmet İlkokulu	1 Sınıf	4	3
2. Atatürk İlkokulu	2 Sınıf	15	7
3. Çağlayan İlkokulu	1 Sınıf	15	11
4. Gelibolu İlkokulu	2 Sınıf	9	25
5. Necati Taşkın İlkokulu	2 Sınıf	13	24
6. Ortaköy İlkokulu	1 Sınıf	9	4
7. Doğan Ahmet İlkokulu	2 Sınıf	29	9
8. Sht. Tuncer	5 Sınıf	18	44
9. Sht. Yalçın	1 Sınıf	14	11
II - MAĞUSA BÖLGESİ	(02İLK)		
1. Alasya İlkokulu	2 Sınıf	34	17
2. Karakol İlkokulu	1 Sınıf	10	6
3. Polat Paşa İlkokulu	2 Sınıf	9	19
4. Sht. Hüseyin Akil İlkokulu	1 Sınıf	8	4
5. Sht. Mustafa Kurtuluş İlkokulu	1 Sınıf	7	7
6. Sht. Osman Ahmet İlkokulu	2 Sınıf	27	13
7. Sht. Zeki Salih İlkokulu	2 Sınıf	11	17
III - LEFKE BÖLGESİ	(03İLK)		
1. Gemikonağı İlkokulu	1 Sınıf	6	5
2. Lefke İstiklal İlkokulu	2 Sınıf	19	5
3. Yeşilyurt İlkokulu	1 Sınıf	14	-
IV - GİRNE BÖLGESİ	(04İLK)		
1. Alsancak İlkokulu	2 Sınıf	23	11
2. Çatalköy İlkokulu	1 Sınıf	18	4
3. Karaoğlanoğlu İlkokulu	2 Sınıf	19	18
4. Karşıyaka İlkokulu	2 Sınıf	6	-
5. Lapta İlkokulu	2 Sınıf	2	-
6. Esentepe İlkokulu	1 Sınıf	12	5
7. Tatlısu İlkokulu	1 Sınıf	2	8
8. Değirmenlik İlkokulu	3 Sınıf	15	5
9. Minareliköy İlkokulu	2 Sınıf	29	7

V - KARPAZ BÖLGESİ**(05İLK)**

1. Ziyamet İlkokulu	1 Sınıf	19	1
2. Yeni Erenköy İlkokulu	1 Sınıf	11	1
3. Yeşilköy İlkokulu	1 Sınıf	8	1
4. Mehmetçik İlkokulu	1 Sınıf	10	3
5. Dip Karpaz İlkokulu	2 Sınıf	17	-

**ANAOKULLARINA BAĞLI
ANASINIFLARI****LEFKOŞA****(01ANA)**

1. Fazıl Plumer		24	45
	6 Sınıf = 159 öğrenci		

MAĞUSA**(02ANA)**

1. Mağusa Maarif Anaokulu		39	27
	3 Sınıf = 90 öğrenci		

GÜZELYURT**(03ANA)**

1. Güzelyurt Atatürk Maarif Anaokulu		28	34
	8 Sınıf = 213 öğrenci		

GİRNE**(04ANA)**

1. Girne Maarif Anaokulu		59	59
	8 Sınıf = 235 öğrenci		

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN VE SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KUZAY KIBRIS'TA

Ek 4a ve Ek 4b: Kuzey Kıbrıs'ta 5 ayrı bölgede anasınıfında çocuğu bulunan çalışan ve çalışmayan anneler için hazırlanmış iki ayrı anket

Hazırlayan: Saad İ. GÜNSEL

Denetleyen: Doç. Dr. Biran MERTAN

Çalışmalarınıza gösterdiğiniz ilgi ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz. Sağlıklı sorulara yanıtlanamaz için bütün yanıtların toplanmasını, olduğu kadar gerçekleri yansıtmalarını önemle rica ederiz.

Bu bir anket çalışmasıdır. Yanıtlarınız kesinlikle saklı tutulacak ve sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

1994

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN VE SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KUZEY KIBRIS'TA
OKULÖNCESİ EĞİTİM

Hazırlayan: Suat İ. GÜNSEL

Denetleyen: Doç. Dr. Biran MERTAN

Çalışmalarımıza göstereceğiniz ilgi ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz. Sağlıklı sonuca varabilmemiz için bütün yanıtların mümkün olduğu kadar gerçekleri yansıtmasını özenle rica ederiz.

Bu bir anket çalışmasıdır. Yanıtlarınız kesinlikle saklı kalacak ve sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır.

Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

1994

CALIŞAN ANNELER İÇİNDİR

Lütfen dikkatle okuyunuz.

Bu anket çalışan anneler tarafından doldurulacaktır.

Aşağıdaki soruları anasınıfındaki çocuğunuzun durumunu göz önüne alarak yanıtalamanızı rica ederiz.

* Anasınıfı Kodu	* Okulun kodu
* Bölge Kodu	* Anket Kodu

Ankete yanıt verme yöntemi:

Yanıtlar doğrudan anket üzerinde yapılır.

* Sorulan sorulara sizce uygun olan yanıtın üzerine **X** işareti koyunuz.

* Eğer verdiğiniz yanıt **Diğer** şıklı ise lütfen sizce taşıdığı anlamı yazınız.

- Okulun adı:.....
- Çocuğun Cinsiyeti a) Kız b) Erkek
- Yaşadığınız Şehir? :

- 1) Uyuşgunuz? a) KKTC b) TC. c) Diğer.....
- 2) Medeni haliniz ? a) Evli b) Dul c) Boşanmış
- 3) Yaşınız? a) 20-25 b) 26-30 c) 31-35 d) 36---
- 4) Çocuk sayısı a) 1 b) 2 c) 3 d) 4 den fazla

- Doğum Tarihleri:

.....

5) İlk çocuğunuzu kaç yaşınızda doğurdunuz?

- a) 17-21 b) 22-26 c) 27-31 d) 32-36 e) 37'den sonra

6) Eşiniz ilk kez kaç yaşında baba oldu?

- a) 17-21 b) 22-26 c) 27-31 d) 32-36 e) 37'den sonra

7) Öğrenim düzeyiniz nedir?

- a) Orta b) Lise c) Ön lisans d) Lisans e) Master f) Doktora g) Diğer.....

8) Eşinizin öğrenim düzeyi nedir?

- a) Orta b) Lise c) Ön lisans d) Lisans e) Master f) Doktora g) Diğer.....

9) Hangi sektörde çalışıyorsunuz ?

a) Özel b) Aile Şirketi c) Kamu d) Diğer.....

10) Eşiniz hangi sektörde çalışıyor?

a) Çalışmıyor b) Özel c) Aile Şirketi d) Kamu e) Diğer.....

11) Haftada kaç gün çalışıyorsunuz?

a) 1 b) 2 c) 3 d) 4 e) 5 f) 6

12) Sizce eşler arasında kaç yaş fark olmalı?

a) 1-2 b) 3-5 c) 6-8 d) 9-11 e) 12 den fazla

13) Günde kaç saat çalışıyorsunuz?

a) 2 b) 3 c) 4 d) 5 e) 6 f) 8 'den fazla

14) Çalışmayıp evde kalmayı tercih eder misiniz? a) Evet b) Hayır

15) Eğer daha çok çocuğunuz olsaydı çalışmaktan vaz geçer miydiniz?

a) Evet b) Hayır

16) Çalışmaya kaç yaşında başladınız?

a) 18 den önce b) 19-21 c) 22-24 d) 25-27 e) 28'den sonra

17) Eşiniz çalışmaya kaç yaşında başladı?

a) 18 den önce b) 19-21 c) 22-24 d) 25-27 e) 28'den sonra

18) Eşinizle akrabalık dereceniz var mı?

a) Evet b) Hayır

19) Doğumunuzu aşağıdakilerden hangisinde yaptınız?

a) Hastane b) Özel Klinik c) Ev d) Diğer.....

20) Sizce bir kadının anne olabilmesi için en uygun yaş nedir?

a) 18-20 b) 21-25 c) 26-30 d) 31 ve üstü

21) Doğum nasıl oldu?

a) Normal

b) Sezeryan Ameliyatı

22) Bebeğiniz nasıl doğdu?

a) Normal

b) Prematüre (erken doğum)

23) Çocuğunuzun doğumundan önce mi sonra mı işe başladınız?

a) Önce b) Sonra

24) Çocuğunuz (veya çocuklarınız) istenilen çocuk mu?

a) Evet

b) Hayır

- Evde kaç kişi yaşıyor? (Kimler.....)

25) Doğum öncesi kaç gün izin kullandınız?

a) 40 günden az b) 40 gün c) 3 ay d) 6 ay e) Diğer.....

26) Doğum sonrası kaç gün izin kullandınız?

a) 40 günden az b) 40 gün c) 3 ay d) 6 ay e) Diğer.....

27) Çocuğunuzu veya çocuklarınızı planlayarak mı yaptınız? a) Evet b) Hayır

28) Çocuğunuzu kaç aylığa kadar emzirdiniz?

a) 1-2 b) 3-4 c) 5-6 d) 7-8 e) 9-10 f) 11'den fazla g) Hiç

29) Çocuğunuzu kaç aylığa kadar kundakladınız (belediniz) ?

a) 1-2 b) 3-4 c) 5-6 d) 7-8 e) 9-10 f) 11'den fazla g) Hiç

30) Çocuk yapma konusunda kim karar veriyor?

a) Siz b) Eşiniz c) Diğer.....

31) Çocuğunuzu aldırma teşebbüsünüz oldu mu? a) Evet b) Hayır

32) Kaç kez çocuk aldıldınız ? a) Hiç b) 1 c) 2 d) 3'ten fazla

33) Çocuğunuzu en iyi şekilde yetiştirmek için kimden bilgi alıyorsunuz?

a) Doktor, Psikolog, Pedagog b) Kitap c) Tecrübeli aile büyükleri d) Hiç

34) Çocuğunuz kaç aylıkken yürüdü?

a) 8-10 b) 11-13 c) 14-16 d) 17-19 e) 20-22 f) 23'ten sonra

35) Çocuğunuz kaç aylıkken konuştu?

a) 8-10 b) 11-13 c) 14-16 d) 17-19 e) 20-22 f) 23'ten sonra

36) Çocuğunuz kaç aylıkken tuvalet eğitimini tamamladı?

a) 13 aydan önce b) 14-16 c) 17-19 d) 20-22 e) 23-25 f) 26'dan sonra

37) Gündüz çocuğunuz kim tarafından bakılıyor?

a) Kreş b) Komşu c) Büyükanne d) Çocuk bakıcısı e) Eğitim merkezi

f) Çocuğuma kendi iş yerimde bakıyorum g) Diğer

38) Yaşadığınız ev ne tiptir ? a) Apartman Dairesi b) Bahçeli ev

39) Çocuğunuz arkadaşlarıyla sokakta oynuyor mu? a) Evet b) Hayır

40) Bunun sıklık oranı nedir?

a) Hergün b) Sadece hafta sonları c) Diğer.....

41) Çocuğunuzla ne kadar sık gzmeye gidiyorsunuz ?

- a) Hergün b) Haftada bir c) Onbeşte bir d) Ayda bir

42) Nereye gidiyorsunuz?

- a) Çocuk bahçesine b) Yürüyüşe c) Arkadaş toplantısına d) Diğer.....

43) Doğumda ya da 0-6 yaş arasında ölen çocuğunuz oldu mu?

- a) Evet b) Hayır

44) Doğum kontrol yöntemi olarak aşağıdakilerinden hangisini kullanıyorsunuz?

- a) Doğum kontrol hapı b)Spiral c) Prezervatif d) Diğer

45) Aşağıdakilerden hangileri çocuğunuzun davranışları arasındadır ? (Birden fazla

- yanıt verilebilir) a) Tırnak yeme b) Uykuda konuşma c) Saldırganlık
d) Uyumsuzluk e) Gece yatak ıslatma f) Kekeleme g) Diğer

46) Çocuğunuza ne sıklıkta hediye alıyorsunuz?

- a) Haftada bir b) Onbeşte bir c) Ayda bir d) Özel günlerde

47) Ne tür hediyeler alıyorsunuz?

- a) Oyuncak b) Giysi c) Çukolata -Tatlı d) Kendi ürettiğim oyuncaklar
e) Diğer.....

48) Çocuğunuzun eğitiminde hediye olayını ödül olarak kullanıyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

49) Çocuğunuza en çok cezayı kim veriyor?

- a) Siz b) Eşiniz c) Aile büyükleri d) Bakıcı e)Diğer.....

50) Çocuğunuz ne kadar sık hastalanıyor?

- a) Haftada bir b) Onbeşte bir c) Ayda bir d) Senede bir e) Hiç

- Geçirdiği önemli hastalıklar?

.....

51) Hastalandığı zaman çocuğunuza kim tarafından bakılıyor?

- a) Siz b) Eşiniz c) Bakıcısı d) Büyükanne d) Komşu e) Hastane
f) Diğer.....

52) Gece uyandıgı zaman çocuğunuz kimi çağırıyor?

- a) Siz b) Eşinizi c) Diğer.....

53) Çocuğunuz uyumadan önce ona masal/hikaye anlatıyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

54) Çocuğunuzun ayrı yatak odası var mı? a) Evet b) Hayır

55) Çocuğunuzun duygusal bozukluğu var mı? a) Evet b) Hayır

56) Çocuğunuz yanında kendisine veya size ait bir tekstil ürünü (battaniye, mendil, kumaş parçası vb.) taşıyor mu? a) Evet b) Hayır

- Çocuğunuzun en çok sevdiği etkinlik nedir?.....

57) Başka çocuk yapmayı planlıyor musunuz? a) Evet b) Hayır

58) Çocuğunuz gözlük takıyor mu? a) Evet b) Hayır

59) Özürlü (sağır, dilsiz, spastik, görmez, v.b.) çocuğunuz var mı? a) Evet b) Hayır

60) Akrabalarınız arasında özürlü çocuğu olan var mı? a) Evet b) Hayır

Çocuğunuza doğumundan bugüne kadar bakan şahısları / kurumları sıralayınız?

	a	b	c	d	e	f
	anne	büyükanne	bakıcı	kreş	eğitim merkezi	diğer
61)	0-2 ay					
62)	3-6 ay					
63)	7-12 ay					
64)	13-24 ay					
65)	25-36 ay					
66)	37-48 ay					
67)	49-60 ay					

68) Çocuğunuzun bakıcısı varsa (veya geçmişte olmuşsa) eğitim seviyesi nedir?

a) İlkokul b) Orta okul c) Lise d) Diğer.....

69) Sizin çocuğunuzdan başka çocuklara da bakıyor mu veya bakıyor muydu?

a) Evet b) Hayır

70) Kaç çocuğa bakıyor (veya bakıyordu)?

a) 3-5 b) 6-8 c) 9-12 d) 13'ten fazla

71) Anasınıfına giden çocuğunuz öğleden sonraları herhangi bir eğitim merkezine devam ediyor mu?

a) Evet b) Hayır

72) Çocuğunuzu bakıcıdan veya okuldan kim alıyor?

a) Siz b) Eşiniz c) Diğer.....

73) Çocuğunuz okula giderken okul çantası götürüyor mu?

a) Evet b) Hayır

- Çocuğunuzun sınıfında kaç öğrenci var?

74) Çocuğunuz kendi adını ve soyadını söyleyebiliyor mu?

a) Evet b) Hayır

75) Çocuğunuz anne ve babasının adını ve soyadını söyleyebiliyor mu?

a) Evet b) Hayır

76) Çocuğunuz aile büyüklerinin (nene, dede) isimlerini söyleyebiliyor mu?

a) Evet b) Hayır

77) Çocuğunuz yaşını biliyor mu ?

a) Evet b) Hayır

78) Çocuğunuz oturduğunuz yerin adresini söyleyebilir mi?

a) Evet b) Hayır

79) Çocuğunuz alfabenin bazı harflerini tanıyabiliyor mu?

a) Evet b) Hayır

80) Çocuğunuz ismini yazabiliyor mu?

a) Evet b) Hayır

81) Çocuğunuz kaç kadar sayabiliyor ?

a) 0-10 b) 11-20 c) 21-30 d) 31-40 e) 41-50 f) 51 den fazla

82) Çocuğunuz bazı renkleri tanıyor mu ?

a) Evet b) Hayır

83) Aşağıdaki evcil hayvanlardan hangilerini evinizde besliyorsunuz?

a) Köpek b) Kedi c) Tavşan d) Kuş e) Balık f) Diğer.....

84) Çocuğunuz telefona cevap verebiliyor mu?

a) Evet b) Hayır

Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN VE SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KUZEY KIBRIS'TA
OKULÖNCESİ EĞİTİM

Hazırlayan: **Suat İ. GÜNSEL**

Denetleyen: *Doç. Dr. Biran MERTAN*

Çalışmalarımıza göstereceğiniz ilgi ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz. Sağlıklı sonuca varabilmemiz için bütün yanıtların mümkün olduğu kadar gerçekleri yansıtmalarını özenle rica ederiz.

Bu bir anket çalışmasıdır. Yanıtlarınız kesinlikle saklı kalacak ve sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır.

Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

1994

CALIŞMAYAN ANNELER İÇİNDİR

Lütfen dikkatle okuyunuz.

Bu anket çalışmayan anneler tarafından doldurulacaktır.

Aşağıdaki soruları anasınıfındaki çocuğunuzun durumunu göz önüne alarak yanıtalamanızı rica ederiz.

* Anasınıfı Kodu	* Okulun kodu
* Bölge kodu	* Anket Kodu

Ankete yanıt verme yöntemi:

Yanıtlar doğrudan anket üzerinde yapılır.

* Sorulan sorulara sizce uygun olan yanıtın üzerine **X** işareti koyunuz.

* Eğer verdiğiniz yanıt **Diğer** şıklı ise lütfen sizce taşıdığı anlamı yazınız.

- Okulun adı:.....

- Çocuğunuzun Cinsiyeti a) Kız b) Erkek

- Yaşadığınız Şehir? :

1) Uyruğunuz? a) KKTC b) TC. c) Diğer.....

2) Medeni haliniz ? a) Evli b) Dul c) Boşanmış

3) Yaşınız? a) 20-25 b) 26-30 c) 31-35 d) 36---

4) Çocuk sayısı a) 1 b) 2 c) 3 d) 4 den fazla

- Doğum Tarihleri:

..... *

5) İlk çocuğunuzu kaç yaşınızda doğurdunuz?

a) 17-21 b) 22-26 c) 27-31 d) 32-36 e) 37'den sonra

6) Eşiniz ilk kez kaç yaşında baba oldu?

a) 17-21 b) 22-26 c) 27-31 d) 32-36 e) 37'den sonra

7) Öğrenim düzeyiniz nedir?

a) Orta b) Lise c) Ön lisans d) Lisans e) Master f) Doktora g) Diğer.....

8) Eşinizin öğrenim düzeyi nedir?

a) Orta b) Lise c) Ön lisans d) Lisans e) Master f) Doktora g) Diğer.....

9) Eşiniz hangi sektörde çalışıyor?

a) Çalışmıyor b) Özel c) Aile Şirketi d) Kamu e) Diğer.....

10) Sizce eşler arasında kaç yaş fark olmalı?

a) 1-2 b) 3-5 c) 6-8 d) 9-11 e) 12 den fazla

11) Çalışmayı tercih eder misiniz? a) Evet b) Hayır

12) Çocuğunuz veya çocuklarınız doğmadan önce çalışıyor muydunuz?

a) Evet b) Hayır

13) Çalışmaya kaç yaşında başladınız?

a) Hiç b) 18 den önce c) 19-21 d) 22-24 e) 25-27 f) 28'den sonra

14) Eşiniz çalışmaya kaç yaşında başladı?

a) 18 den önce b) 19-21 c) 22-24 d) 25-27 e) 28'den sonra

15) Eşinizle akrabalık dereceniz var mı?

a) Evet b) Hayır

16) Doğumunuzu aşağıdakilerden hangisinde yaptınız?

a) Hastane b) Özel Klinik c) Ev d) Diğer.....

17) Sizce bir kadının anne olabilmesi için en uygun yaş nedir?

a) 18-20 b) 21-25 c) 26-30 d) 31 ve üstü

18) Doğum nasıl oldu? a) Normal b) Sezeryan Ameliyatı

19) Bebeğiniz nasıl doğdu? a) Normal b) Prematüre (erken doğum)

20) Çocuğunuz (veya çocuklarınız) istenilen çocuk mu? a) Evet b) Hayır

- Evde kaç kişi yaşıyor? (Kimler.....)

21) Çocuğunuzu veya çocuklarınızı planlayarak mı yaptınız? a) Evet b) Hayır

22) Çocuğunuzu kaç aylığa kadar emzirdiniz?

a) 1-2 b) 3-4 c) 5-6 d) 7-8 e) 9-10 f) 11'den fazla g) Hiç

23) Çocuğunuzu kaç aylığa kadar kundakladınız (belediniz)?

a) 1-2 b) 3-4 c) 5-6 d) 7-8 e) 9-10 f) 11'den fazla g) Hiç

24) Çocuk yapma konusunda kim karar veriyor?

a) Siz b) Eşiniz c) Diğer.....

25) Çocuğunuzu aldırma teşebbüsünüz oldu mu? a) Evet b) Hayır

- 26) Kaç kez çocuk aldırınız? a) Hiç b) 1 c) 2 d) 3'ten fazla
- 27) Çocuğunuzu en iyi şekilde yetiştirmek için kimden bilgi alıyorsunuz?
a) Doktor, Psikolog, Pedagog b) Kitap c) Tecrübeli aile büyükleri
- 28) Çocuğunuz kaç aylıkken yürüdü?
a) 8-10 b) 11-13 c) 14-16 d) 17-19 e) 20-22 f) 23'ten sonra
- 29) Çocuğunuz kaç aylıkken konuştu?
a) 8-10 b) 11-13 c) 14-16 d) 17-19 e) 20-22 f) 23'ten sonra
- 30) Çocuğunuz kaç aylıkken tuvalet eğitimini tamamladı?
a) 13 aydan önce b) 14-16 c) 17-19 d) 20-22 e) 23-25 f) 26 aydan sonra
- 31) Gündüz çocuğunuz kim tarafından bakılıyor?
a) Kreş b) Komşu c) Büyükanne d) Çocuk bakıcısı e) Eğitim merkezi
f) Diğer
- 32) Yaşadığınız ev ne tiptir? a) Apartman Dairesi b) Bahçeli ev
- 33) Çocuğunuz arkadaşlarıyla sokakta oynuyor mu? a) Evet b) Hayır
- 34) Bunun sıklık oranı nedir?
a) Hergün b) Sadece hafta sonları c) Diğer.....
- 35) Çocuğunuzla ne kadar sık gezmeye gidiyorsunuz?
a) Hergün b) Haftada bir c) Onbeşte bir d) Ayda bir
- 36) Nereye gidiyorsunuz?
a) Çocuk bahçesine b) Yürüyüşe c) Arkadaş toplantısına d) Diğer.....
- 37) Doğumda ya da 0-6 yaş arasında ölen çocuğunuz oldu mu?
a) Evet b) Hayır
- 38) Doğum kontrol yöntemi olarak aşağıdakilerinden hangisini kullanıyorsunuz?
a) Doğum kontrol hapi b) Spiral c) Prezervatif d) Diğer
- 39) Aşağıdakilerden hangileri çocuğunuzun davranışları arasındadır? (Birden fazla yanıt verebilirsiniz)
a) Tırnak yeme b) Uykuda konuşma c) Saldırganlık
d) Uyumsuzluk e) Gece yatak ıslatma f) Kekeleme g) Diğer
- 40) Çocuğunuza ne sıklıkta hediye alıyorsunuz?
a) Haftada bir b) Onbeşte bir c) Ayda bir d) Özel günlerde

41) Ne tür hediyeler alıyorsunuz?

- a) Oyuncak b) Giysi c) Çukolata -Tatlı d) Kendi ürettiğim oyuncaklar
e) Diğer.....

42) Çocuğunuzu eğitirken hediye olayını ödül olarak kullanıyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

43) Çocuğunuza en çok cezayı kim veriyor?

- a) Siz b) Eşiniz c) Aile büyükleri d) Bakıcı e) Diğer.....

44) Çocuğunuz ne kadar sık hastalanıyor?

- a) Haftada bir b) Onbeşte bir c) Ayda bir d) Senede bir e) Hiç

- Geçirdiği önemli hastalıklar?

45) Hastalandığı zaman çocuğunuza kim tarafından bakılıyor?

- a) Siz b) Eşiniz c) Bakıcısı d) Büyükanne d) Komşu e) Hastane

46) Gece uyandığı zaman çocuğunuz kimi çağırıyor?

- a) Siz b) Eşinizi c) Diğer.....

47) Çocuğunuz uyumadan önce ona masal/hikaye anlatıyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

48) Çocuğunuzun ayrı yatak odası var mı ?

- a) Evet b) Hayır

49) Çocuğunuzun duygusal bozukluğu var mı ?

- a) Evet b) Hayır

50) Çocuğunuz yanında kendisine veya size ait bir tekstil ürünü (battaniye, mendil, kumaş parçası vb.) taşıyor mu ?

- a) Evet b) Hayır

- Çocuğunuzun en çok sevdiği etkinlik nedir?.....

51) Başka çocuk yapmayı planlıyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

52) Çocuğunuz gözlük takıyor mu?

- a) Evet b) Hayır

53) Özürlü (sağır, dilsiz, spastik, görmez, v.b.) çocuğunuz var mı?

- a) Evet b) Hayır

54) Akrabalarınız arasında özürlü çocuğu olan var mı?

- a) Evet b) Hayır

Çocuğunuza doğumundan bugüne kadar bakan şahısları / kurumları sıralayınız?

	a	b	c	d	e	f
	anne	büyükanne	bakıcı	kreş	eğitim merkezi	diğer
55)	0-2 ay					
56)	3-6 ay					
57)	7-12 ay					
58)	13-24 ay					
59)	25-36 ay					
60)	37-48 ay					
61)	49-60 ay					

62) Çocuğunuzun bakıcısı varsa (veya geçmişte olmuşsa) eğitim seviyesi nedir?

a) İlkokul b) Orta okul c) Lise d) Diğer.....

63) Sizin çocuğunuzdan başka çocuklara da bakıyor mu veya bakıyor muydu?

a) Evet b) Hayır

64) Kaç çocuğa bakıyor (veya bakıyordu) ?

a) 3-5 b) 6-8 c) 9-12 d) 13'ten fazla

65) Anasınıfına giden çocuğunuz öğleden sonraları herhangi bir eğitim merkezine devam ediyor mu?

a) Evet b) Hayır

66) Çocuğunuzun bakıcısından veya okuldan kim alıyor?

a) Siz b) Eşiniz c) Diğer.....

67) Çocuğunuz okula giderken okul çantası götürüyor mu?

a) Evet b) Hayır

- Çocuğunuzun sınıfında kaç öğrenci var?

68) Çocuğunuz kendi adını ve soyadını söyleyebiliyor mu?

a) Evet b) Hayır

69) Çocuğunuz anne ve babasının adını ve soyadını söyleyebiliyor mu?

a) Evet b) Hayır

70) Çocuğunuz aile büyüklerinin (nene, dede) isimlerini söyleyebiliyor mu?

a) Evet b) Hayır

71) Çocuğunuz yaşını biliyor mu ?

a) Evet b) Hayır

72) Çocuğunuz oturduğunuz yerin adresini söyleyebilir mi?

a) Evet b) Hayır

73) Çocuğunuz alfabenin bazı harflerini tanıyabiliyor mu?

a) Evet b) Hayır

74) Çocuğunuz ismini yazabiliyor mu?

a) Evet b) Hayır

75) Çocuğunuz kaçta kadar sayabiliyor ?

a) 0-10 b) 11-20 c) 21-30 d) 31-40 e) 41-50 f) 51 den fazla

76) Çocuğunuz bazı renkleri tanıyor mu ?

a) Evet b) Hayır

77) Aşağıdaki evcil hayvanlardan hangilerini evinizde besliyorsunuz?

a) Köpek b) Kedi c) Tavşan d) Kuş e) Balık f) Diğer.....

78) Çocuğunuz telefona cevap verebiliyor mu?

a) Evet b) Hayır

Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Ek 5: Piaget 'nin bilişsel gelişim aşamaları.

DUYUSAL - HAREKETSEL AŞAMA (0-2 yaş):

Bebek dış dünyayla, duyu organları ve nesnelere yaptığı faaliyetlerle etkileşim kurar.

* *Nesnelerin değişmezliği (1 yaş)*

* *Nesnelerin sürekliliği (2 yaş)*

İŞLEM ÖNCESİ DEVRE (2-6 yaş):

Çocuk zihinsel imgeler veya kelimeler yoluyla dış nesne ve olayları temsil eder. Nesnelere gruplara ayırmaya başlar, fakat akıl yürütme nesnelerin görünüşlerine ve hareketlerine bağlı kalır.

* *Nesnelerin sınıflandırılması (2-5 yaş)*

SOMUT İŞLEMSEL AŞAMA (7-12 yaş):

Düşüncenin soyutlaşması yönünde atılan büyük bir adım bu aşamada gerçekleşir. Deneyimlerine dayanarak çocuk toplama, çıkartma, sınıflama ve sıraya dizme gibi bazı yeni zihinsel işlemleri yapabilir.

* *Kitlelerin değişmezliği*

* *Sınıflama*

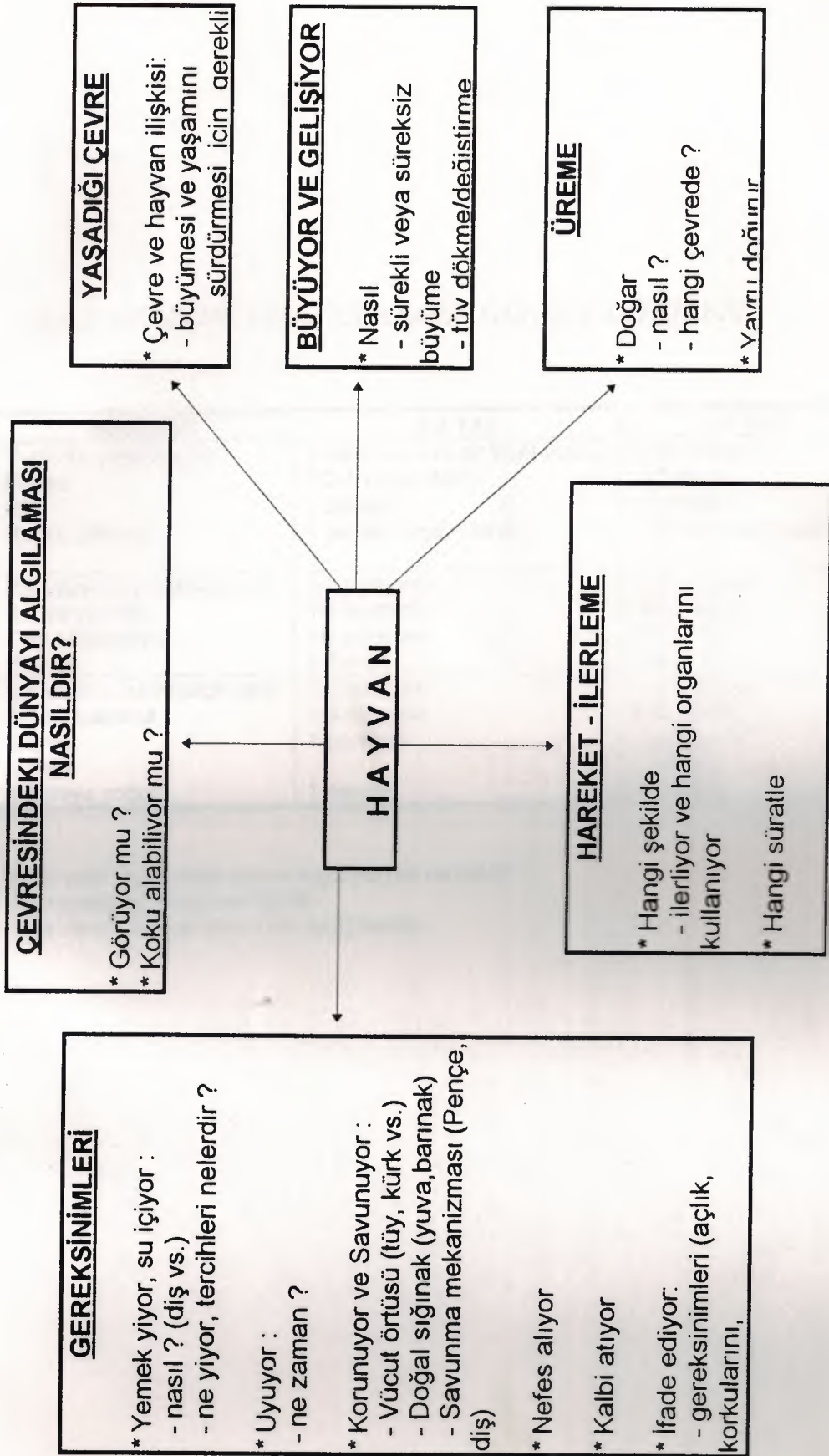
* *Cinsiyet rolleri*

* *Hayal ve gerçek*

FORMEL İŞLEMSEL AŞAMA (13-18 yaş):

Birey soyut ve karmaşık zihinsel işlemleri kullanarak sorunlara sistematik olarak yaklaşabilir. Nesnelere dayanmadan soyut kavramları ve sembolleri kullanabilir. Her yetişkin bu aşamaya ulaşmayabilir.

**Ek 6: YAŞAM KAVRAMLARI
(DOĞUM - GELİŞİM - ÜREME - ÖLÜMÜ)**

Ek 7: OKULÖNCESİ ÇOCUKLARIN GÜNLÜK DİYETLERİ

Öğün	BESİNLER	2-3 YAŞ	4-6 YAŞ
S a b a h	Yumurta veya peynir Ekmek Süt Reçel, pekmez	1 adet ve/veya bir kibrit kutusu 1/2-1 küçük dilim 1 bardak 1 yemek kaşığı silme	Aynı miktar 1-2 dilim 1 bardak 1 1/2 yemek kaşığı
Ö ğ l e	Etlı veya kuru baklagil yem. Sebze yemeği Tatlı veya yoğurt Ekmek	1/3 porsiyon 1/3 porsiyon 1/2 porsiyon 1/2 dilim	1/2 porsiyon 1/2 porsiyon 1/2 porsiyon 1 dilim
A k ş a m	Etlı veya kuru baklagil yem. Pilav, makarna Meyve Ekmek Süt veya yoğurt	1/3 porsiyon 1/3 porsiyon 1 porsiyon - 1 bardak	1/2 porsiyon 1/2 porsiyon 1 porsiyon 1 dilim 1 bardak

- Not: 1. İkinci vakti 1/2 bardak meyve suyu meyve verilebilir
2. Tam porsiyon yetişkinler içindir.
3. Öğle ve akşam yemekleri yer değiştirebilir.